

”TÄMÄ ON IHAN MAHTAVA HOITOMUOTO!”

Vanhempien kokemuksia hoitorinkimuotoisesta, perheiden kodeissa tapahtuvasta
perhepäivähoidosta ja sen laadusta

Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyö

Hämeenlinnan korkeakoulukeskus

Sosiaali- ja terveysalan kehittäminen ja johtaminen

syksy, 2019

Johanna Taavitsainen

Sosiaali- ja terveystieteiden kehittäminen ja johtaminen YAMK
Hämeenlinnan korkeakoulukeskus

Tekijä	Johanna Taavitsainen	Vuosi 2019
Työn nimi	”Tämä on ihan mahtava hoitomuoto!” Vanhempien kokemuksia hoitorinkimuotoisesta, perheiden kodeissa tapahtuvasta perhepäivähoidosta ja sen laadusta	
Työn ohjaaja	Outi Välimaa	

TIIVISTELMÄ

Opinnäytetyön tutkimustehtävänä oli selvittää erään yksityisen palveluntuottajan asiakasperheiden vanhempien kokemuksia hoitorinkimuotoisesta, perheiden kodeissa tapahtuvasta perhepäivähoitopalvelusta. Työn tarkoituksena oli kuvata sitä, miten vanhemmat ovat kokeneet uudistetun perhepäivähoitopalvelun ja millaiset tekijät vaikuttavat tällaisen hoitomuodon valintaan. Lisäksi tarkoituksena oli kuvata vanhempien ajatuksia varhaiskasvatukseen laatuun liittyen.

Opinnäytetyön teoriataustana oli varhaiskasvatus ja toimintamuotona perhepäivähoito. Lisäksi avattiin käsitteitä laatu ja vanhempien osallisuus. Tämän tutkimuksellisen opinnäytetyön tutkimusaineisto kerättiin keuhälä 2019 sähköisellä kyselylomakkeella, johon vastasi 39 vanhempaa. Analyysimenetelminä käytettiin sisällönanalyysiä sekä teemoittelua.

Tutkimustulosten mukaan hoitorinkimuotoinen, perheiden kodeissa tapahtuva perhepäivähoito valittiin hoitomuodoksi ennen kaikkea pienen ryhmäkoon vuoksi. Sen koettiin mahdollistavan ne puitteet, joissa erityisesti alle 3-vuotiaiden lasten tarpeet pystytään huomioimaan parhaiten. Vanhempien vastauksista ilmenneiden laatutekijöiden koettiin toteutuneen tutkimuksessa perhepäivähoitomuodossa hyvin. Vanhemmat olivat palveluun myös hyvin tyytyväisiä kokonaisuutena. Kehittämistarvetta ilmeni sijaisjärjestelyihin sekä viestintään liittyen. Johtopäätöksenä voidaan todeta, että perheiden kodeissa tapahtuvaa perhepäivähoitoa arvostetaan ja pidetään laadukkaana varhaiskasvatukseen muotona ja tällaiselle hoitomuodolle koetaan olevan tarvetta.

Avainsanat perhepäivähoito, varhaiskasvatus, laatu, vanhempien osallisuus

Sivut 68 sivua, joista liitteitä 8 sivua

Social and Health Care Development and Management
Hämeenlinna University Centre

Author	Johanna Taavitsainen	Year 2019
Subject	Parents' experiences of family day care where the care is brought to child's home	
Supervisor	Outi Välimaa	

ABSTRACT

The aim of this study was to examine experiences from the client families of one private service provider that offers family day care where the care is brought to child's home. The first purpose of this thesis was to describe how parents have experienced this type of family day care and what kind of motives makes them choose family day care. The second purpose was to describe parents' thoughts about quality of early childhood education.

The thesis was based on the theory of early childhood education and family day care. In addition, the concepts of quality and involvement were discussed. The material of this research thesis was collected in the spring 2019 by an electronic questionnaire. 39 parents answered the survey. Content analysis and thematising were used as the method of analysis.

According to research results the most important thing why parents chose the family day care was the small group size. Parents felt that the small group size gave the child minder the best chance to consider the needs of children. The small group size and individual consideration of children were the most important quality factors in early childhood education for parents. Parents felt that the quality factors were realized in this family day care service and they were very pleased with the service. Communication and the arrangements of replacements were things that need to be developed. In conclusion, it can be stated that family day care is appreciated and there is need for this kind of day care method.

Keywords family day care, early childhood education, quality, parents' involvement

Pages 68 pages including appendices 8 pages

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	1
2	PERHEPÄIVÄHOITO OSANA SUOMALAISTA VARHAISKASVATUSJÄRJESTELMÄÄ	3
2.1	Päivähoitoa vai varhaiskasvatusta?.....	3
2.2	Perhepäivähoidon historia ja nykypäivä	5
3	YKSITYINEN HOITORINKIMUOTOINEN PERHEPÄIVÄHOITOPALVELU.....	6
4	VARHAISKASVATUKSEN LAATU TUTKIMUKSISSA.....	8
4.1	Varhaiskasvatuksen laadun tutkimus Suomessa	10
4.2	Perhepäivähoidon laadun tutkimus Suomessa.....	12
4.3	Varhaiskasvatuksen laadun arvioinnin perusteet	14
5	VANHEMPIEN OSALLISUUS VARHAISKASVATUKSEN LAADUN ARVIOINNISSA	16
6	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	18
6.1	Tutkimuksen tavoite ja tutkimuskysymykset	18
6.2	Laadullinen ja määrällinen tutkimus	19
6.3	Aineiston hankinta	19
6.4	Aineiston analyysi.....	21
6.5	Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus	22
7	TUTKIMUKSEN TULOKSET.....	24
7.1	Taustatiedot	24
7.2	Päivähoitomuodon valintaa ohjaavat tekijät sekä esteet.....	26
7.3	Oman kodin käyttö hoitokotina	28
7.4	Yksityisen hoitorinkimuotoisen perhepäivähoidon vahvuudet hoitomuotona	30
7.4.1	Perheiden tarpeet ja toiveet huomioiva hakuprosessi	30
7.4.2	Yksilöllistä hoivaa ja kasvatusta pienessä ryhmässä	31
7.4.3	Yhteiskunnallinen näkökulma	34
7.5	Yksityisen hoitorinkimuotoisen perhepäivähoidon kehittämistarpeet	35
7.5.1	Sijais- ja varahoitokotijärjestelyt	35
7.5.2	Perhepäivähoidon tiimin toiminta	37
7.5.3	Yhteiskunnallinen näkökulma	39
7.6	Vanhempien näkemyksiä varhaiskasvatuksen laadusta	40
7.6.1	Varhaiskasvatuksen laatutekijät vanhempien mukaan.....	40
7.6.2	Hoitomuodon valintaan vaikuttavat laatutekijät	42
7.6.3	Laatu tulevaisuuden kriteerinä.....	43
7.7	Tulosten yhteenveto	43
8	JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	45
8.1	Perhepäivähoito luo puitteet laadukkaan varhaiskasvatuksen toteuttamiselle	

8.2 Ammattitaitoinen, pysyvä henkilöstö laadukkaan toiminnan ja vuorovaikutuksen pohjana	48
8.3 Perhepäivähoidon hyödyt ja haasteet yhteiskunnallisesta näkökulmasta	50
8.4 Yhteenveto ja jatkotutkimusideat	53
LÄHTEET	55

Liitteet

Liite 1 Kyselylomake

1 JOHDANTO

”Perhepäivähoidolle on tarvetta. Alle 3-vuotias lapsi ei ole kypsä suureen päiväkotiryhmään. Perhepäivähoito valmistaa päiväkotiin ja purkaa ruuhkaa päiväkodeissa.” Näin kirjoitti yksi opinnäytetyön aineiston vanhemmista perustellessaan kantaansa siihen, onko yksityisen palveluntuottajan toteuttamalle, perheiden kodeissa tapahtuvalle hoitorinkimuotoiselle hoitomuodolle tarvetta. Tutkimusten mukaan vanhemmat arvostavat perhepäivähoitoa, mutta varhaiskasvatuksen kehittämisessä se ei ole kuitenkaan saanut juurikaan huomiota. Tässä opinnäytetyössä tuodaan esiin vanhempien kokemuksia yksityisen palveluntuottajan toteuttamasta hoitorinkimuotoisesta, perheiden kodeissa tapahtuvasta perhepäivähoidosta.

Perhepäivähoito rinnastettiin julkiseksi ja tasavertaiseksi päivähoitomuodoksi päiväkotitoiminnan rinnalle jo vuonna 1973, mutta se ei ole saanut juurikaan huomiota varhaiskasvatusta koskevissa tutkimuksissa ja kehittämishankkeissa (Martikainen & Raiski, 2006, s. 142; Parrila, 2002, s. 26). Vasta 2000-luvun alussa sen asema otettiin esille useassa eri yhteydessä. Se huomioitiin muun muassa vuosien 2003 ja 2007 hallitusohjelmissa sekä 2002 Valtioneuvoston tekemässä selonteossa eduskunnalle. Tavoitteena oli perhepäivähoidon saatavuuden lisääminen sekä perhepäivähoidon aseman parantaminen. Vuonna 2002 ilmestyneissä Varhaiskasvatuksen valtakunnallisissa linjauksissa painotettiin perhepäivähoidon kehittämistä tasavertaisena hoitomuotona päiväkotihoidon rinnalla. Myös perhepäivähoitoa koskevissa tutkimuksissa tuotiin esille perhepäivähoidon kehittämisen tarve. Perhepäivähoidon kehittämishaasteina nähtiin perhepäivähoidon ohjaus, varahoito, työolosuhteet sekä perhepäivähoidotajien ammatillisuus (Martikainen & Raiski, 2006, s. 142.)

Vaikka tutkimusten mukaan vanhemmat arvostavat perhepäivähoitoa, on sen osuus käytetyistä varhaiskasvatusmuodoista kuitenkin laskenut tasaisesti jo viimeisen kymmenen vuoden aikana. Varhaiskasvatuksen tilastoraporttien mukaan kunnallisessa perhepäivähoidossa olleiden lasten osuudet ovat olleet vuonna 2015 11%, vuonna 2016 10% ja vuonna 2017 8,3% kaikista varhaiskasvatukseen osallistuneista lapsista. Kunnan järjestämälle varhaiskasvatukselle vaihtoehtona olevan yksityisen varhaiskasvatuksen osuus on myös vähentynyt viimeisten viiden vuoden aikana tasaisesti. Vuonna 2017 Kelan maksaman yksityisen hoidon tuen osuus oli 6,3% varhaiskasvatukseen osallistuneista lapsista. (Terveystieteiden tutkimuskeskus, 2018) Kunnallisen varhaiskasvatuksen suosioon vaikuttaa varmasti sen tunnettuus sekä hinta. Yksityisen hoidon tuki ei useinkaan riitä tasaamaan asiakasmaksuja niin, että asiakkaille jäävä omavastuuosuus vastaisi kunnallisen päivähoitomaksun suuruutta. Kaikilla kunnilla ei myöskään ole käytössään palveluseteliä. Näin yksityinen varhaiskasvatus muodostuu perheille kalliimmaksi kuin kunnallinen.

Varhaiskasvatuksen monet hyödyt lapsen kehitykselle ja sen myönteinen vaikutus yksilön elämään vielä monien vuosien päästäkin ymmärretään nykypäivänä hyvin. Varhaiskasvatus nähdään lapsen etuna ja sen osallistumisastetta onkin pyritty nostamaan viime vuonna alkaneella 5-vuotiaiden maksuttoman varhaiskasvatuksen kokeilulla. Oleellista tässä on kuitenkin se, että vain laadukas varhaiskasvatus tuottaa myönteisiä vaikutuksia. Varhaiskasvatuksen laadun tärkeys on ollut esillä lähes koko 2000-luvun ajan muun muassa hallitusohjelmissa, mutta vasta pääministeri Antti Rinteen hallitusohjelmassa (Valtioneuvosto, 2019, s.166) mainitaan toimenpideohjelman toteuttamisesta varhaiskasvatuksen laadun vahvistamiseksi. Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen tekemän selvityksen (Repo ym., 2019) mukaan varhaiskasvatuksen laatu on Suomessa hyvää, mutta se vaihtelee kuitenkin runsaasti ja osassa päiväkoteja ja perhepäivähoitoryhmiä muun muassa varhaiskasvatuksen sisällölliset tavoitteet toteutuvat heikosti.

Laatu käsitteenä on hyvin moniulotteinen ja sitä voidaan tutkia monesta eri näkökulmasta. Tulokset vaihtelevat usein sen mukaan, kuka laatua arvioi. Tässä opinnäytetyössä tutkitaan perhepäivähoidon laatua vanhempien näkökulmasta. Tutkimuksen aihe nousi erään yksityistä perhepäivähoitoa tarjoavan palveluntuottajan tarpeesta selvittää heidän asiakasperheittensä vanhempien kokemuksia hoitorinkimuotoisesta perhepäivähoitopalvelusta. Tutkimuskysymyksinä ovat, millaisia kokemuksia vanhemmilla on hoitorinkimuotoisesta, perheiden kodeissa tapahtuvasta perhepäivähoitopalvelusta ja mitä ajatuksia vanhemmilla on varhaiskasvatuksen laadusta? Jotta aineiston luottamuksellisuus voitiin säilyttää, käytetään tässä tutkimusraportissa tutkimuksen kohteena olleesta yksityisestä palveluntuottajasta muutettua nimeä XXXX.

Varhaiskasvatus on keskellä muutoksia ja kehittämistä, mutta perhepäivähoito varhaiskasvatusmuotona ja erityisesti alle 3-vuotiaiden lasten tarpeet ovat edelleen jääneet vaille suurempaa huomiota. Yhteiskunnallisella tasolla tutkimus antaa näkyvyyttä yksityiselle perhepäivähoidolle ja kertoo perheiden kokemuksia uudistetusta hoitorinkimuotoisesta perhepäivähoidosta. Tämä yksityisen palveluntuottajan toteuttamaa, hoitorinkimuotoista ja perheiden kodeissa tapahtuvaa perhepäivähoitopalvelua koskeva tutkimus liittyykin vahvasti yhteiskunnassa tapahtuvaan varhaiskasvatusta koskevaan muutokseen ja on ajankohtainen aihe tämänhetkisen muutoksen keskellä.

Tämän opinnäytetyön keskeisiä käsitteitä ovat varhaiskasvatus, perhepäivähoito, laatu ja vanhempien osallisuus. Jotta tässä työssä toteutetun tutkimuksen tuloksia voidaan ymmärtää syvällisemmin, on nämä käsitteet määritelty työn ensimmäisissä luvuissa.

2 PERHEPÄIVÄHOITO OSANA SUOMALAISTA VARHAISKASVATUSJÄRJESTELMÄÄ

2.1 Päivähoitoa vai varhaiskasvatusta?

Varhaiskasvatuksesta puhuttaessa ei voi välttyä törmäämästä päivähoito-termiin, vaikka sen käytöstä luovuttiin vuonna 2016, kun vuonna 1973 laadittu päivähoitolaki muutettiin varhaiskasvatuslaiksi. Seuraavassa selvitetään varhaiskasvatus-termin kehitystä.

Suomalaisen päivähoitojärjestelmän kehitys nykyiseen muotoonsa on ollut pitkä prosessi. Varsinaisen päivähoiton palvelujärjestelmän juuret sijoittuvat 1960- ja 1970-lukujen taitteeseen, kun naisten työssäkäynti alkoi lisääntyä ja tarve ja pula päivähoitopaikoista alkoi kasvaa. Tähän yhteiskunnalliseen tilanteeseen oli vastattava ja päivähoidosta tuli yksi tärkeä yhteiskuntapolitiikan keino parantaa yhteiskunnan oloja muuttuneessa tilanteessa. Ensimmäinen laki lasten päivähoidosta (36/1973) tuli voimaan 1973. (Alila ym., 2014, s. 8)

Päivähoito oli pitkään osa kunnan sosiaalipalveluja ja se nähtiin perhepalveluna, joka mahdollisti vanhempien työssäkäynnin ja jonka tavoitteena oli tukea lapsiperheitä yhteistyössä muiden lapsi- ja perhepalvelujen kanssa. Päivähoiton tehtävä oli siis lähinnä sosiaali- ja työvoimapolitiittinen ja sen koulutuspoliittinen tehtävä, lapsen oppimaan ohjaaminen, jäi toissijaiseksi. Ei ollut selkeää näkemystä siitä, miten lasten kasvatusta ja opetusta tulisi kehittää, joten pedagogiikan kehitys jäi sivuun. (Alila ym., 2014, s. 9-12)

Myös varhaiskasvatus -käsitteen juuret ovat päivähoitolain tavoin 1970-luvun alkupuolella. Sillä tarkoitettiin alle kouluikäisten parissa tapahtuvaa kasvatusta- ja opetustoimintaa. Pikkuhiljaa se määrittyi käytännön kasvatustyön ohella oppiaineeksi ja tieteenalaksi. Päivähoito- ja varhaiskasvatuksen käsitteiden ero nähtiin siinä, että päivähoito käsitettiin hoitojärjestelmää kuvaavana käsitteenä ja varhaiskasvatus päivähoiton sisältöä eli hoitoa, kasvatusta ja opetusta kuvaavana käsitteenä. (Alila ym., 2014, s. 14)

Päivähoitolakia ja -asetusta on muovattu ja uudistettu useita kertoja vuosien aikana. Myös päivähoitoa koskevassa ohjausjärjestelmässä on vuosien aikana tapahtunut muutoksia. Suurin muutos tapahtui vuonna 2013, kun päivähoito ja varhaiskasvatus siirtyivät sosiaalipalvelusta opetus- ja kulttuuriministeriöön ja on nyt osa kasvatusta- ja koulutuspalvelujen järjestelmää. Myös varhaiskasvatus -käsitteen käyttö vahvistui valtakunnallisten ohjausasiakirjojen ja hallintovaihdosten myötä ja lopulta vuonna 2016 vuonna 1973 voimaan tullut päivähoitolaki muutettiin varhaiskasva-

tuslaiksi ja päivähoitotermistä luovuttiin. Uusi laki luotiin vastaamaan paremmin yhteiskunnallisen toimintaympäristön vaatimuksia. Nykyinen 1.9.2018 voimaan tullut Varhaiskasvatustalaki (540/2018) kumosi aiemman varhaiskasvatustalain (36/1973) ja päivähoitoasetuksen (239/1973). Uusi laki korostaa lapsen asemaa, tarpeita ja oikeuksia.

Päivähoidon näkökulma on siis siirtynyt ajan myötä vanhempien työssäkäynnin mahdollistamisesta ja vanhempien tukemisesta lapsen edun ja oikeuksien huomioimiseen. Tätä näkökulmaa vastaa paremmin varhaiskasvatus-termi. Tänä päivänä varhaiskasvatuksella tarkoitetaan toimintaa, jolla tuetaan ja edistetään lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista. Se on kasvatuksen, opetuksen ja hoidon kokonaisuus, jossa toiminta on aina suunnitelmallista ja tavoitteellista ja siinä painottuu erityisesti pedagogiikka. Varhaiskasvatusta voidaan järjestää päiväkodissa, perhepäivähoitossa tai avoimena varhaiskasvatustoimintana, kuten kerhotoimintana. Päiväkotitoimintaa ja perhepäivähoitoa saa järjestää ja tuottaa kunta, kuntayhtymä tai yksityinen palveluntuottaja. Jos lapsen vanhemmat tai muut huoltajat eivät valitse kunnallista varhaiskasvatuspaikkaa, on heillä oikeus saada lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tukea muulla tavoin tapahtuvan varhaiskasvatuksen järjestämiseksi. (Varhaiskasvatustalaki 540/2018)

Varhaiskasvatuksella nähdään olevan monia hyötyjä ja sen vaikuttavuutta voidaan tarkastella yksilön lisäksi myös yhteiskunnan näkökulmasta. Sillä on monia vaikuttavuusulottuvuuksia niin nykyhetkessä kuin tulevaisuudessaakin. Yksilön näkökulmasta varhaiskasvatuksen vaikuttavuus liittyy lasten elämänlaatuun, vertaissuhteisiin ja uusien taitojen oppimiseen sekä näin inhimillisen pääoman kasvuun, osallisuuden kokemukseen sekä menestykseen niin opinnoissa kuin työelämässä. Yhteiskunnan näkökulmasta vaikuttavuus liittyy lasten tasavertaisiin koulutusmahdollisuuksiin, eriarvoisuuden vähentämiseen sekä vanhempien työssäkäynnin tai opiskelun mahdollistamiseen sekä näin heidän mahdollisuuteensa ylläpitää kohtuullisia elinoloja sekä osallistumista yhteiskuntaelämään. Tulevaisuudessa nämä vaikuttavat koko väestön inhimillisen pääoman kasvuun, investointien hyödyn kumuloitumiseen sekä tasa-arvoisen yhteiskunnan syntymiseen. Varhaiskasvatuksella onkin kasvatustehtävän rinnalla merkittävä työvoimapolitiittinen ja perhepolitiittinen tehtävä. (Opetushallitus, 2016, s. 4–6)

Varhaiskasvatuksella on siis moninaisia hyötyjä niin lapsille, perheille kuin yhteiskunnallekin. Nämä vaikutukset eivät kuitenkaan toteudu, ellei varhaiskasvatus ole laadukasta. Varhaiskasvatuksen tavoitteet ovat kiinteästi sidoksissa varhaiskasvatuksen laatuun, ja laatu onkin keskeisin vaikuttavuuden tekijä varhaiskasvatuksessa.

2.2 Perhepäivähoidon historia ja nykypäivä

Perhepäivähoitoa voidaan pitää ensimmäisenä ja vanhimpana päivähoiton muotona. Suomessa se on syntynyt tarpeesta viedä lapsi hoitoon muualle äidin työssä käynnin ajaksi, kun vanhemmilla ei ole ollut varaa palkata hoitajaa omaan kotiin eikä tarjolla ole ollut yhteiskunnan päivähoitopalveluja. Tällöin lapsi vietiin usein naapuriin, jossa äiti oli kotona ja näin perhepäivähoito olikin pitkään epävirallinen ja valvomaton hoitomuoto. Yhteiskunnan tarjoamien päivähoitopalvelujen hidaskasvu verrattuna naisten nopeaan työssäkäynnin lisääntymiseen johti yksityisen perhepäivähoidon nopeaan ja laajaan kasvuun. Tällöin toiminta oli vielä yhteiskunnan valvonnan ulkopuolella. (Parrila, 2002, s. 25)

Virallisissa asiakirjoissa perhepäivähoito mainitaan ensimmäisen kerran uutena päivähoitomuotona vuoden 1951 komiteamietinnössä, jolloin toiminta ehdotettiin asetettavaksi lastensuojelulain piiriin ja sitä kautta myös viranomaisten valvontaan. Vuonna 1968 lastensuojelulakiin tehtiin muutos, joka mahdollisti perhepäivähoidon rinnastamisen kasvattilapsen hoitoon ja tätä koskeviin säädöksiin. (Parrila, 2002, s. 26)

Ennen päivähoitolain asettamista perhepäivähoidon kehittymisestä Suomessa vastasi Mannerheimin lastensuojeluliitto (MLL). Vuonna 1964 sen toimesta järjestettiin ensimmäisen perhepäivähoidon neuvottelupäivät ja vuonna 1966 se aloitti Helsingissä ohjatun perhepäivähoidon kokeilun. Samaan aikaan käynnistettiin ensimmäinen kunnallinen perhepäivähoitotoiminta Kotkassa. (Parrila, 2002, s. 26)

70-luvun alkupuolella MLL julkaisi kunnille ohjeet perhepäivähoidon organisoimiseksi ja perhepäivähoitajien kouluttamiseksi sekä asiantuntijatyöryhmän laatiman malliohjesäännön, jossa esitettiin, että sosiaalilautakunta vastaisi perhepäivähoidon yleishallinnosta. Tähän aikaan laitoshoidon nähtiin osaltaan ainoana hyväksyttävänä hoitomuotona ja perhepäivähoidon lisäämistä valtionhallinnon piiriin epäiltiin. Toisaalta se oli ainoa keino vastata lähes katastrofaalisesti kasvaneeseen päivähoitopaikkojen tarpeeseen. Perhepäivähoitoon saatiin ohjaus mukaan, joka osaltaan vahvisti myös vanhempien myönteistä asennetta tätä hoitomuotoa kohtaan. Viimein vuonna 1973 asetetun päivähoitolain myötä perhepäivähoito rinnastettiin julkiseksi ja tasavertaiseksi päivähoitomuodoksi päiväkotitoiminnan rinnalle. (Parrila, 2002, s. 26)

Nykypäivänä perhepäivähoitoa voidaan toteuttaa eri muodoissa. Näitä ovat hoitajan kotona tapahtuva perhepäivähoito, ryhmäperhepäivähoito sekä kolmiperhepäivähoito. Ryhmäperhepäivähoidossa kaksi perhepäivähoitajaa työskentelee omissa tiloissaan ja lapsiryhmän koko on kahdeksan alle kouluikäistä lasta. Kolmiperhepäivähoidossa hoitoryhmä muodostuu 1-4:stä perheestä, ja toiminta järjestetään pääsääntöisesti vuoroviikoin perheitten kotona. Hoitajana toimii kaupungin kolmiperhepäivähoitaja. (Helsingin kaupunki, 2019). Perhepäivähoitoa voidaan toteuttaa

joko kunnallisena tai yksityisenä palveluntuotantona. Yksityisen perhepäivähoidon valitessaan perheillä on mahdollisuus saada siihen Kelasta yksityisen hoidon tukea, joka koostuu lakisääteisestä hoitorahasta, tulosidonnaisesta hoitolisästä sekä mahdollisesta kuntakohtaisesta lisästä (Kansaneläkelaitos, 2019). Joissain kunnissa on myös käytössä yksityisen päivähoidon palveluseteli.

Tärkeimpiä perhepäivähoitoa ohjaavia yhteiskunnallisia asiakirjoja ovat varhaiskasvatustuki (540/2018), valtioneuvoston asetus varhaiskasvatuksesta (753/2018) sekä Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (Opetushallitus, 2018). Perhepäivähoitajan kelpoisuusvaatimuksena on varhaiskasvatustilan mukaan joko perhepäivähoitajan ammattitutkinto tai muu alalle soveltuva koulutus.

3 YKSITYINEN HOITORINKIMUOTOINEN PERHEPÄIVÄHOITOPALVELU

Tässä tutkimuksessa tutkittiin erään yksityisen palveluntuottajan asiakasperheiden vanhempien kokemuksia kyseisen palveluntuottajan tuottamasta hoitorinkimuotoisesta, perheiden kodeissa tapahtuvasta perhepäivähoitopalvelusta. Yksityinen palveluntuottaja XXXX aloitti hoitorinkimuotoisen perhepäivähoitotoiminnan pilotoinnin marraskuussa 2016. Palvelu muistutti olennaisimmilta toimintaperiaatteiltaan kunnallista kolmiperhepäivähoitoa ja siinä hoito tapahtui sovitusti vuoroviikoin hoitoringissä olevien perheiden kodeissa. Hoitorinkiin kuului enintään kolme alle 3-vuotiasta lasta tai neljä alle kouluikäistä lasta 2-4 perheestä. Kaudella 2018–2019 kyseisessä hoitorinkimuotoisessa perhepäivähoidossa toimi yhteensä 18 perhepäivähoitajaa ja asiakasperheitä oli 51. Toiminta päätettiin lopettaa kesällä 2019. Seuraavassa kuvataan tarkemmin tätä palvelua.

XXXX:n tuottamassa, perheiden kodeissa tapahtuvassa, hoitorinkimuotoisessa perhepäivähoitopalvelussa palveluntuottaja huolehti kaikista hoitoringin toimintaan liittyvistä järjestelyistä perheiden yhdistämisestä hoitajan rekrytointiin ja varhaiskasvatuksen laadun varmistamiseen. Perheen kiinnostuttua perhepäivähoitopalvelusta, alkoi palveluntuottaja yhdistää toisiinsa palvelusta kiinnostuneita perheitä samalta asuinalueelta ja muodostaa heistä hoitorinkiä huomioimalla kaikkien perheitten yksilölliset tarpeet. Palveluntuottaja vastasi hoitajan rekrytoinnista ja toimi hänen työnantajanaan sekä tarjosi hänelle työyhteisön sekä esimiehen tuen. Lisäksi perheiden suuntaan palveluntuottaja vastasi hoitosopimuksista ja perheiden välisen yhteistyön pelisäännöistä, kotien turvatarkastuksesta, sijaisjärjestelyistä, ryhmän tarvikkeista sekä tarvittaessa ruokapalvelusta.

Hoitopaikan hakuprosessin alussa perhepäivähoidon tiimi kartoitti perheitten tarpeita ja muodosti näitten pohjalta 2-4 perheen hoitorinkejä.

Kun hoitorinki oli muodostettu, järjestettiin perhetapaaminen, jossa rinkiin suunnitellut perheet pääsivät tapaamaan toisensa sekä mahdollisen tulevan hoitajan, jonka palveluntarjoaja oli rekrytoinut. Hoitajilla oli pääsääntöisesti sosiaali- tai kasvatusalan koulutus tai perhepäivähoitajan ammattitutkinto. Jos kaikki osapuolet olivat tyytyväisiä, siirryttiin prosessissa eteenpäin. Palveluntarjoaja teki perheitten kanssa hoitosopimuksen, jossa sovittiin hoitomaksut, varahoitojärjestelyt sekä ruokahuollon järjestäminen. Perheillä oli mahdollisuus valita ruokapalvelu eli saada viikoittaiset ruuat valmiina, tehdä hoitokotivuorossa ollessaan itse ruuat koko ryhmän lapsille tai tuoda ruoka omalle lapselleen.

Perhepäivähoidon tiimin ja vanhempien välillä sovittiin myös hoitokotikäytännöistä. Hoito tapahtui pääsääntöisesti vuoroviikoin hoitoringissä olevien perheiden kodeissa (viikko 1 perhe A:n koti, viikko 2 perhe B:n koti, viikko 3 perhe C:n koti, viikko 4 perhe A:n koti jne.). Hoitaja ja lapset pysyivät siis muuttumattomana ryhmänä, mutta hoitopaikka vaihtui. Joissain hoitoringeissä joku perhe oli tarjonnut kotinsa kokoaikaiseen hoitokäyttöön, jolloin hoito tapahtui vain yhdessä kodissa. Tämä mahdollisti myös sellaisten perheitten rinkeihin mukaan tulos, joilla ei ollut mahdollisuutta tarjota omaa kotiaan jostain syystä hoitokäyttöön.

Koska hoito tapahtui perheitten kodeissa, suoritti palveluntarjoaja asianmukaisen turvakartoituksen jokaiseen hoitokotina toimivaan kotiin ja varmisti näin kodin turvallisuuden sekä soveltuvuuden varhaiskasvatukseen. Samalla selvitettiin myös ryhmän tarvikkeiden kuten syöttötuolien, pottien ja rattaiden tarve. Palveluntarjoaja huolehti jokaiseen hoitokotina toimivaan kotiin tarvittavat tavarat sekä hoitajalle hoitokotien välillä kulkevan tarvikelaukan, josta löytyi muun muassa askartelutarvikkeita ja erilaisia soittimia. Lisäksi perhepäivähoitoa varten oli varasto, josta perhepäivähoitajilla oli mahdollisuus hakea lainaan erilaisia leluja ja pelejä. Muuten heillä oli käytössään aina kunkin hoitokodin lelut ja tarvikkeet.

Heti hoitosuhteen alussa perhepäivähoitaja kävi jokaisessa hoitokodissa sopimassa perheitten kanssa kodin käytännöistä. Lisäksi hoitosuhteen alkaessa vanhempien kanssa käytiin alkukeskustelu, jossa kirjattiin lapsen hoidon aloittamiseen liittyvät tärkeät asiat. Noin kahden kuukauden kulluttua hoidon aloituksesta jokaiselle lapselle laadittiin yhdessä vanhempien kanssa varhaiskasvatussuunnitelma, jota arvioitiin noin puolen vuoden kulluttua.

Hoitajien ohjauksesta vastasi perhepäivähoidon esimies, joka myös laati kuukausittaisen teeman toiminnalle. Näin toiminnasta saatiin tietyllä tavalla yhdenmukaista, mutta jokainen hoitaja rakensi teeman mukaisen toiminnan oman ryhmänsä näköiseksi lasten mielenkiinnon kohteet, tarpeet sekä ikä- ja kehitystaso huomioiden. Jokainen hoitaja laati ryhmänsä toiminnalle viikkosuunnitelman, jonka he lähettivät myös vanhemmille nähtäväksi. Hoitaja myös dokumentoi toimintaa ottamalla päivän aikana valokuvia sekä videoita lapsista ja välitti nämä vanhemmille. Näin toimin-

nasta tehtiin näkyvää. Palveluntarjoaja järjesti myös erilaisia retkiä ja tapahtumia, joihin hoitajan oli mahdollisuus osallistua ryhmänsä kanssa.

Hoitosuhteen alettua perheitten kanssa yhteistyössä toimi näkyvästi perhepäivähoitaja. Perhepäivähoidon tiimi huolehti hoitosopimusten teosta, laskutuksesta sekä sijaisjärjestelyistä. Hoitoringin omahoitajan ollessa estynyt työstä, perhepäivähoidon tiimi pyrki löytämään sijaisen rinkiin. Myös sijainen tuli perheitten kotiin, joten lasten hoitopaikka pysyi samana.

Perhepäivähoidossa varhaiskasvatuksen toteuttamista ja järjestämistä määritti valtakunnallisten linjausten lisäksi palveluntarjoajan oma perhepäivähoidon varhaiskasvatussuunnitelma, joka on laadittu erityisesti pienten lasten pedagogiikkaa painottaen ja tarpeet huomioiden. Tärkeimpinä tavoitteina olivat kiireetön arki, lapsen yksilöllinen kohtaaminen ja lasten osallistaminen. Perhepäivähoidon varhaiskasvatussuunnitelma toimi lisäksi perhepäivähoitajien ammatillisena käsikirjana ja ohjasi myös laadunhallintaa sekä varhaiskasvatuksen arviointia ja kehittämistä. Kaikki tekeminen oli suunniteltua ja tavoitteellista.

Valvonnallisesti yksityisen perhepäivähoidon valvonta kuuluu kunnalle. Yhteyshenkilönä kunnan kanssa toimi perhepäivähoidon vastuuhenkilö, jolta edellytettiin varhaiskasvatuksen koulutusta. Vastuuhenkilö vastasi ryhmien muodostamisesta kaupungin kriteerien mukaisesti ja valvoi, että palkattu henkilöstö on lasten hoito- ja kasvatustehtävään soveltuvaa. Lisäksi hän toimi työnantajan edustajana ja huolehti työnantajille asetetuista vaatimuksista.

4 VARHAISKASVATUKSEN LAATU TUTKIMUKSISSA

Laadun käsitettä on vaikea määritellä vain yhdellä ainoalla tavalla tai vain yhdestä näkökulmasta. Sen määrittäminen riippuu aina siitä, kuka sitä määrittelee. Määrittäjän omat intressit, arvot, uskomukset, tarpeet ja pyrkimykset vaikuttavat käsitteen kuvaamiseen. Laadun käsite on aina sidoksissa myös aikaan sekä ympäröivään yhteiskuntaan ja kulttuuriin, jotka luovat sille oman merkityksensä. Yleisesti ottaen laadulla tarkoitetaan vaatimustenmukaisuutta. (Parrila, 2002, s. 34; Vlasov ym., 2018, s. 15) Tässä opinnäytetyössä laatua lähestyttiin varhaiskasvatuksen näkökulmasta.

Varhaiskasvatuslain (540/2018) mukaan varhaiskasvatuksen järjestäjän tulee arvioida toimintaansa suunnitelmallisesti ja säännöllisesti, jotta toiminnan vahvuudet sekä kehittämistarpeet tunnistettaisiin. Näiden pohjalta toimintaa voidaan kehittää ja edistää varhaiskasvatuksen laatua. Suomalaisen varhaiskasvatuksen laadun keskeisimmät vaatimukset nousevat varhaiskasvatuslaista (540/2018) sekä Valtioneuvoston asetuksesta

varhaiskasvatukselle (753/2018). Nämä määrittävät varhaiskasvatuksen toteuttamisen raamit. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (Opetushallitus, 2018) on myös varhaiskasvatuksen laadun keskeinen asiakirja. Siinä on määritelty varhaiskasvatuksen keskeiset periaatteet ja kehittämisen suuntaviivat. Se toimii myös sisällöllisen ohjauksen välineenä. Osansa vaatimuksiin tuovat myös kansallinen ja kansainvälinen asiantuntija- ja tutkimustieto.

Varhaiskasvatuksen tavoitteet ovat kiinteästi sidoksissa varhaiskasvatuksen laatuun. Lakien ja asetusten asettamia laatutekijöitä varhaiskasvatuksessa ovat ammattitaitoinen henkilöstö, ryhmäkokoo sekä aikuisten ja lasten välinen suhdeluku. Nämä mahdollistavat innostavan, lämpimän ja lasta tukevan vuorovaikutuksen, lasten mielenkiinnon kohteiden ja kokonaisvaltaisen kehityksen huomioimisen sekä pedagogisten käytäntöjen ja oppimisympäristöjen kehittämisen oppimista tukeviksi. Varhaiskasvatuksen laatutekijöihin kuuluu myös perheiden ja ammattilaisten yhteistyön toimivuus sekä vanhempien osallisuus. Vanhempien osallisuus nimenomaan käytäntöjen kehittämisessä on keskeistä. (Opetushallitus, 2016, s. 8, 13)

Alilan ym. (2014) mukaan varhaiskasvatuksen laatu on sisällöllisesti hyvin moninainen. Laatu muodostuu minimissään palvelun saamisesta ja sen riittävydestä. Kun varhaiskasvatuksen laatua tarkastellaan laajemmin, koostuu se huomattavasti useammasta osatekijästä. Varsinaiseen kasvatustapahtumaan ja pedagogiikkaan liittyy lukuinen määrä osatekijöitä, joita ovat muun muassa henkilöstön ammatillinen osaaminen, ihmissuhteiden pysyvyys, vuorovaikutus, varhaiskasvatusympäristö sekä valtakunnalliseen ohjaukseen pohjautuva suunnitelmallinen toiminta ja sen arviointi. Lisäksi varhaiskasvatuksen tärkeisiin laatulementteihin kuuluvat asiakkaiden osallisuus, lapsen kokema ilo ja lapsen kasvun, kehityksen, oppimisen ja hyvinvoinnin edistäminen. Suomalaisen varhaiskasvatuksen yhtenä laatutekijänä pidetään myös sitä, että varhaiskasvatuksen toiminta perustuu lähtökohtaisesti educare-ajatteluun, jossa hoito, kasvatus ja opetus nähdään kokonaisuutena. (Alila ym. 2014, s. 57.)

Myös useissa varhaiskasvatuksen laatua käsittelevissä tutkimuksissa on löydetty yhteneviä piirteitä siitä, mitä on laadukas varhaiskasvatus. Näitä piirteitä ovat pieni ryhmäkokoo, koulutettu henkilökunta, hyvä johtajuus, vähäinen hoitajavaihtuvuus, positiivinen vuorovaikutus sekä ikätasoiset aktiviteetit. Nämä laadun osatekijät määrittelevät puitteet turvalliselle, huolehtivalle sekä oppimaan haastavalle ympäristölle. (Child care services association, 2019)

Laadun arviointi on ollut haastavaa suomalaisessa varhaiskasvatuksessa erilaisten toimintamuotojen vuoksi. Vaikka eri toimintamuotoja ohjaavat samat varhaiskasvatuslaissa määritellyt tavoitteet, on esimerkiksi kelpoisuusvaatimuksissa ja oppimisympäristöissä eroja päiväkodin ja perhepäivähoidon välillä. Ongelman on muodostanut se, miten samat tavoitteet

voidaan saavuttaa erilaisissa toimintamuodoissa. Tätä ongelmaa ei ole pystytty vielä ratkaisemaan. Vastuu varhaiskasvatuksen järjestämisestä ja arvioinnista on järjestäjillä, joten se, millä tavalla arviointia toteutetaan eri toimintamuodoissa, tulee ratkaista paikallisella tasolla. (Vlasov ym., 2018, s.13-14)

4.1 Varhaiskasvatuksen laadun tutkimus Suomessa

Varhaiskasvatuksen laatuun liittyvää tutkimusta on tehty maailmalla melko paljon ja laadun mittaamiseen on myös kehitetty erilaisia standardoituja laadunarvioinnin mittareita. Suomessa laatuun liittyviä tutkimuksia on tehty melko vähän. (Alila, 2013, s. 25, 37) Tutkimuksen vähäisyyteen saattaa liittyä se, ettei suomessa ole ollut käytössä järjestelmällistä laadunarviointimenetelmää. Kuntien tavat ja mallit laadunarvioimiseen ovat eronneet paljon toisistaan, ja kunnat ovat myös olleet hyvin eri vaiheissa omien arviointimenetelmiensä kehittämisessä (Alila & Parrila, 2004, s. 29). Menetelmien moninaisuus on myös vaikeuttanut eri kuntien varhaiskasvatuksen laadun vertailua keskenään.

Varhaiskasvatuksen laatua koskevissa tutkimuksissa voidaan nähdä eri vaiheita. 1970-luvulla naisten lisääntyneen työssäkäynnin myötä tutkimuksissa keskityttiin selvittämään lisääntyneen päivähoidon mahdollisia negatiivisia vaikutuksia lapsen kehitykseen. 1970- ja 1980-lukujen vaihteessa tutkimuksissa keskityttiin vertailemaan eri päivähoitomuotojen vaikutuksia lapsen kehitykseen. Tällöin syntyi ymmärrys siitä, että eri lapsiyksilöt reagoivat eri lailla erilaiseen päivähoitoon. 1990-luvulle tultaessa alettiin tutkia eri kasvu- ja kehitysympäristöjen vaikutuksia pitkällä aikavälillä. Tällöin syntyi myös näkemys siitä, että päivähoidon vaikutuksia tutkittaessa on huomioitava lapsen koko kasvuympäristö kotitausta mukaan lukien. 90-luvun loppupuolella siirryttiin varsinaiseen laadun tutkimukseen. 2000-luvulle tultaessa tutkimusten painopiste on siirtynyt varhaiskasvatuksen vaikutusten tarkastelusta eri toimijoiden sekä asiakkaiden subjektiivisten käsitysten ja kokemusten tutkimiseen. Tällä hetkellä laadunarvioinnissa korostuu yhä enemmän asiakasosallisuus, kumppanuus sekä erityisesti lasten näkökulman huomioiminen. Nykypäivänä ymmärretään, että käsitykset laadukkaasta varhaiskasvatuksesta vaihtelevat eri aikoina, eri kulttuureissa sekä eri päivähoito ympäristöissä. Kunkin ajan tutkimus kuvastaa siis oman aikansa yhteiskunnallisia ilmiöitä. (Alila, 2013, s. 84–89; Hujala, E. & Fonsén, E, 2017, s. 314–315; Kronqvist & Jokimies, 2008, s. 12; Parrila, 2002, s. 45–46.)

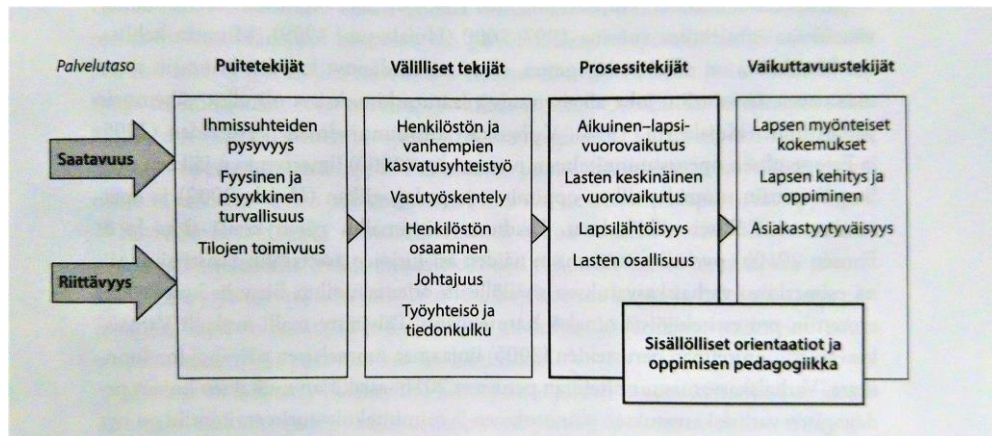
Myös kehittämishankkeita laatuun liittyen on Suomessa ollut melko vähän. Valtakunnallisella tasolla on tehty muun muassa Laadunarviointi päivähoidossa -projekti Oulun yliopiston toteuttamana, Efektian Lapsi ja laatu -projekti sekä Sosiaali- ja terveysministeriön ja Stakesin yhteistyössä toteuttama Valoa -hanke (Alila & Parrila, 2004, s. 29).

Valtakunnallisella tasolla toteutettu varhaiskasvatuksen laadunhallinnan ja ohjauksen kehittämishanke Valoa toteutettiin vuosina 2000-2005. Kahdessa osassa toteutetun hankkeen tarkoituksena oli tuoda esiin kuntien varhaiskasvatuksen laadunhallinnan nykytila sekä keskeiset kehittämistarpeet. Tavoitteena oli lisäksi edistää ja tukea kuntien kehittämistoimintaa ja laatutyötä sekä kehittää eri toimijoiden välistä yhteistyötä. (Alila 2013, 30.)

Hankkeen toisen osan, Valoa II -hankkeen, tavoitteena oli luoda pohjaa varhaiskasvatuksen laadun ja vaikuttavuuden valtakunnallista seurantaan ja arviointia varten. Samaan aikaan valmisteltiin mahdollisuutta ottaa varhaiskasvatuspalvelujen laatukatsaus säännölliseksi apuvälineeksi valtionhallinnon laadunarviointiin ja -seurantaan. Valoa hankkeen päätyttyä Stakes julkaisi hankkeiden pohjalta raportin, mutta asia ei sen jälkeen kuitenkaan edennyt valtionhallinnossa. Myöhemmin, vuonna 2008, Stakes julkaisi Valoa-hankkeisiin liittyen Vanhemmat varhaiskasvatuksen laadun arvioijina -raportin. (Alila, 2013, s. 31.)

Laadunarviointi päivähoitossa -projektin tavoitteena oli luoda laadun teoreettisten perusteiden sekä varhaiskasvatustutkimuksen pohjalta malli päivähoiton laadun arvioinnin ja kehittämisen tueksi. Projektin pohjalta julkaistiin Laadunhallinta varhaiskasvatuksessa –kirja (Hujala, Parrila, Lindgren, Nivala, Tauriainen & Vartiainen, 1999), jossa annetaan malli laadun arvioinnin toteuttamiseksi niin kunta- kuin yksikkötasolla. Vuonna 2000 julkaistiin kyseiselle kirjalle jatkona teokset Perhepäivähoiton laatukriteerit sekä Päivähoiton laatukriteerit. (Alila & Parrila, 2004, s. 29-30.)

Varhaiskasvatuksen laadunarviointimallissa nähdään, että päivähoiton laatu voidaan jakaa laadun kannalta merkityksellisiin laatutekijöihin, joihin tulee kiinnittää huomiota päivähoiton laatua arvioitaessa. Näitä laatutekijöitä ovat puitetekijät, välilliset tekijät, kasvatustekijät ja vaikutustekijät. Kaikkien laatutekijöiden oletetaan olevan toisistaan riippuvaisia. Laadukkaiden vaikutusten edellytyksenä nähdään prosessi, jota ohjaa välillisesti vaikuttavat tekijät ja joka on enemmän tai vähemmän puitetekijöiden säätelemä. Kaikkia laatutekijöitä voidaan tarkastella erikseen, mutta yhdessä ne muodostavat kokonaisvaltaisen laadunarvioinnin kehiksen. Mallia päivitetettiin 2005 julkaistujen Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden ilmestymisen jälkeen, jolloin siihen lisättiin oppimisen, pedagogiikan ja opettamisen sisällölliset näkökulmat. (Alila & Parrila, 2004, s. 30; Hujala & Fonsen, 2017, s. 317.) Mallia on havainnollistettu kuvassa 1.

Kuva 1. Varhaiskasvatuksen laadunarviointimalli (Hujala & Fonsén, 2017, s. 317)

Varhaiskasvatuksen laadunarviointimallin avulla on kerätty aineistoa kunnista 2000-luvun ajan sekä henkilöstöltä että vanhemmilta. Puitetekijöihin liittyen tuloksista selviää, että vanhemmat pitävät päivähoidon tiloja ja turvallisina ja soveliaina. Sijais- ja varahoitojärjestelyjen laatu koettiin huonoksi. Päivähoidon laadun koettiin heikenneen, jos henkilökunta vaihtui usein. Välillisistä tekijöistä esiin nousi henkilöstön ammattitaito sekä innostus, jonka koettiin parantavan laatua. Prosessitekijöiden laadun vanhemmat olivat arvioineet pääasiassa hyväksi. Vanhemmat pitivät laadukkaina asioina lasten henkilökohtaista huomiointia sekä kaverisuhteita. Kehittämisen kohteina nähtiin lasten aloitteiden ja itsenäisten ratkaisujen huomioiminen sekä lapsen osallistuminen arkitoimiin. Aineiston mukaan vanhemmat ovat olleet erittäin tyytyväisiä varhaiskasvatuksen vaikuttavuustekijöiden laatuun. Lasten koettiin viihtyvän päivähoitossa ja lasten tyytyväisyys ja hyvinvointi nähtiinkin merkittävänä varhaiskasvatuksen vahvuutena. (Hujala & Fonsén, 2017, s. 319–324.)

Uusin tutkimus varhaiskasvatuksen laatua koskien on Kansallisen koulutuksen arviointikeskus Karvin tekemä selvitys (Repo ym., 2019) varhaiskasvatuksen laadun toteutumisesta päiväkodeissa ja perhepäivähoidossa. Selvityksen mukaan varhaiskasvatuksen laatu on Suomessa hyvää, mutta se vaihtelee kuitenkin runsaasti ja osassa päiväkoteja ja perhepäivähoitoryhmiiä muun muassa varhaiskasvatuksen sisällölliset tavoitteet toteutuvat heikosti.

4.2 Perhepäivähoidon laadun tutkimus Suomessa

Kuten aiemmin todettiin, laadun arviointi on ollut haastavaa suomalaisessa varhaiskasvatuksessa erilaisten toimintamuotojen vuoksi. Suurin osa varhaiskasvatukseen liittyvistä tutkimuksista ja hankkeista on kohdis-

tunut nimenomaan päiväkotiympäristöön ja perhepäivähoito on jäänyt taka-alalle. Osaa voidaan toki soveltaa myös perhepäivähoitoon. Suomessa tehty perhepäivähoidon laatua koskeva tutkimus painottuu 80- ja 90-luvuille. Koska hallinnollinen päätöksenteko sekä kehittämistyö pohjautuu tehtyihin tutkimuksiin, on perhepäivähoidon näkyväksi tekeminen ollut haasteellista.

2000-luvun alkupuolella perhepäivähoito alkoi saada huomiota erilaisissa hankkeissa. Vuosina 2004-2006 toteutettiin Sosiaali- ja terveysministeriön rahoittama PERHO-perhepäivähoidon ohjauksen kehittämishanke. Hanke pohjautui sosiaalialan kehittämisohjelman toimeenpanosuunnitelmaan, jonka yhtenä tavoitteena oli perhepäivähoidon aseman turvaaminen yhtenä varhaiskasvatuksen toimintamuotona. Osana PERHO-hanketta julkaistiin Sosiaali- ja terveysministeriön selvitys (2006:17), jossa tarkastellaan perhepäivähoidon ajankohtaisia kysymyksiä sekä kehittämishaasteita. (Parrila, 2006, s. 4). Parrilan (2006) mukaan perhepäivähoito ei ole koskaan aiemmin ollut niin selvästi esillä valtakunnallisessa varhaiskasvatuksen kehittämistoiminnassa ja asiakirjoissa, että se elää osaltaan historiallisesti merkittävää aikaa. Asiakirjoissa korostui kehittämiskohteina muun muassa perhepäivähoitajien työhönohjaus ja työolosuhteet ja tavoitteena perhepäivähoidon aseman turvaaminen yhtenä varhaiskasvatuksen toimintamuotona. (Parrila, 2006, s. 13.)

Pelastetaan perhepäivähoito –hanke toteutettiin vuosina 2004-2005 Keski-Suomen Sosiaalialan osaamiskeskuksen koordinoimana. Hankkeen ajatuksena oli uudistaa ja kehittää perhepäivähoidon sisältöä, ohjausta ja toimintamuotoja ja näin turvata se yhtenä hoitomuotona tulevaisuudessa. Projekti toteutettiin kyselynä perhepäivähoitajille ja perhepäivähoidon ohjaajille. Tuloksien pohjalta tulevaisuuden kehittämishaasteina nähtiin perhepäivähoidon ohjauksen asema, varahoidon järjestäminen sekä uusien perhepäivähoitajien rekrytointi. (Jääskeläinen, 2006, s. 123, 133.)

Vuosina 2005-2007 toteutettiin Jyväskylän ammattikorkeakoulun toimesta Osallisuus perhepäivähoidossa kehittämisprojekti, jonka tavoitteena oli vahvistaa perhepäivähoitoa yhtenä päivähoiton toimintamuotona kehittämällä perhepäivähoidon ohjausta ja perhepäivähoitajan työtä sekä kehittämällä uudenlaisia asiakaslähtöisiä toimintamalleja perhepäivähoidon käyttöön. (Martikainen & Raiski, 2006, s. 143.) Hankkeen yhtenä toteutuksen osana tehtiin kysely perhepäivähoidossa olevien lasten vanhemmille, jolla pyrittiin selvittämään heidän näkemyksiään heidän osallisuutensa toteutumisesta perhepäivähoidon toimintakäytännöissä sekä toiveita osallisuuden lisäämiseksi. Yleisesti ottaen vanhemmat olivat tyytyväisiä siihen, miten yhteistyö oli toteutettu perhepäivähoitajien kanssa. Kehitettävää heidän mielestään oli perhepäivähoidon ohjaajien ja vanhempien välisessä yhteistyössä, joka koettiin hyvin vähäiseksi. Vanhemmat toivoivat myös vanhempainiltoja sekä mahdollisuutta osallistua myös itse toiminnan suunnitteluun. Myös lasten osallistuminen toiminnan

suunnitteluun koettiin vähäiseksi. (Martikainen & Raiski, 2006, s. 143-146.)

Varhaiskasvatuksen laatua on tutkittu neljästä eri näkökulmasta: tutkijoiden ja varhaiskasvatuksen ammattilaisten, henkilökunnan, vanhempien ja lasten. Vanhempien näkökulmaa ovat tuoneet esille muun muassa Kronqvist & Jokimies (2008), jotka ovat tutkineet vanhempien näkemyksiä varhaiskasvatuspalvelujen laadusta. Useimmat perhepäivähoitoon liittyvät hankkeet sekä tutkimukset on tehty perhepäivähoitajien tai ohjauksen näkökulmasta. Parrila (2002) on tutkinut perhepäivähoidon laatua sekä perhepäivähoitajien että vanhempien näkökulmasta. Vanhempien näkökulmasta tehtyjen tutkimusten tuloksissa on ilmennyt, että vanhemmat kokevat tärkeiksi asioiksi hoidon turvallisuuden ja joustavuuden, henkilökunnan ammattitaidon sekä herkkyyden lasten ja perheiden tarpeille sekä varhaiskasvatuksen puitetekijät. (Kronqvist & Jokimies, 2008, s. 10)

4.3 Varhaiskasvatuksen laadun arvioinnin perusteet

Kuten edellä on huomattu, on varhaiskasvatuksen laatua tutkittu erilaisien hankkeiden ja tutkimusten avulla melko paljonkin, mutta yhteneväinen linja valtakunnan tasolla on puuttunut ja kunnat ovat olleet myös hyvin eri vaiheissa laadunarvioinnin kehittämisessä. Tämä on hankaloittanut laadun arviointia yleisellä tasolla. Hujalan ym. (1999) kehittämä laadunarviointimalli on toiminut hyvänä arvioinnin pohjana, mutta silti laadunarviointi on ollut hyvin hajanaista melkein kahdenkymmenen vuoden ajan. Varhaiskasvatus on myös kokenut suuria muutoksia tämän ajan kuluessa muun muassa uuden varhaiskasvatuslain sekä Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden julkaisun myötä.

Vuonna 2018 Kansallinen koulutuksen arviointikeskus Karvi julkaisi varhaiskasvatuslakiin, varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin sekä kansainväliseen tutkimustietoon pohjautuen Varhaiskasvatuksen laadun arvioinnin perusteet ja suositukset -asiakirjan, jossa esitellään malli suomalaisen varhaiskasvatuksen laadun tekijöistä. Asiakirja on osa varhaiskasvatuksen kansallista ohjausjärjestelmää ja sen tarkoitus on auttaa varhaiskasvatuksen järjestäjiä ja palveluntuottajia toimintansa arvioimisessa ja kehittämisessä kaikissa toimintamuodoissa. Sen tarkoituksena on selkiyttää varhaiskasvatuksen arviointia osana laadunhallintaa ja näin edistää yhdenvertaisten edellytysten toteutumista. (Vlasov ym., 2018, s. 3, 13-15.)

Vlasovin ym. mukaan (2018) varhaiskasvatuksen näkökulmasta laatua tarkasteltaessa perustan laadun määrittelylle luovat varhaiskasvatuksen arvot. Ne kertovat siitä, mitä tavoitellaan ja miksi jotakin asiaa pidetään tärkeänä. Ne tulevat käytännössä todennetuiksi toimintaa tukevien rakenteiden sekä laatua säätelevien prosessien kautta. Varhaiskasvatuksen

laadun arvioinnin perusteet ja suositukset -asiakirjassa esitellyssä varhaiskasvatuksen laadun arvioinnin ja kehittämisen mallissa laadun nähdään rakentuvan näistä rakenteellisista sekä prosesseihin liittyvistä tekijöistä. Laadun rakennetekijöitä säätelevät ja määrittävät muun muassa lait, asetukset ja muut valtakunnalliset asiakirjat. Ne ovat varhaiskasvatuksen järjestämiseen liittyviä tekijöitä ja liittyvät siihen, kuka vastaa varhaiskasvatustoiminnasta, missä toiminta tapahtuu ja millaiset puitteet toiminnalle luodaan. Ne ovat siis reunaehdoja pedagogiselle toiminnalle eli laadun prosessitekijöille. Laadun prosessitekijät antavat ohjeet varhaiskasvatukselle asetettujen tavoitteiden ja sisältöjen käytännön toteutukselle. Ne koostuvat toimintatavoista sekä ohjaavista periaatteista, jotka jäsentävät tavoitteellista ja pedagogista toimintaa. Prosessitekijät todentuvat yksilöiden vuorovaikutuksessa ja niillä on suora yhteys lapsen kokemuksiin. Sekä rakenne- että prosessitekijöiden tulee todentua kansallisella, paikallisella ja pedagogisen toiminnan tasolla tuottaakseen vaikuttavaa varhaiskasvatusta. (Vlasov ym., 2018, s. 3, 39)

Asiakirjassa esitellään myös varhaiskasvatuksen laadun indikaattorit eli laatua kuvaavat ominaisuudet, jotka on jaettu edellä mainittuihin rakenne- ja prosessitekijöihin. Ne antavat tutkimusperustaisen pohjan sille, mistä laatu muodostuu niin kansallisella, paikallisella kuin pedagogisen toiminnan tasoilla. Ne konkretisoivat tavoitteet arvioitavaan muotoon ja luovat pohjan niille asioille, joihin arviointi tulisi kohdistaa, jotta varhaiskasvatuksen laatu olisi korkeatasoista. Jotta arviointia voitaisiin tehdä systemaattisesti, tulee indikaattorit vielä muuntaa kriteereiksi eli arviointiperusteiksi. Ne eivät siis ole itsessään arviointiväline vaan jokaisen varhaiskasvatuksen järjestäjän ja palveluntuottajan tulee laatia niiden pohjalta omat yksityiskohtaisemmat kriteerit, joiden avulla toimintaa arvioidaan. Toimintaa, jota arvioidaan, verrataan kriteereihin ja tämän perusteella arvioidaan, miten hyvin kriteerit toteutuvat toiminnassa. Kriteerien pohjalta kootaan erilaisia arviointimenetelmiä, joiden avulla varsinaista arviointia voidaan toteuttaa. Tällaisia menetelmiä voivat olla esimerkiksi erilaiset kyselyt, havainnointi tai pedagoginen dokumentointi. Arviointitietoa olisi hyvä kerätä mahdollisimman monin eri tavoin ja eri menetelmin. (Vlasov ym., 2018, s. 3-4, 28)

Varhaiskasvatuksen laadun arvioinnin ja kehittämisen malli eroaa Varhaiskasvatuksen laadunarviointimallista (Hujala ym., 1999), mutta sisällöltään ne ovat hyvin samanlaiset. Karvin julkaisemassa mallissa laatutekijät on jaettu kahteen osaan, jossa laadun prosessitekijöihin lasketaan kuuluvan kaikki ne tekijät, joilla on suora yhteys lapsen kokemuksiin. Voidaan siis karkeasti ajatella, että Varhaiskasvatuksen laadunarviointimallissa esiintyvät prosessi- ja vaikuttavuustekijät on yhdistetty Karvin mallissa prosessitekijöihin ja puite- ja välilliset tekijät rakennetekijöihin.

Vaikka varhaiskasvatus on muuttunut viimeisen kahdenkymmenen vuoden aikana, voidaan näissä kahdessa laadun arviointimallissa nähdä yhtäläisyyksiä ja todeta, että varhaiskasvatuksen laatutekijöinä pidetään edel-

leen samoja asioita kuin parikymmentä vuotta sitten. On kuitenkin hyvä, että laadun arviointi ja kehittäminen on saanut huomiota ja se on päivitetty nykypäivään. Jotta varhaiskasvatuksen laatu pysyisi yllä, tulee toimintaa arvioida säännöllisesti. Laadunarviointi antaa toimijoille tietoa siitä, mitä varhaiskasvatuksessa pidetään tärkeänä, mitkä ovat varhaiskasvatuksen vahvuudet ja mitä tulisi kehittää. Yhteneväisen arvioinnin perusteella pystytään seuraamaan varhaiskasvatuksen laatua ja näin turvaamaan tasalaatuiset palvelut kaikille. Sen avulla pystytään tuottamaan ajantasaista tietoa, jota voidaan käyttää varhaiskasvatuksen kehittämisen sekä myös poliittisen päätöksenteon pohjana. Lisäksi laadunarviointi tekee varhaiskasvatuksen ja sen toteuttamisen näkyväksi myös varhaiskasvatuksen ulkopuolelle. Kun laadunarviointiin otetaan mukaan lasten vanhemmat, annetaan heille mahdollisuus vaikuttaa ja osallistua lapsensa kasvatusta koskevaan päätöksentekoon. Näin vahvistetaan heidän osallisuuttaan niin asiakkaina kuin yhteistyökumppaneina.

5 VANHEMPIEN OSALLISUUS VARHAISKASVATUKSEN LAADUN ARVIOINNISSA

Varhaiskasvatuksen laatua tulee arvioida monipuolisesti niin asiantuntijoiden, lasten, vanhempien, henkilöstön kuin yhteiskunnan näkökulmasta. Vanhempien kokemukset varhaiskasvatuksesta ovat laadun arvioinnin yksi näkökulma. Tässä tutkimuksessa lähestyttiin perhepäivähoidon laatua nimenomaan vanhempien näkökulmasta ja selvitettiin heidän subjektiivisia kokemuksiaan.

Laatua tutkittaessa asiakaslähtöisyys on keskeisellä sijalla. Jotta varhaiskasvatuksen laatua voitaisiin kehittää asiakkaitten tarpeita vastaavaksi, on palveluntarjoajien saatava tietoa asiakkaitten kokemuksista. Asiakaslähtöisellä kehittämisellä on tarkoituksena pyrkiä tuottamaan laadukkaampia palveluita ja asiakasryhmäkohtaisen tutkimustiedon tuottamisella onkin keskeinen osa kehittämistoiminnassa (Toikko, 2012, s. 142).

Vanhempien osallisuutta käsiteltäessä on ensin syytä määritellä, mitä osallisuuden käsite tarkoittaa. Osallisuus on eritasoista ja -sisältöistä toimintaa, johon liittyy aina kuulumisen ja mukana olemisen tunne. Lähtökohtana on omaehtoisuus. (Särkelä-Kukko, 2014, s. 35) Kansalaisella on mahdollisuus kokea osallisuutta saadessaan mahdollisuuden tuoda esiin omia näkemyksiään, olla mukana vaikuttamassa ja päättämässä sekä kantaa vastuuta (Vuorenmaa, 2016, s. 22).

Vanhempien osallisuus tarkoittaa vanhempien osallistumista ja vaikuttamista oman lapsen asioiden käsittelyyn aina, kun lapseen liittyviä päätöksiä tehdään perheen käyttämissä palveluissa tai vapaa-ajan toimintaympäristöissä. Osallisuus näkyy muun muassa vanhemman kykynä ottaa osaa lapsen hoidon suunnitteluun, päätöksen tekoon ja toteuttamiseen

yhteistyössä työntekijöiden kanssa. Osallisuus nähdään näin vanhempien omana tietoisuutena asiantuntijuudestaan sekä ensisijaisesta oikeudesta ja vastuustaan lapseen liittyen sekä tietoisuutena perheensä oikeuksista. (Vuorenmaa, 2016, s. 24-25)

Myös lainsäädäntö edellyttää Suomessa kansalaisten osallisuuden toteutumista. Perustuslain (731/1999) mukaan jokaisella kansalaisella on oikeus itseään koskevaan päätöksentekoon ja osallistua yhteiskunnalliseen toimintaan sekä oikeus vaikuttaa ja osallistua elinympäristönsä ja yhteiskunnan kehittämiseen. Varhaiskasvatustalain (540/2018) mukaan varhaiskasvatuksen tavoitteena on ”toimia yhdessä lapsen sekä lapsen vanhemman tai muun huoltajan kanssa lapsen tasapainoisen kehityksen ja kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin parhaaksi sekä tukea lapsen vanhempaa tai muuta huoltajaa kasvatustyössä.” Lisäksi lain mukaan lapsen huoltajille on annettava mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa säännöllisesti lapsensa sekä yksikkökohtaisen varhaiskasvatuksen suunnitteluun ja arviointiin. Myös laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/2000) pyrkii edistämään asiakaslähtöisyyttä ja asiakkaan osallistumista tarvitsemiensa palvelujen suunnitteluun ja toteuttamiseen.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden keskeisiin tavoitteisiin kuuluu myös vanhempien osallisuuden vahvistaminen. Vanhemmat nähdään tärkeänä osana varhaiskasvatusyhteisöä ja heidän aloitteitaan, näkemyksiään ja mielipiteitään arvostetaan. Vanhempien osallisuus onkin merkittävä osa varhaiskasvatuksen laadun arviointia ja toteutuakseen se edellyttää osallisuutta edistävien toimintatapojen sekä rakenteiden tietoista kehittämistä. (Opetushallitus, 2018, s. 30) Rakenteilla tarkoitetaan muun muassa aukioloaikoja, arvoja, päiväjärrjestystä, toimintarakenteita sekä käytössä olevia rutiineja (Venninen, Leinonen, Rautavaara-Hämäläinen & Purola, 2011, s. 39).

Varhaiskasvatuksen ollessa keskellä suuria muutoksia, vaatii muutosten ymmärtäminen ja hallinta eri toimijoilta palvelujen tarkistamista sekä mahdollista kehittämistä. Koska asiakkaiden tieto eroaa usein ammattilaisten tiedosta, on tärkeää kysyä asiakkaiden mielipidettä ja selvittää heidän kokemuksiaan, jotta voitaisiin tuottaa paremmin heidän tarpeitaan vastaavia palveluita.

6 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Tässä luvussa kerrotaan tutkimuksen toteutuksesta. Aluksi esitellään tutkimuskysymykset ja avataan tutkimusotetta. Sen jälkeen kerrotaan aineistonhankinnasta ja kuvataan kyselylomakkeiden analysointia. Lopuksi pohditaan tutkimuksen luotettavuutta ja eettisyyttä.

6.1 Tutkimuksen tavoite ja tutkimuskysymykset

Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää erään yksityisen palveluntuottajan asiakasperheiden vanhempien kokemuksia hoitorinkimuotoisesta, perheiden kodeissa tapahtuvasta perhepäivähoitopalvelusta. Palveluun liittyviä tutkittavia teemoja olivat hoitopaikan hakuprosessi, hoitokotijärjestelyt, hoitopäivien toiminta, sijais- ja varahoitokotijärjestelyt, viestintä sekä tällaisen hoitomuodon tarpeellisuus ja kehittäminen. Lisäksi tarkoituksena oli selvittää vanhempien ajatuksia varhaiskasvatuksen laatuun liittyen.

Opinnäytetyöprosessin aikana palveluntuottajalta tuli tieto, että perhepäivähoitopalvelu tullaan lopettamaan kesän 2019 jälkeen. Tieto tuli ennen aineiston keruuta, joten tutkimuksen tavoitetta ja aineistonkeruumenetelmää pystyttiin vielä tarkentamaan. Palveluntuottaja halusi säilyttää alkuperäisen idean tutkimuksen tavoitteesta ja piti edelleen tärkeänä selvittää vanhempien kokemuksia perhepäivähoitopalvelusta. Ajatuksena oli, että tuloksia voidaan hyödyntää viemällä päätäjille tutkimusaineistoa palveluntuottajan kokemuksista perhepäivähoitopalvelun uudistamisesta.

Tutkimuksen tavoitteena oli tuottaa uutta tietoa vanhempien kokemuksista perhepäivähoidosta ja sen laadusta. Tutkimuskysymyksiksi muodostuivat edellisen pohjalta:

1. Millaisia kokemuksia vanhemmilla on hoitorinkimuotoisesta, perheiden kodeissa tapahtuvasta perhepäivähoitopalvelusta?
2. Mitä ajatuksia vanhemmilla on varhaiskasvatuksen laadusta?

Palveluntuottaja ei ole aiemmin kerännyt kattavaa ja kirjallista asiakaspalautetta, joten vertailukelpoista tietoa palvelun laadusta ei siis ollut saatavilla. Vanhempien kokemukset ja näkemykset on erittäin tärkeitä ottaa huomioon, ja ne antavat tärkeää tietoa palveluntuottajalle perhepäivähoitopalvelua arvioitaessa. Vastauksia voidaan tarkastella myös laajem-

min ja miettiä, olisiko tällaiselle hoitomuodolle kysyntää ja tarvetta enemmänkin.

6.2 Laadullinen ja määrällinen tutkimus

Tämä tutkimus sisältää sekä laadullisen eli kvalitatiivisen että määrällisen eli kvantitatiivisen tutkimuksen piirteitä. Määrällisen menetelmän hyödyntämiseen päädyttiin siksi, koska aiheesta haluttiin saada mahdollisimman monen vanhemman kokemuksia. Toisaalta tutkimusmenetelmäksi valittiin laadullinen lähestymistapa, koska esiin haluttiin nostaa nimenomaan tutkittavien omat tulkinnat ja subjektiiviset kokemukset.

Edellisistä syistä päädyttiin kyselylomakkeen käyttöön aineistonhankinnassa. Lomaketutkimus on ensisijaisesti kvantitatiivinen aineistonkeruumenetelmä. Kyselylomakkeella oli valmiiksi strukturoitujen kysymysten lisäksi avoimia kysymyksiä, jolloin vastaukset tuottivat myös kvalitatiivista aineistoa. Aineiston analyysissä käytettiin sekä määrällistä että laadullista sisällönanalyysiä. Näin menetelmät saatiin yhdistettyä.

Kyselyn strukturoituja kysymysten muotoilua sekä osa-alueiden valintaa ohjasi määrälliselle tutkimukselle tyypillisesti tutkimuksen taustateoria. Koska tutkimuksen tavoitteena oli kartoittaa vanhempien subjektiivisia kokemuksia, oli kyselyn pääpaino avointen kysymysten vastausten analyysissä kuitenkin laadullisen tutkimuksen puolella. Laadullisessa tutkimuksessa ei pyritä jonkin jo olemassa olevan teorian todentamiseen, vaan tutkijan pyrkimyksenä on paljastaa odottamattomia tosiasioita. Tärkeät asiat eivät siis lähde tutkijasta vaan kerätystä aineistosta. Lähtökohdiana on todellisen elämän kuvaaminen ja tutkittavaa kohdetta pyritään tutkimaan kokonaisvaltaisesti. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara, 2008, s. 157, 160) Määrällisessä tutkimuksessa pyritään ymmärtämään tutkittavaa ilmiötä ja selittämään sitä. Se vastaa kysymyksiin Mikä, Missä, Paljonko ja Kuinka usein, kun taas laadullinen tutkimus vastaa kysymyksiin Miksi, Miten ja Millainen. (Heikkilä, 2014, s. 15)

Laadullinen tutkimus sopii hyvin silloin, kun tutkittava asia on uusi tai siitä halutaan erityisen paljon tietoa (Kananen, 2012, s. 26, 29). Se sopii hyvin myös toiminnan kehittämiseen, sillä kohderyhmän arvoja, tarpeita ja odotuksia selvittämällä saadaan tärkeää ymmärrystä heidän valinnoistaan (Heikkilä, 2014, s. 15). Tämä sopi hyvin tämän tutkimuksen lähestymistavaksi juuri siitä syystä, että XXXX:n tarjoaman perhepäivähoidon laadusta ja käytännöistä ei ole tehty kattavaa tutkimusta aiemmin vanhempien näkökulmasta.

6.3 Aineiston hankinta

Aineiston hankintamenetelmäksi valittiin sähköinen kyselylomake, joka mahdollisti kysymysten esittämisen suurelle määrälle vastaajia. Se on

myös ajasta ja paikasta riippumaton, joten se antoi vastaajille vapauden vastata heille sopivalla ajankohdalla. Kyselyn etuna oli myös se, että sille voitiin yhdistää sekä laadullisia että määrällisiä kysymyksiä.

Sähköisen kyselylomakkeen käytön hyvänä puolena nähtiin se, että aineisto oli helposti kerättävissä. Hyvänä puolena oli myös se, että aineisto olisi valmiina sähköisessä muodossa. Tällöin aineistoa ei tarvitsisi enää erikseen litteroida ja näin välttyttäisiin litterointivaiheessa tehdyiltä lyöntivirheiltä ja aineisto säilyisi siinä muodossa kuin vastaaja oli siihen itse vastannut. (Valli & Perkkilä, 2018, s. 118)

Kyselylomake (liite 1) koostui strukturoiduista ja avoimista kysymyksistä. Strukturoidut kysymykset kartoittivat eri osa-alueita, joita avointen kysymysten vastausten toivottiin syventävän. Avoimet kysymykset sallivat vastaajan ilmaista itseään omin sanoin. Vastaukset osoittavat vastaajan tietämyksen kyseisestä aiheesta sekä heidän kyseiseen asiaan liittyvien tunteiden voimakkuuden (Hirsjärvi, ym., 2008, s. 196). Avointen vastausten etuna pidetään myös sitä, että niiden avulla vastaajien on mahdollista kertoa vapaamuotoisesti ja perusteellisesti omat mielipiteensä. Näin vastauksista voi nousta esiin myös hyviä ideoita. Toisaalta huono puoli on se, että vastaukset voivat olla epätarkkoja tai niihin jätetään jopa kokonaan vastaamatta. (Valli, 2018, s. 114)

Kyselylomakkeella käytettiin useamman kysymyksen kohdalla Likertin asteikkoa, joka on Vallin (2018, s.106) mukaan asenteita ja mielipiteitä mittaessa yksi yleisimmistä ja sopivimmista vaihtoehdoista mitta-asteikoksi. Lomakkeella oli alkuun joka osa-alueita koskevia mielipidevaihtamisia, joita arvioitiin 5-portaisella Likertin asteikolla, jossa ääripäinä olivat *täysin eri mieltä* ja *täysin samaa mieltä* vaihtoehdot. Keskimäinen vaihtoehto oli *ei samaa eikä eri mieltä*. Lisäksi vastaajille annettiin *en osaa sanoa* vaihtoehto asteikon ulkopuolelta. Väittämien jälkeen oli avoin kysymys aiheeseen liittyen, jossa annettiin mahdollisuus sille, että vastaajat nostavat esiin sellaisia tekijöitä, joita ei ollut strukturoiduissa kysymyksissä osattu asettaa vaihtoehdoiksi.

Kyselylomakkeen kysymysten muotoilua sekä osa-alueiden valintaa ohjasi teoreettinen viitekehys sekä tutkimuskysymykset. Kysymysten avulla pyrittiin saamaan vastaajilta mahdollisimman monipuolinen kuva perhepäivähoitopalvelusta ja sen laadusta sekä varhaiskasvatuksen laadusta yleisesti. Vaikka päivähoitotermistä on luovuttu jo monta vuotta sitten, on se edelleen kansankielessä melko vahvana ja edelleen vanhemmat hakevat lapselleen päivähoitopaikkaa eivätkä varhaiskasvatuspaikkaa. Tästä syystä kyselylomakkeella päätettiin käyttää vielä päivähoito termiä.

Tutkimuksen kohdejoukko valittiin laadullisen menetelmän mukaan taroituksenmukaisesti (Hirsjärvi, ym., 2008, s. 160). Tutkimuksen perusjoukkona oli XXXX:n tarjoamassa perhepäivähoidossa kaudella 2018–

2019 olleiden lasten vanhemmat. Tutkimus toteutettiin kokonaistutkimuksena eli koko perusjoukko tutkittiin (Heikkilä, 2014, s. 12).

Aineisto kerättiin toukokuussa 2019, jolloin tutkimukseen liittyvä kyselylomake lähetettiin 101:lle XXXX:n perhepäivähoidossa kaudella 2018–2019 olleen lapsen vanhemmalle sähköpostiin Survey Pal -kyselyalustan kautta ja siihen vastattiin anonyymisti. Vastaustaikaa kyselyyn oli kaksi viikkoa, jonka puolivälissä lähetettiin muistutusviesti niille vanhemmille, jotka eivät vielä olleet vastanneet kyselyyn. Yhteensä vastauksia kyselyyn saatiin 39 kappaletta.

6.4 Aineiston analyysi

Kyselyn vastaukset analysoitiin aluksi kysymys kysymykseltä. Analyysimenetelmänä käytettiin avointen kysymysten kohdalla laadullista sisällönanalyysiä. Strukturoitujen kysymysten vastaukset analysoitiin suorien jakaumien avulla hyödyntämällä Survey Pal -kyselyalustan analyysityökalua, jonka avulla tuloksista saatiin kaaviokuvat. Nämä havainnollistivat vastauksia niin, että niitä oli helppo lukea.

Sisällönanalyysissä aineistoa tarkastellaan etsimällä ja erottelemalla siitä yhtäläisyydet ja eroavaisuudet (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka, 2006). Zhangin ja Wildemuthin (2017, s. 328) mukaan laadullinen sisällönanalyysi on hyvä vaihtoehto silloin, kun tutkijan lähestymistapa on sellittävä tai tulkitseva. Tavoitteena laadullisessa sisällönanalyysissä on tunnistaa kokonaisuudesta tärkeitä teemoja tai kategorioita sekä kuvata näitä teemoja niin kuin ne ovat aineiston mukaan toteutuneet. Analyysin tulokset vahvistavat olemassa olevia teorioita ja antavat kuvauksen tietyistä asetuksista ja ilmiöistä. Se voi myös tukea uusien teorioiden ja mallien kehittämistä.

Myöhemmin aineistoa analysoitiin myös laajemmin etsimällä vastauksia tutkimuskysymyksiin. Analyysiä jatkettiin teemoittelulla, jossa aineisto pelkistetään etsimällä siitä tekstin keskeisimpiä aihepiirejä eli teemoja. Teemat liittyvät tekstin sisältöön. Lukumäärien sijaan teemoittelussa korostuu teemojen sisältö, se, mitä teemasta on sanottu tai mitä asioita siihen katsotaan sisältyvän. (Moilanen & Rähä, 2015, s. 61) Teemoittelussa aineisto paloitellaan osiin ja järjestellään eri teemojen alle. Se tuo esiin, mitä jokaisesta teemasta on sanottu ja siinä etsitään samaan teemaan kuuluvia näkemyksiä. Näin voidaan toteuttaa vertailua teemojen esiintymisen kesken. Teemoittelua voi ohjata esimerkiksi teemahaastattelussa käytetyt teemat, mutta analyysin yhteydessä voi löytyä myös yllättäviä, aineistosta lähtöisin olevia teemoja. (Tuomi & Sarajärvi, 2009, s. 93.)

Aineiston analysointi alkoi litteroinnilla, jossa avointen kysymysten vastaukset koottiin kysymyksittäin. Tämän jälkeen aineisto luettiin useaan kertaan läpi, jonka jälkeen vastauksista ryhdyttiin etsimään samankaltaisia, yhteen sopivia ilmaisuja alleviivaamalla yksittäisiä lauseita eri väreihin

niin, että samaa aihetta käsittelevät lauseet merkittiin samalla värillä. Jokaisen kysymyksen alle muodostui kolme tai neljä teemaa, joihin ilmaisut järjestettiin. Tämän jälkeen aineistosta pyrittiin poimimaan tutkimustehävän kannalta olennaiset asiat. Lähtökohtana toimi palveluun liittyvät tutkittavat teemat, jotka muodostivat rungon tutkimuskysymysten selvittämiseksi. Teemoitellut aiheet koottiin näiden teemojen mukaan ja teemoiteltiin uudelleen. Näin saatiin lopulta teemat, joiden pohjalta tulokset on esitetty.

Tuomen ja Sarajärven (2009, s. 95 – 97) mukaan laadullinen analyysi voi olla joko aineistolähtöinen, jossa tutkimusaineistosta pyritään muodostamaan teoreettinen kokonaisuus ja teoria ohjaa analyysia vain metodologisesti. Analyysi voi olla myös täysin teorialähtöinen tai teoriaohjaava, jolloin teoria toimii analyysin tukena. Niin aineistolähtöisessä kuin teoriaohjaavassa analyysissä analysointi perustuu aineistoon. Ero on siinä, että teoriaohjaavassa analyysissä tiedostetaan aikaisempi tieto. Tässä tutkimuksessa lähestymistapa oli teoriaohjaava ja aiempi tieto tunnistettiin, mutta analysointia ohjasi silti aineisto ja aineistosta etsittiin nimenomaan sellaisia teemoja, joista vanhemmat puhuvat. Teemoittelu auttoi luomaan aineistosta yhtenäisen kokonaisuuden, josta ilmeni selkeästi tutkimuksen keskeiset tulokset.

6.5 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Etiikka on läsnä tilanteissa, joissa ihminen pohtii omaa myönteistä tai kielteistä suhtautumistaan omiin sekä toisten tekemisiin. Yleensä sillä tarkoitetaan niitä totuttuja tapoja ja rajoituksia, jotka säätelevät ihmisten välistä elämää. Eettinen ajattelu on kykyä pohtia sekä omien että yhteisön arvojen kautta sitä, mikä jossain tilanteessa on oikein tai väärin. Tutkimustyötä tehdessä lakien ja eettisten normien tuntemisesta on apua, mutta lopullisista ratkaisuista ja valinnoista kantaa jokainen tutkija itse vastuun. (Kuula, 2011, s. 21)

Jotta tutkimus olisi luotettava ja uskottava sekä eettisesti hyväksyttävä, tulee tutkijan noudattaa tieteellisiä menettelytapoja. Hyvän tieteellisen käytännön mukaan tutkijan on noudatettava toimintatavoissaan rehellisyyttä, yleistä huolellisuutta ja tarkkuutta koko tutkimusprosessin ajan aina tutkimustyön tekemisestä tulosten tallentamiseen, arviointiin ja esittämiseen asti. Tietosuojaa koskevat kysymykset tulee huomioida. Tutkimus tulee suunnitella, toteuttaa ja raportoida yksityiskohtaisesti sekä tieteelliselle tiedolle asetettujen vaatimusten mukaisesti. Tiedonhankinta- sekä tutkimus- ja arviointimenetelmien tulee olla tieteellisen tutkimuksen kriteerien mukaisia sekä eettisesti kestäviä. Tutkimuksessa ja sen tuloksia julkaistessa on otettava huomioon aikaisemmat tutkimukset. Ennen tutkimuksen aloittamista tulee hankkia tarvittavat tutkimusluvut sekä määrittellä ja kirjata tutkimustulosten omistajuutta ja aineistojen säilyttämistä koskevat kysymykset niin, että ne ovat kaikkien osapuolten hyväksymät. Tutkimuksen suorittamisen kannalta merkitykselliset sidonnaisuudet ku-

ten mahdollinen rahoituslähde tulee ilmoittaa tutkimukseen osallistuville ja raportoida tuloksia julkaistaessa. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta, 2012, s. 6)

Ihmistieteisiin luettavaa tutkimusta tehdessä on huomioon otettava myös Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (2009, s. 4) laatimat eettiset periaatteet, jotka on jaettu kolmeen osa-alueeseen: tutkittavien itsemääräämisoikeuden kunnioittaminen, vahingoittamisen välttäminen sekä yksityisyys ja tietosuoja. Tutkimuseettiset normit eivät sido tutkijaa kuten lait. Ne kuitenkin velvoittavat tutkijaa ammatillisesti ohjaamalla tutkimuksen tekoa sekä ilmaisemalla niitä arvoja, joihin tutkijoiden toivotaan sitoutuvat. Ne myös ovat yhteneväisiä lainsäädännön kanssa. (Kuula, 2011, s. 58)

Tutkimuksen eettisyys otettiin huomioon koko tutkimusprosessin ajan. Ennen tutkimuksen aloittamista varmistettiin työelämän ja aiempien tutkimusten avulla, että tutkimuksen aihe on työelämälle sekä asiakaskunnalle tarpeellinen. Ennen aineiston hankinnan aloittamista hankittiin tutkimuslupa. Lähdekirjallisuuden sekä aiempien tutkimusten osalta on käytetty asianmukaisia viittauksia.

Kyselylomakkeen saatekirjeessä kerrottiin tutkimukseen osallistujille tutkimuksen tarkoitus sekä se, että lomakkeisiin vastataan täysin nimettömänä, eivätkä vastaajien tiedot tule näkyviin valmiissa opinnäytetyössä. Kirjeessä korostettiin myös sitä, että aineisto tullaan hävittämään analysoinnin jälkeen. Vastaaminen kyselyyn oli vapaaehtoista. Tutkimuksen aineisto käsiteltiin ja säilytettiin niin, että tutkittavien yksityisyyden suoja ei vaarannu. Aineistoa käsiteltiin luottamuksellisesti ja aineiston analyysivaiheessa noudatettiin rehellisyyttä.

Kysely testattiin etukäteen ja testauksen perusteella kyselylomake todettiin selkeäksi ja helpoksi vastata. Myöskään varsinaisessa tutkimuksessa ei paljastunut virhetulkintoja kysymysten sisällöstä. Kysymyksiin oli vastattu johdonmukaisesti ja huolellisesti. Avointen kysymysten vastausprosentti oli jokaisen kysymyksen kohdalla lähes 100 % ja vastaukset tukivat strukturoitujen kysymysten vastauksia. Kysymysten avulla saatiin vastaukset tutkimuskysymyksiin ja tutkimuksen tulokset ovat yhteneväisiä aiempien samantyyppisten tutkimusten tulosten kanssa. Tutkimuksen vastausprosenttia (54 %) voidaan pitää korkeana vastausprosenttina sähköiseen kyselyyn. Näin ollen määrälliselle tutkimukselle tyypillisiä luotettavuuskriteereitä, validiteettia ja reliabiliteettia, voidaan pitää hyvänä. Tutkimus antaa luotettavan kuvan yksityisen perhepäivähoidon asiakasperheiden vanhempien kokemuksista kyseisestä hoitomuodosta.

Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta voidaan arvioida erilaisilla luotettavuuskriteereillä. Tällaisia ovat esimerkiksi uskottavuus, vahvistettavuus, reflektiivisyys ja siirrettävyys. (Kylmä & Juvakka, 2012, s. 127) Vahvistettavuus ja siirrettävyys on otettu huomioon tutkimuksen raportoinnissa. Raportoinnissa on avattu selkeästi tutkimusympäristön lisäksi osallistu-

vien tausta ja valinta, aineistonkeruumenetelmä sekä aineiston analyysi ja tulokset. Näin toinen tutkija pystyy seuraamaan tutkimusta pääpiirteissään ja tämän tutkimuksen tuloksia voidaan hyödyntää samantyyppisissä tutkimusympäristöissä.

Tutkimuksen tekijä on ollut tietoinen omista lähtökohdistaan. Tutkija työskenteli tutkimuksen toteutuksen aikaan kyseisen palveluntuottajan yhtenä perhepäivähoitajana. Hän toimi siis kolmen asiakasperheen kanssa päivittäin tiiviissä yhteistyössä, muihin vastaajiin hänellä ei ollut kontaktia. Tutkija otti reflektiivisyyden huomioon kyselyn aikaan eikä vaikuttanut vastaajiin vaan piti tutkimuksen erillään omasta työstään. Ennen aineiston analysointia tutkijan työsuhte palveluntuottajaan oli päättynyt. Myös tulosten tulkinta ja raportointi vaiheessa tutkija otti huomioon reflektiivisyyden, eikä siirtänyt omia ajatuksiaan eikä mielipiteitään tuloksiin.

7 TUTKIMUKSEN TULOKSET

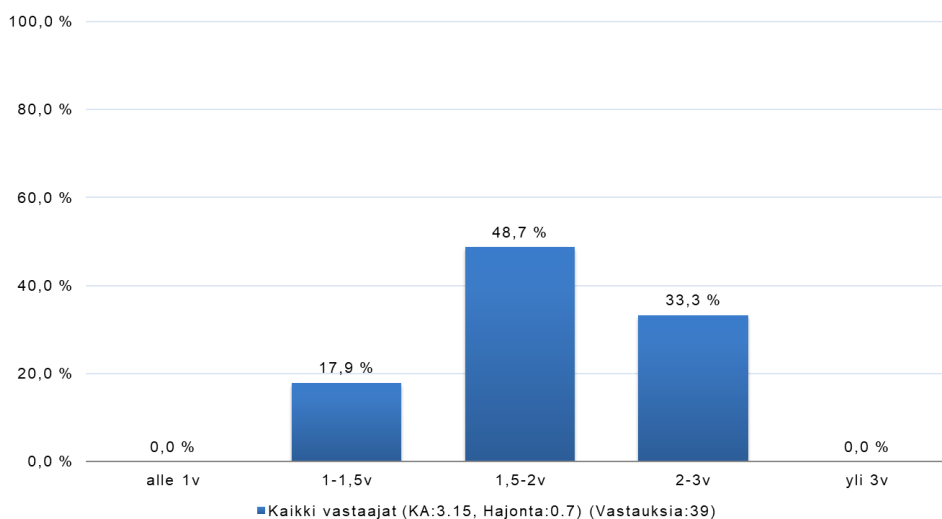
Tässä luvussa käsitellään tutkimuksen tuloksia. Kyselyssä vastaajat arvioivat viittä eri osa-aluetta; hoitopaikan hakuprosessiin, hoitokotijärjestelyihin, hoitopäivien toimintaan, sijais- ja varahoitokotijärjestelyihin sekä viestintään liittyviä asioita. Lisäksi heiltä kysyttiin yleisesti päivähoiton laadusta. Osassa kysymyksistä asioita arvioitiin 5-portaisella Likertin asteikolla. Tulososiossa näiden kysymysten kohdalla on kuvioissa yhdistetty *täysin samaa mieltä* ja *osittain samaa mieltä* sekä *melkein samaa mieltä* ja *täysin samaa mieltä* vastaukset yhteen selkeyden takia.

Tulososio on jäsennelty aineiston analyysin perusteella muodostuneiden teemojen mukaan yksityisen hoitorinkimuotoisen perhepäivähoidon vahvuuksiin hoitomuotona, sen kehittämistarpeisiin sekä vanhempien näkemyksiin varhaiskasvatuksen laadusta. Lisäksi tulososiossa on erikseen käsitelty päivähoitomuodon valintaa ohjaavia tekijöitä sekä esteitä. Koska tässä hoitomuodossa hoito tapahtuu perheiden kodeissa, otettiin tämä asia myös omaksi tarkastelun kohteeksi.

7.1 Taustatiedot

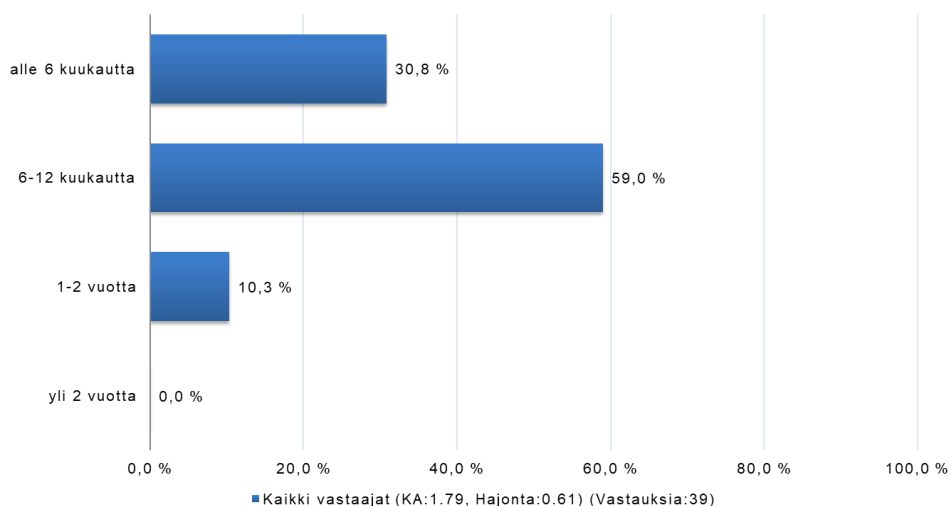
Kysely lähetettiin yhteensä 101 vanhemmalle. Vastauksia tuli yhteensä 39, joten vastausprosentti oli 38,6 %. Vastaajista 11 oli isejä ja 28 äitejä. Vastausten perusteella, ei voida tietää, ovatko nämä samoista perheistä. Jos vastaajien määrää tarkastellaan perhekohtaisesti, tiedetään kuitenkin se, että ainakin 28 perheestä on vastattu. Kun tätä verrataan kaudella 2018-2019 olleiden asiakasperheiden määrään (51 perhettä), saadaan vastausprosentiksi 54,9 %.

Vastaajien taustatietoja haluttiin selvittää sen verran, että saataisiin käsitys siitä, minkä ikäisiä lapsia XXXX:n perhepäivähoidossa on ja kuinka pitkä kokemus vastaajilla on kyseisestä perhepäivähoitopalvelusta. Näitä on havainnollistettu kuviossa 2 ja 3.

Kuva 2. Vastaajien (N=39) lasten ikäjakauma.

Kaikkien vastaajien lapset olivat alle kolme vuotiaita. Vastaajista lähes puolella (48,7 %) oli 1,5-2-vuotias lapsi. Joka kolmannella (33,3 %) oli 2-3-vuotias lapsi ja 17,9 %:lla oli 1-1,5-vuotias lapsi.

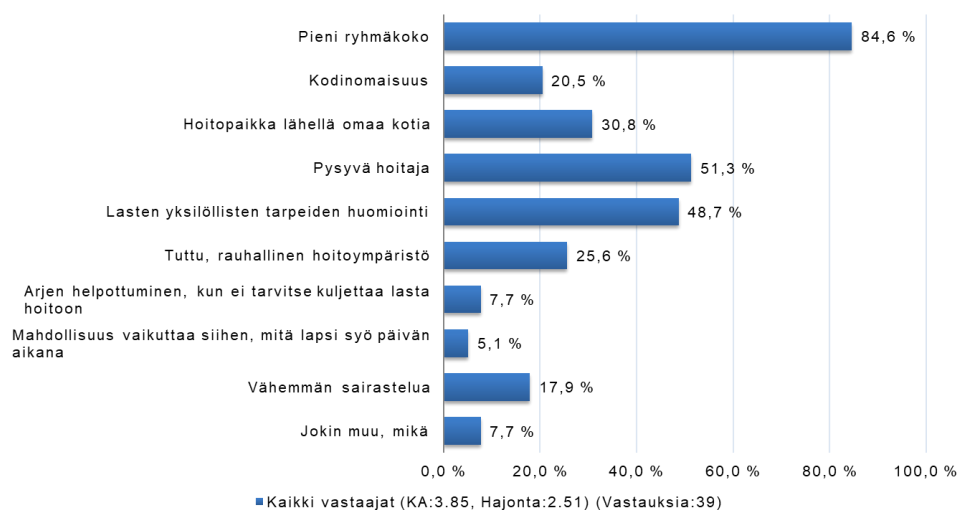
Kuva 3. Asiakkuuden keston prosenttijakaumat (N=39).

Vastaajat olivat olleet XXXX:n perhepäivähoidon asiakkaina eri pituisia aikoja. Yli puolet vanhemmista (59 %) olivat olleet perhepäivähoidon asiakkaana yli puoli vuotta, mutta alle vuoden. Joka kolmas (30,8 %) oli ollut

asiakkaana alle 6 kuukautta. Yli vuoden asiakkaana oli ollut joka kymmenes (10,3 %).

7.2 Päivähoitomuodon valintaa ohjaavat tekijät sekä esteet

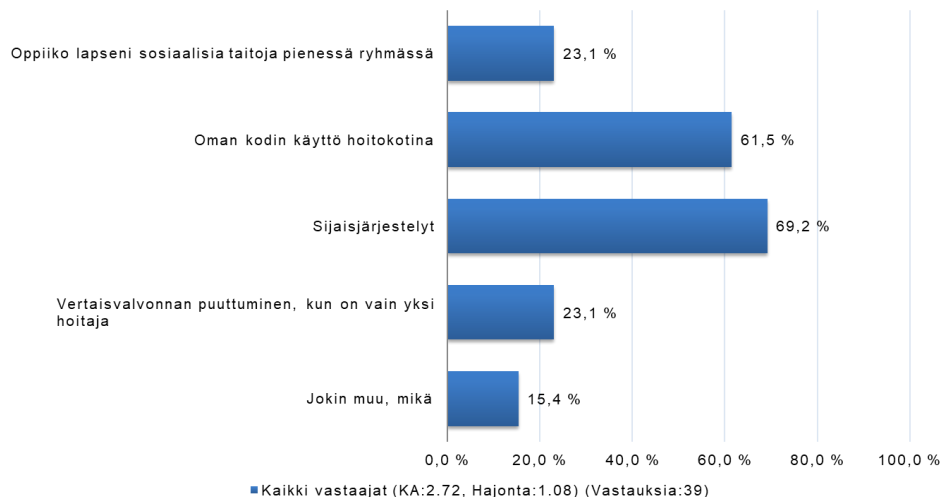
Päivähoidon valintaa ohjaavia tekijöitä kartoitettiin kysymällä vanhemmilta syitä, miksi he olivat valinneet kyseisen yksityisen perhepäivähoidon lapsensa hoitomuodoksi. Seuraava kuvio kertoo heidän mielestään tärkeimmät syyt perhepäivähoidon valinnalle.

Kuva 4. Vanhempien (N=39) mielestä tärkeimmät syyt perhepäivähoidon valinnalle.

Lähes kaikki vastaajat (84,6%) pitävät tärkeimpänä syynä pientä ryhmäkokoä perhepäivähoitoa valitessaan. Seuraavaksi tärkeimpinä syinä pidetään hoitajan pysyvyyttä (51,3%) sekä lasten yksilöllisten tarpeitten huomioimista (48,7%). Myös hoitopaikan sijainnilla on melko suuri merkitys (30,8%). Tämä korostui myös avoimessa vaihtoehdossa, jossa jokainen tähän kohtaan vastannut kertoi valinnan syyksi sen, etteivät he olleet saaneet hoitopaikkaa lähipäiväkodista. Vain vajaa kymmenes (7,7 %) oli valinnut yhdeksi tärkeimmäksi asiaksi arjen helpottumisen sen myötä, kun lasta ei tarvitse viedä muualle hoitoon.

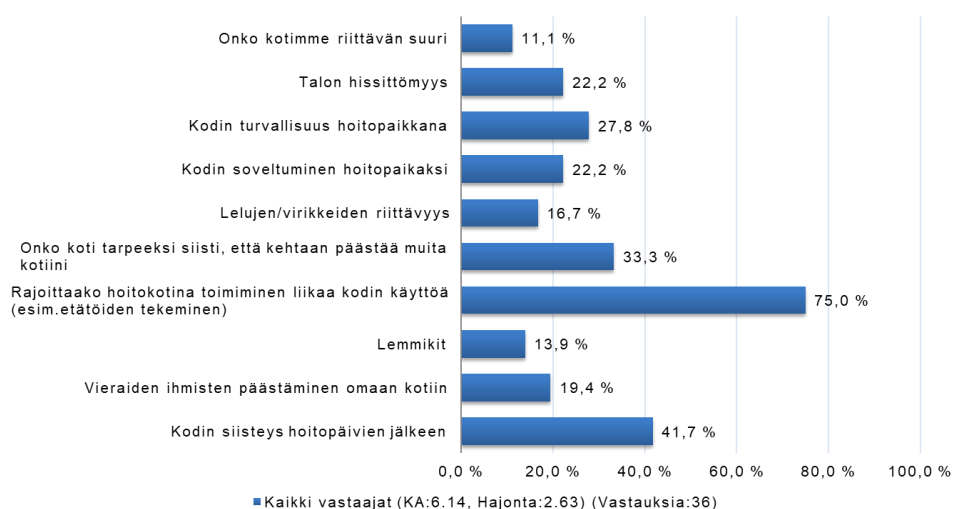
Esteitä hoitorinkimuotoisen, perheiden kodeissa tapahtuvan perhepäivähoidon valinnalle kartoitettiin selvittämällä vanhempia mietityttäneitä asioita ennen hoitomuodon valintaa. Näitä on havainnollistettu kuviossa 5.

Kuva 5. Mahdolliset esteet perhepäivähoidon valinnalle vanhempien (N=39) mukaan.

Eniten vastaajia mietityttää selvästi sijaisjärjestelyt, jonka oli valinnut reilu puolet vastaajista (69,2 %). Myös oman kodin käyttö hoitokotina mietityttää yli puolta vastaajista (61,5 %). Lisäksi vanhemmat pohtivat palvelun hintaa, yhteistyön sujumista muiden ringissä olevien perheiden kanssa sekä ryhmän toimivuutta, jos lapset ovat kovin eri ikäisiä.

Koska kyseisessä palvelussa perhepäivähoito tapahtui perheiden kotona, haluttiin tutkimuksessa kartoittaa myös mahdollisia esteitä hoitomuodon valinnalle oman kodin käyttöön liittyen. Näitä on kuvattu kuviossa 6.

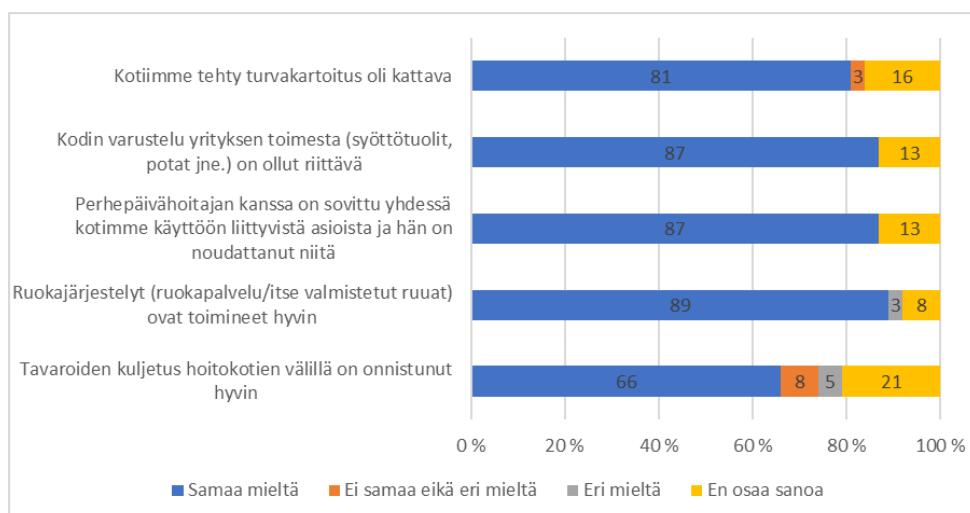

Kuva 6. Vanhempia (N=36) mietityttäneet asiat oman kodin käyttöön liittyen.

Oman kodin käyttöön liittyen eniten (75 %) vanhempia mietityttää se, rajoittaako hoitokotina toimiminen liikaa oman kodin käyttöä ja esimerkiksi etätöiden tekemistä. Joka kolmas vanhempi (33 %) miettii sitä, onko heidän kotinsa tarpeeksi siisti, että sinne kehtaa päästää muita. Siisteys hoitopäivien jälkeen on myös yleinen mietinnän aihe (41 %). Vähiten vanhemmat ovat huolissaan kotinsa koon (11 %) sekä lelujen ja virikkeiden riittävydestä (16,7 %) sekä lemmikeistä (13,9 %).

7.3 Oman kodin käyttö hoitokotina

Koska XXXX:n perhepäivähoidossa hoito tapahtui perheitten kodeissa, haluttiin tutkimuksessa selvittää, miten oman kodin käyttö hoitokotina on toiminut. Aluksi vanhempia pyydettiin arvioimaan valmiiksi annettujen väittämien toteutumista, jonka jälkeen heidän annettiin vielä kertoa asiasta omin sanoin. Seuraava kuvio (kuva 7) havainnollistaa vanhempien mielipiteiden jakautumista.

Kuva 7. Vanhempien (N=38) mielipiteitä hoitokotiin liittyvien asioiden toteutumisesta.

Suurin osa vanhemmista (81 %) on tyytyväisiä heidän kotiinsa tehtyyn turvakartoitukseen, ja se on heidän mielestään tarpeeksi kattava. Myös kotien varusteluun XXXX:n toimesta ollaan tyytyväisiä ja 86 % vanhemmista kokee varustelun riittäväksi. Lähes kaikki vanhemmat (85 %) kokevat, että perhepäivähoitajan kanssa on sovittu yhdessä kodin käyttöön liittyvistä asioista ja hoitaja on niitä myös noudattanut. Myös ruokajärjestelyihin ollaan erittäin tyytyväisiä, vain 3% vastaajista on eri mieltä niiden toimivuudesta. Kysyttäessä tavaroiden kuljetuksesta hoitokotien välillä jakautuivat vastaukset enemmän. Edelleen suurin osa, reilu puolet vanhemmista (66 %), ovat sitä mieltä, että kuljetukset ovat sujuneet hyvin. 5 % on eri mieltä.

Avoimeen kysymykseen oman kodin käytöstä hoitokotina vastasi 28 vanhempaa. Vastauksista ilmenee selkeästi kolme teemaa: arjen helpottuminen, etätöiden organisointi ja sairastapaukset sekä kodin siisteys ja kuluminen. Vanhemmat kuvailivat oman kodin käyttöön liittyviä asioita muun muassa seuraavasti:

Oman kodin käyttö hoitokotina on tehnyt arjesta mukavan yksinkertaista. Hoitopäivät alkavat ilman kulkemista hoitopaikkaan ja iltapäivällä hoitopäivän jälkeen voi lapsen kanssa jatkaa ulkoilua pihalla helposti. Aluksi olimme huolissamme kodin siistinä pysymisestä ja kodin kulumisesta hoitovuoden aikana. Molemmat huolet ovat kuitenkin olleet turhia, käytännön rutiineilla olemme saaneet siivouksenkin hoitumaan tyydyttävästi. Silti olisimme toivoneet mahdollisuutta ottaa kotiimme ammattisiivoajan, ja toivoisinkin että XXXX voisi integroida omiin palveluihinsa myös kotisiivouspalvelut.

Oman kodin käyttö vaatii toki jonkin verran erityisjärjestelyjä. Omia etätöitä täytyy organisoida hoitoringin aikataulun mukaan. Joku vanhemmista tai lapsista saattaa sairastua tai olla lomalla, jolloin pakkaa pitää järjestellä uudestaan. Remonttia tai muuta suurempaa järjestelyä ei myöskään voi tehdä eikä päästää hoitoviikkoina kotiinsa vaikkapa siivoajaa. Hyvä puoli on ollut lapsen viemisen ja hakemisen välttäminen niinä viikkoina, kun hoito on ollut omassa kotona.

Lapset sottaavat, joten kodissa se näkyy. Toisaalta helpottaa, kun ei joka aamu tarvitse viedä lasta mihinkään vaan hoitaja tulee kotiin.

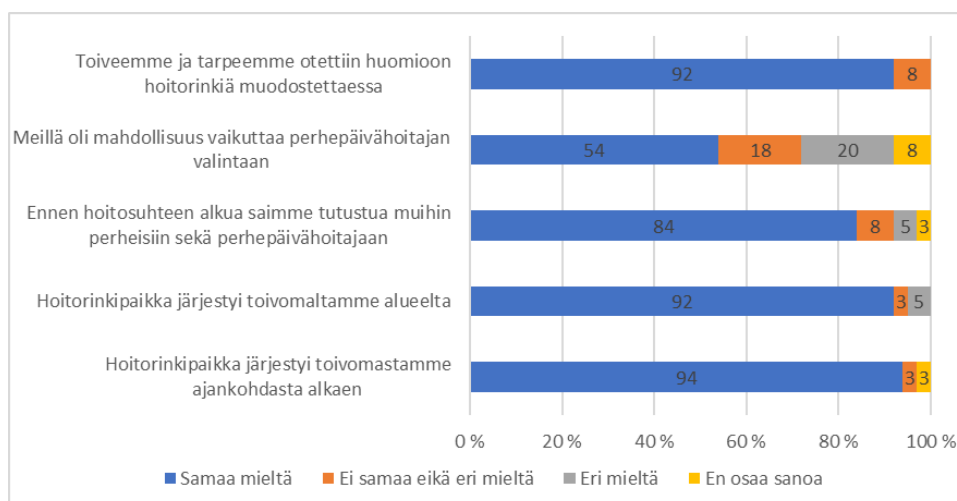
Suurta osaa vastaajista ennen hoitosuhteen alkua pohdituttanut kodin siisteys hoitopäivien jälkeen ilmenee myös avoimissa vastauksissa. Kodin yleisen siisteystason huononeminen ja siivoustarpeen lisääntyminen koetaan huonoina puolina. Myös kodin ja etenkin lelujen kuluminen oli huomattu, ja se on osaa hieman harmittanut jälkeensä. Toisaalta osa vastaajista on todella tyytyväisiä siisteysteen, jonka koetaan olevan myös hieman hoitajariippuvaista. Suurin osa vanhemmista mainitsee oman kodin käytön hyvänä puolena arjen helpottumisen sen myötä, kun lasta ei tarvitse aina lähteä aamuisin viemään muualle hoitoon. Oman kodin käyttöä hankaloittavana asiana pidetään omien etätöiden organisointia. Myös sairaustapaukset ja lomat mainitaan vastauksissa. Niiden koetaan aiheuttavan ylimääräistä järjestelyä.

7.4 Yksityisen hoitorinkimuotoisen perhepäivähoidon vahvuudet hoitomuotona

Tulosten perusteella kyseisen perhepäivähoitopalvelun vahvuuksiksi muodostuvat hakuprosessi, joka huomioi perheiden tarpeet ja toiveet sekä pieni ryhmäkoko, joka mahdollistaa yksilöllisen hoivan ja kasvatuksen. Lisäksi tutkittavien vastauksista ilmenee tällaisen hoitomuodon vahvuuksia yhteiskunnallisesta näkökulmasta katsottuna. Seuraavassa käydään läpi tuloksia näihin liittyen.

7.4.1 Perheiden tarpeet ja toiveet huomioiva hakuprosessi

Tutkimuksen mukaan vanhemmat ovat hakuprosessiin pääasiassa hyvin tyytyväisiä. Heidän mielipiteitään hakuprosessiin liittyvien väittämien toteutumisesta on havainnollistettu seuraavassa kuviossa (kuva 8).

Kuva 8. Vanhempien (N=39) mielipiteitä hoitopaikan hakuprosessiin liittyen.

Lähes kaikki vastanneista (92 %) ovat sitä mieltä, että heidän toiveensa ja tarpeensa on otettu huomioon hoitorinkiä muodostettaessa. Lähes kaikkien vanhempien (94 %) mukaan hoitopaikka on järjestynyt heidän toivomastaan ajankohdasta alkaen ja 92 %:n mukaan hoitopaikka on järjestynyt heidän toivomaltaan alueelta. Viiden prosentin mukaan näin ei ole tapahtunut.

Vanhemmat pitävät tärkeänä sitä, että ennen hoitosuhteen alkua heillä on mahdollisuus tutustua muihin hoitoringin perheisiin sekä perhepäivähoitajaan. Suurimmalla osalla vastaajista (84 %) on ollut tähän mahdollisuus. Viisi prosenttia vastaajista kertoo, etteivät ole päässeet tapaamaan muita ennakkoon. Eniten vaihtelua vastauksissa oli perhepäivähoitajan valintaa koskien. Reilu puolet (53 %) vastaajista kokee, että heillä on ollut

mahdollisuus vaikuttaa perhepäivähoitajan valintaan. Neljännes (20 %) vanhemmista on eri mieltä.

Myös avoimista vastauksista ilmeni tyytyväisyys hakuprosessiin liittyen. Prosessin koetaan olleen kokonaisuudessaan toimiva ja asioiden järjestyneen helposti ja joustavasti. Seuraavat aineistolainaukset kertovat tarkemmin vanhempien ajatuksista:

Hakuprosessissa hienoa oli se, että tapasimme pari kertaa ringin perheiden kesken ja pääsimme tapaamaan hoitajan kanssa. Prosessissa kuunneltiin ja kyseltiin paljon meidän perheiden toiveita ja ajatuksia, mikä oli oikein hyvä juttu.

Hakuprosessissa selkeästi meidän tarpeet olivat ensisijaisessa asemassa XXXX:n järjestelyissä.

Hakuprosessi toimi kaikinensa hyvin ja joustavasti. Prosessissa oli myös esim. kunnallista päivähoitohakua nopeamat vastausajat sekä yksilöllisempi ja ratkaisukeskeisempi palvelu.

Eryteisesti vanhemmat ovat tyytyväisiä siihen, kuinka prosessissa kuunneltiin heidän toiveitaan ja tarpeitaan ja ne myös otettiin oikeasti huomioon hoitorinkiä muodostettaessa. Lisäksi vanhemmat pitävät tärkeänä ja hyvänä asiana sitä, että pääsevät tapaamaan hoitajan ja muut perheet ennen hoitosuhteen alkua. Vaikka hakuprosessiin ollaan pääosin hyvin tyytyväisiä, vastauksista ilmenee myös tyytymättömyyttä siihen liittyen. Tätä on käsitelty kohdassa 7.5.2. Perhepäivähoidon tiimin toiminta.

7.4.2 Yksilöllistä hoivaa ja kasvatusta pienessä ryhmässä

Kysyttäessä vanhemmilta heidän odotuksiaan toiminnan suhteen perhepäivähoidossa, käy aineistosta ilmi, että vanhemmat toivovat toiminnan olevan päivien aikana aktiivista ja monipuolista niin, että lapset pääsisivät kokeilemaan niin "askartelua, musisointia kuin liikunnallisiakin juttuja". Suurin osa vanhemmista pitää kuitenkin tärkeimpänä asiana turvallista ja hellää perushoitoa sekä omatoimisuustaitojen, kuten syömisen ja pukemisen, opettelua. Hoitajan odotetaan innostavan lapsia tekemiseen eikä vain vahtivan heitä. Tärkeänä pidetään myös sitä, että toimintaa suunniteltaessa otetaan huomioon lasten yksilölliset tarpeet sekä ikä- ja kehitystaso. Näitä ajatuksia vanhemmat kuvailivat aineistolainauksen mukaan seuraavasti:

Perustarpeiden täyttäminen ja turvallisuudesta huolehtiminen sekä ikätasoinen kehityksen tukeminen.

Hoito huomioi lapsen kehitystason ja tukee sitä, kuitenkin niin että noin pienillä läheisyys ja turvallisuuden tunteen tarjoaminen on aina etusijalla.

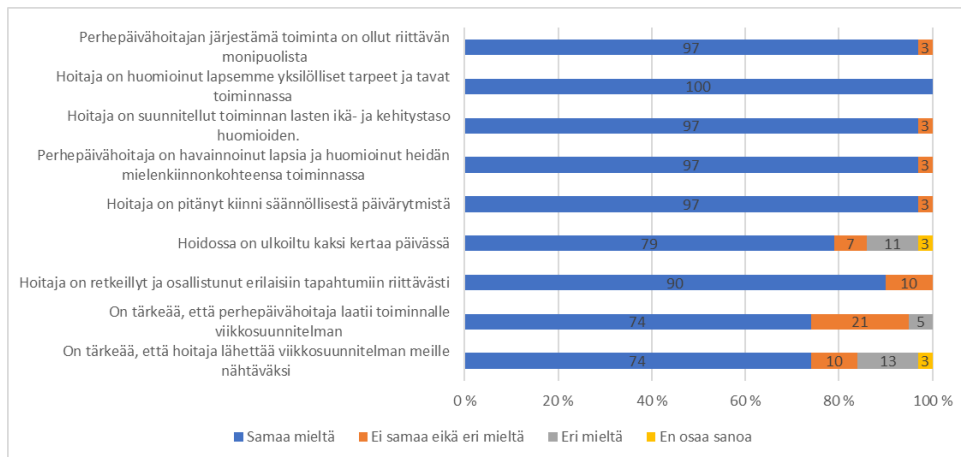
Päivähoidon toimintaan liittyen XXXX:n tarjoama perhepäivähoito koetaan vastauksissa erittäin hyväksi hoitomuodoksi varsinkin pienille, alle 3-vuotiaille lapsille ja sen koetaan sopivan hyvin ensimmäiseksi hoitomuodoksi. Perusteluina vanhemmat pitävät kodinomaisuutta ja pientä ryhmäkokoja, joka mahdollistaa hoitajalle ajan lasten yksilölliseen huomiointiin ja näin toiminnan suunnittelun lasten ikä- ja kehitystason mukaisesti sekä päivärytmin muokkaamisen ryhmän rytmin mukaan. Lisäksi tutun hoitajan koetaan luovan turvaa. Vanhemmat perustelevat mielipiteitään muun muassa seuraavasti:

Mielestämme tämä on paras ratkaisu alle 3-vuotiaan päivähoitolle. Päiväkotiryhmät ovat liian suuria eikä niissä ole helppoa antaa lapselle huomiota hänen yksilölliset tarpeensa huomioiden.

Tämä hoitomuoto mahdollistaa erityisesti pienimmille lapsille aivan täydellisen ”siirtymän” kotihoidosta päiväkotimaailmaan. Pienemmät lapset tarvitsevat vielä huomattavasti enemmän hoivaa kuin isommat, ja perhepäivähoidossa tämä on mahdollista.

Vanhemmat kokevat, että pienessä ryhmässä hoitajalla on paremmin aikaa kuunnella lapsia ja vastata heidän tarpeisiinsa. Erityisesti pienten, alle kolmevuotiaiden lasten kanssa tämän koetaan olevan erittäin tärkeää.

Hoitopäivien toimintaan liittyen vanhempia pyydettiin arvioimaan, miten erilaiset toimintaan liittyvät asiat ovat perhepäivähoidossa toteutuneet. Seuraava kuvio (kuva 9) kertoo tästä tarkemmin.

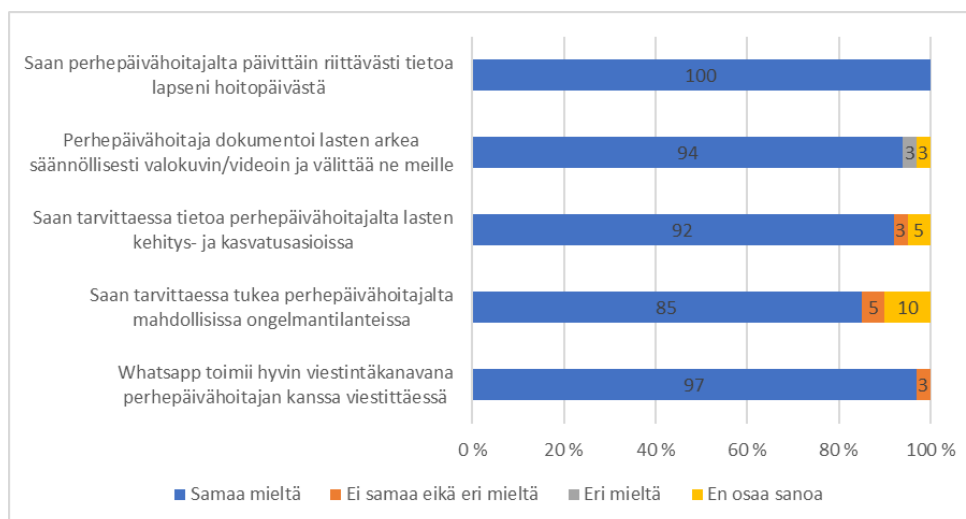

Kuva 9. Vanhempien (N=39) mielipiteitä hoitopäivien toimintaan liittyen.

Tutkittavien vastauksista ilmenee, että hoitopäivien toimintaan ollaan erittäin tyytyväisiä. Kaikki vanhemmat (100 %) kokevat, että perhepäivähoitaja on ottanut heidän lapsensa yksilölliset tarpeet ja tavat hyvin huomioon toiminnassa. Lähes jokainen (97 %) kokee, että toiminta on suunniteltu lasten ikä- ja kehitystaso sekä mielenkiinnonkohteet huomioiden, se on ollut riittävän monipuolista ja päivärytmi on ollut säännöllinen. Lähes jokainen vanhempi (90%) on myös kokenut, että hoitaja on retkeillyt ja osallistunut erilaisiin tapahtumiin riittävästi. Ainoastaan ulkoiluun liittyen osa vastaajista oli tyytymättömiä, kymmenes (11%) on sitä mieltä, ettei hoitopäivien aikana ollut ulkoiltu kahta kertaa päivässä.

Toiminnan suunnitteluun liittyen yli puolet vanhemmista (74 %) kokee tärkeäksi sen, että perhepäivähoitaja laatii toiminnalle viikkosuunnitelman. He kokevat tärkeänä myös sen, että hoitaja lähettää suunnitelman myös heille nähtäväksi. Viiden prosentin mielestä suunnitelman laatiminen ei ole tärkeää ja noin joka kymmenes (13 %) ei koe tarpeelliseksi saada suunnitelmaa itselleen nähtäväksi.

Moni vanhempi tuo vastauksissaan esiin tyytyväisyytensä oman rinksä perhepäivähoitajaan. Hoitajan suunnittelemaan ja järjestämään toimintaan hoitopäivien aikana sekä hoitajan toimintaan yleisesti ottaen ollaan hyvin tyytyväisiä. Vanhemmat pohtivatkin palvelun yhtenä toimivuuden tärkeänä tekijänä olevan hoitajan ja perheiden kemioiden kohtaamisen. He myös pohtivat palvelun olevan melko sidonnainen siihen, millainen henkilö hoitaja on. Vanhempien mielipiteitä viestinnästä perhepäivähoitajan kanssa on havainnollistettu kuviossa 10.

Kuva 10. Vanhempien (N=39) mielipiteitä viestinnästä perhepäivähoitajan kanssa.

Viestintään perhepäivähoitajan kanssa ollaan pääasiassa erittäin tyytyväisiä. Kaikki vanhemmat (100 %) kokevat saavansa päivittäin riittävästi tietoa lapsensa hoitopäivästä ja 94 % kertoo, että hoitaja välittää heille säännöllisesti dokumentteja lasten päivästä. Kolme prosenttia on sitä mieltä, ettei ole saanut riittävästi dokumentteja. Lähes kaikki (92 %) kokevat saavansa tarvittaessa perhepäivähoitajalta tietoa lasten kehitys- ja kasvatustapa-asiassa ja 85 % kokee saavansa tukea mahdollisissa ongelmantilanteissa. Suurin osa vastaajista (97 %) pitää whatsappia erittäin toimivana viestintäkanavana perhepäivähoitajan kanssa.

7.4.3 Yhteiskunnallinen näkökulma

Yhteiskunnallisesta näkökulmasta katsottuna tutkittavien vastauksista käy ilmi, että tällaisen perheiden kodeissa tapahtuvan, hoitorinkimuotoisen perhepäivähoitomuodon koetaan olevan hyvä vaihtoehto muiden päivähoitomuotojen rinnalla. Seuraavat aineistolainaukset kertovat tarkemmin vanhempien ajatuksista tällaisen hoitomuodon tärkeydestä yhteiskunnallisesta näkökulmasta.

Tarve on todellinen! --- tämä hoitomuoto helpottaa erityisesti äitien siirtymistä takaisin työelämään, kun hoitopaikka on lähellä, lapsi sairastelee huomattavasti vähemmän kuin päiväkodissa, ja lapsesta saa päivän mittaan tietoa kuulumisten ym. muodossa. Päättäjille erityisesti tulisi tuoda esille tätä näkökulmaa, mikäli halutaan äitejä takaisin työmarkkinoille mahdollisimman sujuvasti!

Kunnan järjestämä hoito ei mielestäni sopinut niin pienelle lapselle, sillä hoitopaikassa olisi ollut mielestäni liikaa lapsia, kiirettä ja hälinää. Jos halutaan että pienten lasten van-

hemmat menevät ”aikaisin” töihin, on oltava vaihtoehtoja jotka sopivat pienille lapsille. Eli mahdollisimman pieni ryhmäkoko ja lapsimäärä hoitajaa kohden.

Varmasti auttaa paikkaamaan vajetta joka jää kun kaikki lapset eivät mahdu tarhoihin – aivan älytön ajatus lähteä kunnalliseen päivähoitoon mahdollisesti jopa kymmenien kilometrien päähän. Eli tarvetta on!

Mielestäni tällainen hoitomuoto olisi tärkeä mahdollisuus nimenomaan 1-3-vuotiaille. Jos pohtii päivähoidon kustannuksia, niin hoitorinkimuotoinen hoito, jossa hoito tapahtuu lasten omissa kodeissa, eikä erillisiä päiväkotirakennuksia ole tarvinnut rakentaa tai lämmitys- ja sähkökuluja maksaa, ei voi olla kokonaiskustannuksiltaan kovinkaan paljon kalliimpaa kuin päiväkotihoito (onko edes kalliimpaa?). Hoitoringeille voisi siis olla tarvetta myös kustannusmielessä.

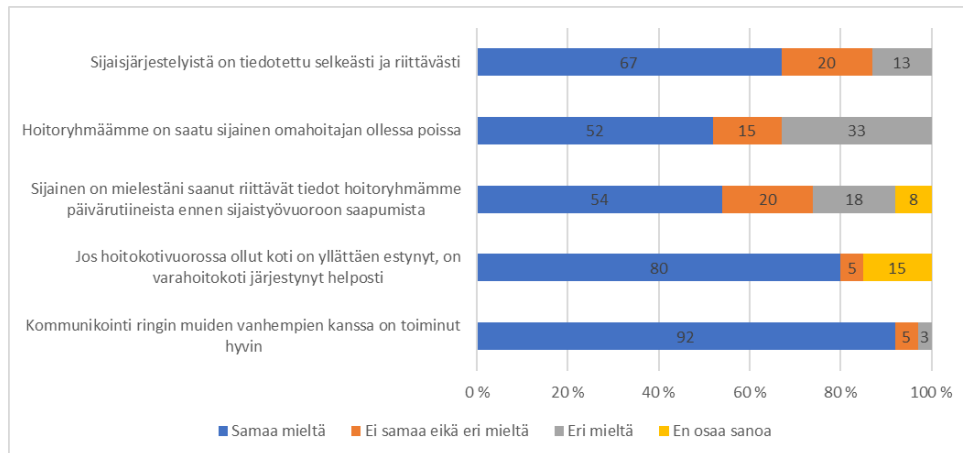
Tutkittavien vastauksista ilmenee, että tällaisen hoitomuodon ajatellaan olevan hyvä vaihtoehto etenkin niillä alueilla, joilla kunnallisista päivähoitopaikoista on pulaa. Tällaisen hoitomuodon koetaan auttavan myös siinä, että äidit lähtevät aikaisemmin takaisin työelämään, kun tiedossa on pienelle lapselle sopiva hoitopaikka, johon hänet voi jättää hyvillä mielin hoitoon. Vanhemmat miettivät tällaisen perheiden kodeissa tapahtuvan hoitomuodon vahvuuksia myös kustannusmielessä. Kaikki vastaajat (N=39) ovat ehdottomasti sitä mieltä, että tällaiselle hoitomuodolle on tarvetta.

7.5 Yksityisen hoitorinkimuotoisen perhepäivähoidon kehittämistarpeet

Tulosten perusteella kyseisen perhepäivähoitopalvelun kehittämishaasteita ovat sijais- ja varahoitokotijärjestelyt sekä perhepäivähoidon tiimin toiminta. Lisäksi tutkittavien vastauksista ilmenee tällaisen hoitomuodon kehittämistarpeita yhteiskunnallisesta näkökulmasta katsottuna. Seuraavassa käydään läpi tuloksia näihin liittyen.

7.5.1 Sijais- ja varahoitokotijärjestelyt

Sijaisjärjestelyt ovat selvästi asia, joka jakaa eniten mielipiteitä vastaajien keskuudessa. Vaikka noin puolet vanhemmista on sijaisjärjestelyihin melko tyytyväisiä, otettiin sijaisjärjestelyt kuitenkin tarkasteluun yhtenä kehittämiskohteena, koska ne nousevat selvästi esiin avoimista vastauksista nimenomaan tyytymättömyyttä aiheuttaneena asiana sekä asiana, joka on selvästi mietityttänyt eniten vanhempia hoitomuotoa valittaessa. Seuraava kuvio (kuva 11) kuvaa vanhempien mielipiteitä sijaisjärjestelyjen toimivuudesta.

Kuva 11. Vanhempien (N=39) mielipiteitä sijaisjärjestelyjen toimivuudesta.

Aineiston analyysi paljastaa, että reilu puolet vanhemmista (67 %) on tyytyväisiä sijaisjärjestelyistä tiedottamiseen. Kuitenkin noin joka kymmenes (13 %) on eri mieltä asiasta ja heidän mukaansa sijaisjärjestelyistä ei olla tiedotettu tarpeeksi selkeästi ja riittävästi. Viidesosa (20 %) ei ollut samaa eikä eri mieltä. Puolet vanhemmista (52 %) kertoo, että heidän hoitoryhmäänsä on saatu sijainen omahoitajan poissa ollessa. Toisaalta joka kolmas (33 %) kertoo, ettei sijaista ole saatu. Sijaisen tullessa sijaistyövuoroon puolet (53%) vanhemmista kokee, että sijaista on informoitu riittävästi hoitoryhmän päivärutiineista, 18 % on eri mieltä. Melkein joka kolmas vastaajista (27 %) ei osannut sanoa tai ei ollut samaa eikä eri mieltä.

Yhteistyön muiden hoitoringin vanhempien kanssa koetaan toimineen hyvin. Suurin osa (80 %) kokee, että yllättävissä tapauksissa varahoitokoti on järjestynyt helposti. Lähes jokainen (92%) vanhemmista on tyytyväinen kommunikointiin hoitoringin muiden perheiden kanssa. Vain 3 % vanhemmista kokee, että kommunikoinnissa olisi ollut parantamisen varaa.

Tutkittavien vastauksista ilmenee, että osalla vastaajista on hyvät kokemukset sijaisjärjestelyistä, palvelu on toiminut hyvin, sijaisasioista on informoitu perheitä selkeästi ja riittävän nopeasti ja sijaiset ovat olleet osaavia. Osa taas on hyvin pettyneitä sijaisjärjestelyihin. Seuraavat aineistolainaukset kuvaavat vanhempien tyytymättömyyttä:

Parhaimmillaan sijaisesta on ilmoitettu tunnin sisään hoitajan sairastumistiedosta. Heikoimmillaan sijaisesta saa kuulla 1,5h hoidon alkamisajan jälkeen, jolloin 6 vanhempaa joutuu luovimaan työpaikan suuntaan. Pahimmillaan tieto viivästyy, eikä sijaista saada ollenkaan. Vanhemman työnantaja joutuu kärsimään seuraukset.

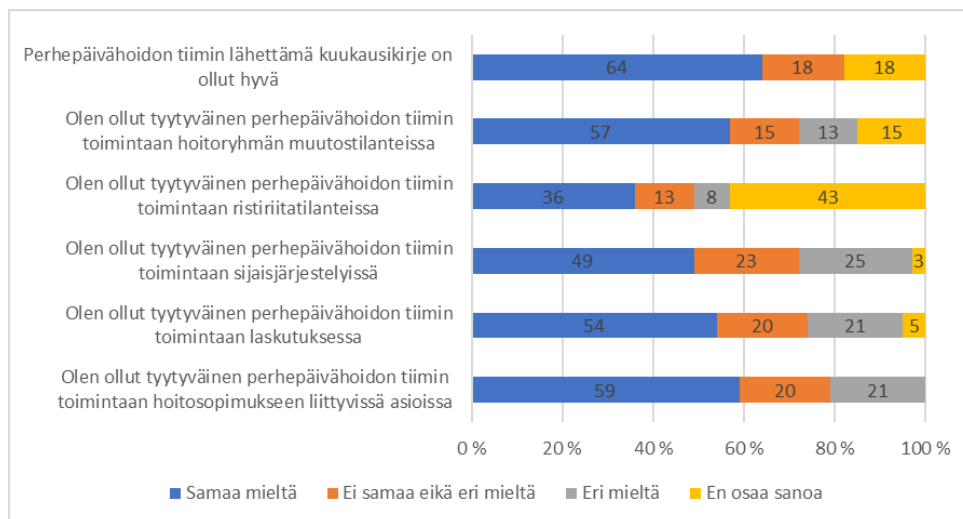
On paikoin ollut ärsyttävää, kun tulee uusi ihminen pitää aamulla olla aikaa käydä asiat läpi. Olisi hyvä, jos saisi usein saman sijaisen, joka tietää toimintatavat.

Sijaisjärjestelyt eivät ole täysin toimineet. Meillä on ollut todella monia eri sijaisia ja välillä sijaista ei ole saatu koko päiväksi.

Aineiston analyysin perusteella ilmenee, ettei sijaisia ole kaikissa omahoitajan poissaolotapauksissa saatu ja tämä tietysti aiheuttaa ylimääräisiä järjestelyitä perheille ja osa vanhemmista joutuu jäämään sen takia yllättäen pois töistä. Ymmärrystä sijaisten puutteeseen on selvästi enemmän niillä, joilla on mahdollista joustaa omista töistään tai saada väliaikaista hoitoapua lähipiiristä. Negatiivisena asiana koetaan myös se, että lyhyenkin sijaistarpeen aikana sijainen saattaa vaihtua päivittäin. Osa sijaisista on koettu myös kokemattomiksi.

7.5.2 Perhepäivähoidon tiimin toiminta

Tuloksista ilmenee kehittämistarvetta perhepäivähoidon tiimin toiminnassa sijaisjärjestelyihin, laskutukseen sekä hoitosopimukseen liittyvissä asioissa. Kuviossa 12 on kuvattu vanhempien mielipiteitä perhepäivähoidon tiimin toimintaan liittyen.

Kuva 12. Vanhempien (N=39) mielipiteitä perhepäivähoidon tiimin toimintaan liittyen.

Yli puolet (64%) vanhemmista on tyytyväisiä perhepäivähoidon tiimin lähettämään kuukausikirjeeseen. Reilu kolmannes (36 %) ei osannut sanoa tai ei ollut samaa eikä eri mieltä. Perhepäivähoidon tiimin toimintaan muutostilanteissa tyytyväisiä on reilu puolet (56%) vastaajista, joka kymmenes (13 %) on tyytymätön. Ristiriitatilanteiden hoitamisessa tyytymät-

tömiä on lähes joka kymmenes (8 %) ja tyytyväisiä joka kolmas (36 %). Yllättävää näissä molemmissa vastauksissa on se, että melko suuri osa on vastannut en osaa sanoa tai ei ollut samaa eikä eri mieltä. Ristiriitatilanteita koskien lähes puolet (43%) on vastannut en osaa sanoa. Ei voida tietää, mitä vastaajat ovat tässä kohtaa ajatelleet, mutta onko mahdollisesti niin, että näillä vastaajilla ei ole ollut muutos- tai ristiriitatilanteita?

Sijaisjärjestelyiden hoitamiseen on tyytyväisiä lähes puolet (49 %) ja tyytymättömiä neljännes (25%) vastaajista. Sekä laskutukseen että hoitosopimukseen liittyvissä asioissa tiimin toimintaan on tyytyväisiä reilu puolet vanhemmista. Toisaalta neljänneksen (21 %) mielestä näissä on parantamisen varaa.

Sijaisjärjestelyiden ja sopimusasioiden lisäksi kehittämistarvetta ilmenee perhepäivähoidon tiimin toiminnassa myös hakuprosessin suhteen. Vaikka hakuprosessiin ollaan pääasiassa tyytyväisiä, vastauksista ilmenee myös tyytymättömyyttä. Tyytymättömyyttä on aiheuttanut informaation vähäisyys sekä se, ettei perheillä ole ollut mahdollisuutta tavata muita hoitoringin perheitä tai hoitajaa ennen hoitosuhteen alkua. Vanhemmat kuvasivat tyytymättömyyttään muun muassa seuraavasti:

Hakemuksen lähettämisen jälkeen oli pitkään hiljaista ja asiaa piti itse vähän kysellä ja viedä eteenpäin. Epävarmuus oli aika inhottavaa, kun vanhempien töihin paluusta oli jo sovittu työnantajan kanssa.

Prosessissa oli meidän kohdalla vähän ikävä vaihe, kun asiaan ei ensimmäisen ringin tapaamisen jälkeen palattu niinä ajankohtina kuin oli sanottu, että asiaan palattaisiin. Välissä oli tosi pitkä odotusaika, jolloin XXXX:stä ei kuulunut mitään. Itse asiassa luulin jossain vaiheessa, että kyseinen ringi on kuopattu ilman, että meille olisi asiasta infotto. XXXX:stä oli myös hieman vaikea saada ihmisiä kiinni ja joku sähköpostikyselykin jäi vastaamatta. - - - Se on ihan ymmärrettävää, että XXXX ei voi sille mitään, jos riittävän hyviä hoitajia ei vain ole, mutta ongelma oli enimmäkseen, että meitä ei infotto missä prosessissa mennään (ja varsinkin kun mainittiin, että palataan asiaan esim. seuravaan vkon aikana, niin ei palattu jne.).

Tietoa XXXX:n suunnalta on tullut asiakasviestinnän suhteen välillä aika viime tipassa. Esim. siten, että ensin ei kuulunut mitään, ja sitten yhdellä rytinällä tulee todella paljon sopimuksia luettavaksi ja kommentoitavaksi.

Vastaajat ovat joutuneet välillä odottamaan pitkiäkin aikoja yhteydenottoa XXXX:n puolelta ja kokevat tällaisen epävarmuuden ikävänä, koska kokevat, ettei heitä tiedotettu tarpeeksi siitä, missä vaiheessa prosessissa

oltiin menossa. Osalla vastaajista ringin muodostaminen tai hoitajan saaminen oli tapahtunut vasta ihan viime hetkillä, ja tämän takia heillä ei ollut ollut mahdollisuutta tavata muita perheitä etukäteen. Tämä koetaan negatiivisena asiana. Niukka yhteydenpito hakuprosessin aikana koetaan ikävänä myös sen suhteen, että XXXX:n puolelta tullut suuri määrä sopimuksia ja muita asiakirjoja lähetettiin vanhemmille luettavaksi samalla kertaa vasta ihan viime hetkillä. Muutamalla on ollut ei toivottu kokemus hoitajasta, joko hän ei ollut herättänyt luottamusta tai ei ollut vanhempien mielestä työhön muuten sopiva. Kaikissa näissä tilanteissa hoitaja oli myöhemmin vaihtunut.

Vaikka perhepäivähoidon tiimin toimintaan ollaan melko tyytyväisiä, aineiston analyysi paljastaa asioita, joissa on vielä parantamisen varaa. ”Sijaisjärjestelyt, laskutus ja sopimusasiat pitää saada toimivammaksi, niin palvelu on ehdottomasti hintansa arvoinen” kirjoittaa eräs vastaajista. Tämä lausahdus kiteyttää vanhempien vastauksista ilmenneet perhepäivähoidon tiimin toimintaan liittyvät kehittämistarpeet. Perhepäivähoidon tiimin koetaan myös jääneen hieman etäiseksi ja perhepäivähoitajan rooli XXXX:n edustajana näyttäytyy isona vanhemmille.

7.5.3 Yhteiskunnallinen näkökulma

Yhteiskunnallisesta näkökulmasta tarkasteltuna tutkittavien vastauksista ilmenee kehitettävänä asiana yksityisen perhepäivähoidon hinta. Hinta koetaan turhan korkeaksi ja tukijärjestelmä eriarvoistavaksi erilaisiin hoitomuotoihin nähden. Vanhemmat kuvasivat ajatuksiaan muun muassa seuraavasti:

Toivottavasti yksityisen hoidon järjestämiselle tulisi suurempi julkinen tuki, jotta toiminnan mittakaava voisi kasvaa ja alalle syntyisi myös kilpailua. Tämä olisi myös kuluttajien etu.

Tällaiselle todella on tarvetta! On mielestäni täysin väärin kaikkia osapuolia kohtaan (lapset, hoitajat ja vanhemmat), että vaihtoehtoina on joko julkisen puolen liian tiukalle resursoitu hoito (isot ryhmät / hoitaja) tai itse maksettava kohtuuttoman kovahintainen yksityinen hoito, joka olisi hyväntahtoista ja inhimillistä lapsen ja hoitajan näkökulmasta.

Mielestäni tällainen hoitomuoto olisi tärkeä mahdollisuus nimenomaan 1-3-vuotiaille. Jos pohtii päivähoiton kustannuksia, niin hoitorinkimuotoinen hoito, jossa hoito tapahtuu lasten omissa kodeissa, eikä erillisiä päiväkotirakennuksia ole tarvinnut rakentaa tai lämmitys- ja sähkökuluja maksaa, ei voi olla kokonaiskustannuksiltaan kovinkaan paljon kalliimpaa kuin päiväkotihoidon (onko edes kalliimpaa?). Hoitoringille voisi siis olla tarvetta myös kustannusmielessä.

Tutkimuksen mukaan vanhemmat kokevat, ettei kaikilla perheillä ole tuki-järjestelmän takia aitoa valinnanvapautta hoitopaikkaa valitessaan. Vanhempien mielestä perheet haluaisivat valita pienryhmän, mutta kunnalla ei ole tarjota tällaisia hoitomuotoja eikä kaikilla perheillä ole varaa yksityiseen.

7.6 Vanhempien näkemyksiä varhaiskasvatuksen laadusta

Tutkimuksessa haluttiin selvittää lisäksi vanhempien näkemyksiä varhaiskasvatuksen laatuun liittyen. Tuloksista selviää varhaiskasvatuksen laatu-tekijät vanhempien mukaan sekä tärkeimmät hoitomuodon valintaan vaikuttavat laatu-tekijät.

7.6.1 Varhaiskasvatuksen laatu-tekijät vanhempien mukaan

Kyselyssä vanhemmilta kysyttiin, mikä heidän mielestään on laatua päivähoitossa. Aineistosta ilmenee, että vanhemmat pitävät päivähoiton yhtenä laatu-tekijänä pientä ryhmää. Myös lasten hyvinvointi ja turvallisuus korostuvat vastauksissa. Yli puolet vastaajista mainitsee tärkeänä laatu-tekijänä lasten yksilöllisen huomioimisen ja kehitystä tukevan toiminnan. Tärkeänä pidetään myös hoitajan ammattitaitoa sekä vähäisiä hoitajavaihdoksia. Vanhempien vastauksista ilmenneet laatu-tekijät on koottu taulukkoon 1.

Taulukko 1. Varhaiskasvatuksen laatu-tekijät vanhempien mukaan.

	N=39	100
Laatu-tekijä	f	%
Yksilöllinen huomiointi	25	64
Pieni ryhmäkoko	16	41
Ammattitaitoinen hoitaja	13	33
Vähäiset hoitajavaihdokset/Pysyvyys	11	28
Lasten hyvinvointi ja turvallisuus	10	26
Monipuolinen toiminta	8	21
Luotettavuus	8	21
Toimiva yhteistyö vanhempien kanssa	4	10
Joustavuus	3	8
Siisti, toimiva ja turvallinen hoitoympäristö	3	8
Hoitajan jaksaminen	3	8

Taulukossa on yhdistetty vanhempien vastauksista ilmenneitä laatu-tekijöitä yhteen niin, että pieneen ryhmäkokoon sisältyvät maininnat kiireetömyys sekä aikaa lapsille. Yksilöllinen huomiointi sisältää maininnat ikä-

tasoisesta ja kehitystä tukevasta toiminnasta sekä mielenkiinnon kohteiden huomioimisesta.

Yli puolet vanhemmista (64 %) pitää tärkeimpänä laatutekijänä lasten yksilöllistä huomioimista. He pitävät tärkeänä sitä, että hoitaja kuuntelee lapsia ja toiminta on suunniteltu lasten mielenkiinnonkohteet ja ikätaso huomioiden. Lähes puolet (41 %) mainitsi pienen ryhmäköön ja vastauksissa toistuu sanat kiireettömyys ja aikaa lapsille. Kolmannes (33 %) vanhemmista mainitsi hoitajan ammattitaidon tärkeänä laatutekijänä. Lisäksi 8 % vastaajista mainitsi vastauksissaan hoitajan jaksamisen. He pitävät tärkeänä sitä, että niin lapsilla kuin henkilökunnallakin on hyvä olla hoitopäivän aikana ja uskovat, että kun henkilökunta voi hyvin, voivat he antaa hyvän työpanoksen lasten kanssa ollessaan. Seuraavat aineistolainaukset kertovat vanhempien ajatuksia siitä, mikä heidän mielestään on laatua varhaiskasvatuksessa:

Se, että kukin lapsi saa tarpeeksi huomiota, eli että "hoitajamitoitus" on riittävä ja että aikuisilla on riittävästi aikaa lapsille. Se, että lapsille järjestetään (sopivassa määrin) kehittäviä aktiviteettejä erilaisilla osa-alueilla (sosiaalinen kasvatusta, tapakasvatusta, taitojen opettelu, musiikki, taiteet ja liikunta).

Lapsi saa leikkiä ja oppia turvallisessa ympäristössä, tutun osaavan hoitajan kanssa ja saman ikäisten seurassa. Rauha eli pieni ryhmäkoko ja yksilöllisyys hoidossa on tärkeä laatutekijä. Kommunikointi ja lapsen kehityksessä tukeminen yhteistyössä vanhempien kanssa on mielestäni osa laadukasta hoitosuhdetta.

Päivähoidon laatua on suunnitelmallinen ja systemaattinen toiminta, joka perustuu tietoon ja taitoon varhaiskasvatuksesta, lasten ja perheiden tarpeisiin sekä hyvästä työnantajuudesta ja hallinnosta. Laatua on luotettavuus edellä mainittuihin asioihin sekä siihen, että hoito järjestyy kaikkina luvattuina päivinä.

Pienen ryhmän ja yksilöllisen huomioimisen lisäksi vanhemmat kertovat, että he pitävät tärkeänä laatutekijänä myös vuorovaikutusta hoitajan ja vanhempien välillä sekä sitä, että hoitaja tukee lapsen kehitystä yhdessä vanhempien kanssa. Hoitajan ammattitaitoa, suunnitelmallista toimintaa sekä varmuutta hoitopaikan pysyvyydestä pidetään tärkeänä ja näiden koetaan luovan luotettavuutta palvelua kohtaan. Luotettavuus on yksi laatutekijä, joka ilmenee vanhempien vastauksista.

7.6.2 Hoitomuodon valintaan vaikuttavat laatutekijät

Samat teemat korostuivat, kun vanhemmilta tiedusteltiin viittä tärkeintä lapsen hoitopaikkaan liittyvää asiaa valmiiksi annetuista vaihtoehdoista. Taulukossa 2 on esitetty vastaajien valinnat tärkeimmiksi asioiksi.

Taulukko 2. Tärkeimmät lapsen hoitopaikkaan liittyvät asiat vanhempien mukaan.

Syy	N=39	% vastaajista
Hoitajien pysyvyys	33	85
Myönteinen ja lämmin vuorovaikutus hoitajan ja lapsen välillä	28	72
Hoitopaikka on lähellä kotia	26	67
Pieni hoitoryhmä	22	56
Lasten yksilöllinen huomiointi	21	54
Turvallinen ja rauhallinen tila	11	28
Monipuolinen toiminta	9	23
Hoitajalla on kasvatusalan koulutus	8	21
Saman ikäiset hoitokaverit	7	18
Joustavuus päivittäisissä hoitoajoissa	5	13
Päivähoitomaksun suuruus	5	13
Hoitopaikan kodinomaisuus	4	10
Mahdollisuus vaikuttaa lapselle päivän aikana tarjottavaan ruokaan	4	10
Valokuvien/videoiden saaminen lapsesta hoitopäivän aikana	3	8
Lasten mielenkiinnonkohteiden huomiointi toiminnassa	2	5
Mahdollisuus vaikuttaa ja osallistua itse toiminnan suunnitteluun	1	3
Hoidon aloituksen ajankohdan joustavuus	1	3
Mahdollisuus varahoitoon loma-aikoina (joulu ja heinäkuu)	0	0
Erilaiset retket	0	0

Ehdottomasti tärkeimmäksi asiaksi muodostui hoitajien pysyvyys. Peräti 85 % vastaajista valitsi sen viiden tärkeimmän asian joukkoon. Myönteistä vuorovaikutusta hoitajan ja lapsen välillä pitää 72 % vanhemmista yhtenä tärkeimpänä asiana. Viideksi tärkeimmäksi asiaksi lapsen hoitopaikkaan liittyen nousee hoitajien pysyvyys, myönteinen ja lämmin vuorovaikutus hoitajan ja lapsen välillä, hoitopaikan sijainti lähellä kotia, pieni hoitoryhmä ja lasten yksilöllinen huomiointi. Yli puolet vanhemmista ovat valinneet nämä vaihtoehdot viiden tärkeimmän kriteerin joukkoon.

Vain 13% vastaajista valitsi hoitomaksun suuruuden ja joustavuuden päivittäisissä hoitoajoissa viiden tärkeimmän kriteerin joukkoon. Vain joka kymmenes (10%) pitää tärkeänä mahdollisuutta vaikuttaa lapselleen päivän aikana tarjottavaan ruokaan ja vain lähes joka kymmenes (8%) pitää tärkeänä dokumenttien saamista lapsesta päivän aikana. Yksikään vanhempi ei valinnut viiden tärkeimmän asian joukkoon retkiä tai mahdollisuutta varahoitoon.

7.6.3 Laatu tulevaisuuden kriteerinä

Tutkittavien vastauksista ilmenee tyytyväisyys XXXX:n hoitorinkimuotoiseen perhepäivähoitopalveluun. Vanhemmat kokevat, että tässä hoitomuodossa toteutuvat ne asiat, jotka he kokevat tärkeimmiksi laatutekijöiksi varhaiskasvatuksessa. Kaikki vastaajat (N=39) ovat sitä mieltä, että tällaiselle hoitomuodolle olisi ehdottomasti tarvetta, kuten seuraavista aineistolainauksista ilmenee:

On harmi että niin harva vanhempi vaatii laatua varhaiskasvatukselta vaan hyväksyy esimerkiksi liian isot ryhmäkoot ja pienet henkilöstöresurssit julkisen varhaiskasvatuksen puolella. Me olemme tehneet päätöksen maksaa enemmän juuri laatusyistä, lapsemme on saanut ensiluokkaista varhaiskasvatusta!

On tarvetta – etenkin kun kaupungilta vaikuttaa olevan vaikeaa saada laadukasta lastenhoitoa, vaikka ikäluokat ovat pienimpiä koskaan.

On mielestäni tarvetta, koska kunnallinen päivähoito ei voi tarjota tarpeeksi tämänkaltaisia palveluita.

On tarvetta ehdottomasti. Olisimme jatkaneet XXXX:n hoitoringissä, jos rinkimuotoista hoitoa ei olisi lopetettu. Nyt olemme itse perustaneet ringin.

Kun XXXX oli ilmoittanut toiminnan lopettamisesta, oli moni vanhempi ollut harmissaan. Useampi vanhempi kertoi, että he olisivat jatkaneet hoitoa, mikäli se olisi ollut mahdollista ja olivat pettyneitä, että tämäntyyppinen hoitomuoto loppuu. Osa perheistä oli kokenut tällaisen hoitomuodon niin laadukkaana ja mielekkäänä, että halusivat toiminnan loputtua jatkaa ja ovat perustaneet oman hoitoringin ja palkanneet itse hoitajan.

7.7 Tulosten yhteenveto

Hoitorinkimuotoinen, perheiden kodeissa tapahtuva perhepäivähoito on hyvä vaihtoehto muiden hoitomuotojen rinnalla. Vanhemmat pitivät täl-

laista hoitomuotoa erittäin hyvänä vaihtoehtona etenkin alle 3-vuotiaille lapsille ja olivat valinneet sen pienen ryhmäkoon, pysyvän hoitajan, lasten yksilöllisten tarpeiden huomioinnin sekä hoitopaikan läheisen sijainnin takia. Mahdollisina esteinä tällaisen hoitomuodon valinnalle vanhemmat pitivät toimimattomia sijaisjärjestelyjä, hintaa sekä oman kodin käyttöä hoitokotina. Hoitokotina toimimisen pelätään rajoittavan oman kodin käyttöä kuten etätöiden tekemistä. Lisäksi vanhempia epäilyttää kodin kuluminen sekä siisteys hoitopäivien jälkeen.

Toiminnan perhepäivähoidossa odotetaan olevan monipuolista. Vanhemmat odottavat toiminnassa otettavan huomioon lasten yksilölliset tarpeet sekä ikä- ja kehitystason. Lasten toivotaan pääsevän kokeilemaan monipuolisesti erilaisia toimintoja, mutta samalla tärkeää on turvallinen ja hellä perushoito sekä omatoimisuustaitojen opettelu. Toiminnan viikoittaista suunnittelua pidetään tärkeänä.

Tärkeimpiä varhaiskasvatuksen laatutekijöitä vanhempien mukaan ovat lasten yksilöllinen huomiointi, pieni ryhmäkokoo, ammattitaitoinen hoitaja, hoitajien pysyvyys sekä lasten hyvinvointi ja turvallisuus. Lisäksi vanhemmat pitivät tärkeinä asioina lapsen hoitopaikkaan liittyen myönteistä vuorovaikutusta hoitajan ja lapsen välillä sekä hoitopaikan sijaintia. Aineisto paljastaa, että tässä tutkimuksessa tarkastellun yksityisen palveluntuottajan tarjoama hoitorinkimuotoinen, perheiden kodeissa tapahtuva perhepäivähoito on vanhempien mielestä laadukasta. He kokevat, että toiminta hoitopäivien aikana on sellaista, mitä he ovat odottaneetkin ja, että tällaisessa hoitomuodossa toteutuvat ne asiat, joita he pitävät tärkeimpinä laatutekijöinä. Yhtenä tärkeimpänä laatutekijänä pidetään pientä ryhmää ja perhepäivähoidon koetaan vastaavan tähän parhaiten. Sen koetaan mahdollistavan hoitajalle ajan lasten yksilölliseen huomiointiin ja tarpeisiin vastaamiseen ja näin toiminnan suunnitteluun ja toteutukseen lasten mielenkiinnon kohteet sekä ikä- ja kehitystaso huomioiden.

Oman kodin käyttöön hoitokotina ollaan tyytyväisiä ja XXXX:n järjestelyt ovat sen perusteella kohdillaan. Vanhempien epäilyt oman kodin käytön rajoittumisesta sekä siisteystestä ovat pitäneet osin paikkansa, mutta niiden ymmärretään kuuluvan tällaiseen hoitomuotoon. Hyvänä puolena oman kodin käytössä nähdään arjen helpottuminen, kun lasta ei tarvitse joka päivä lähteä kuljettamaan muualle hoitoon.

Yksi tärkeimmistä asioista lapsen hoitopaikkaan liittyen ja merkittävä laatutekijä on vanhempien mukaan hoitajien pysyvyys. Vanhemmat arvostavat vähäisten hoitajavaihdosten lisäksi pysyvyydessä sitä, että he voivat luottaa siihen, että hoito tapahtuu jokaisena sovittuna päivänä. Tämä ei ole täysin toteutunut XXXX:n perhepäivähoidossa ja sijaisjärjestelyissä ilmeni parantamisen varaa.

Yhteiskunnallisesta näkökulmasta katsottuna vanhemmat pitävät tukijärjestelmää eriarvoistavana eri hoitomuotoihin nähden, jolloin heidän mie-

lestään perheiltä puuttuu aito valinnan vapaus hoitopaikkaa valitessaan. Tällaisen yksityisen perhepäivähoitomuodon hintaa pidetään liian korkeana, jotta se olisi kaikkien perheitten saatavilla. Vanhemmat kokevat tällaisen hoitomuodon kuitenkin tarpeelliseksi vaihtoehdoksi ja sen koetaan myös auttavan vanhempia palaamaan nopeammin takaisin työelämään sekä purkamaan jonoja sellaisilla alueilla, joilla on pulaa päivähoitopaikoista.

8 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Varhaiskasvatuksen monet hyödyt lapsen kehitykselle ja sen myönteinen vaikutus yksilön elämään vielä monien vuosien päästäkin ymmärretään nykypäivänä hyvin. Hyödyt myös perheen ja yhteiskunnan näkökulmasta ovat moninaiset. Oleellista tässä on kuitenkin se, että vain laadukas varhaiskasvatus tuottaa myönteisiä vaikutuksia. Tutkimusten mukaan Suomessa varhaiskasvatuksen laatu on hyvää, mutta siinä on suuria vaihteluita alueiden sekä eri varhaiskasvatusmuotojen välillä.

Koska laadun määrittely riippuu yleensä siitä, keneltä sitä kysytään, on asiakaslähtöisyys keskeisellä sijalla laatua tutkittaessa. Kun toimintaa arvioidaan asiakaslähtöisesti, saadaan tärkeitä kokemuksia asiakkailta ja näiden pohjalta voidaan tuottaa laadukkaampia palveluita. Varhaiskasvatuksessa ensisijaisena asiakkaana on lapsi. Koska lapset ovat vielä pieniä ovat vanhemmat suuressa roolissa rinnakkaisasiakkaina. Lisäksi vanhempien rooli asiakkaana hoitomuotoa valittaessa on suuri. Varhaiskasvatuksessa korostuukin asiakasymmärryksen laajentaminen myös asiakkaan perheeseen. Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli kuvata vanhempien kokemuksia hoitorinkimuotoisesta, perheiden kodeissa tapahtuvasta perhepäivähoidosta, miten vanhemmat ovat kokeneet tämän perhepäivähoitomuodon ja millaiset tekijät vaikuttavat tällaisen hoitomuodon valintaan. Lisäksi tarkoituksena oli kuvata vanhempien ajatuksia varhaiskasvatuksen laatuun liittyen.

Tuloksista keskeisimpänä ilmeni se, mikä vanhempien mielestä on laatua varhaiskasvatuksessa sekä hoitomuodon valintaa ohjaavat sekä estävät tekijät. Tuloksista ilmenee rakenteellisten tekijöiden merkitys laadukkaan toiminnan toteuttamiselle sekä laatutekijöiden vaikutukset toisiinsa. Johtopäätökset ja pohdinta -luku on jaettu neljään osaan, joissa kahdessa ensimmäisessä pohditaan eri laatutekijöiden merkitystä toisiinsa. Kolmannessa alaluvussa pohditaan perhepäivähoidon hyötyjä ja haasteita yhteiskunnallisesta näkökulmasta ja viimeisessä alaluvussa vedetään johtopäätöksiä yhteen.

8.1 Perhepäivähoito luo puitteet laadukkaaseen varhaiskasvatukseen toteuttamiselle

Hietämäki ym. (2017) ovat tutkineet sekä varhaiskasvatuspalvelujen että lastenhoidon tukien käyttöä ja niihin liittyvien valintojen perusteita alle kaksivuotiaiden lasten vanhempien näkökulmasta. Tutkimus on osa Jyväskylän ja Tampereen yliopistojen sekä Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen yhteistyössä toteuttamaa Tasa-arvon kysymykset lasten varhaiskasvatukseen, esiopetukseen ja hoidon tukien järjestelmässä –hanketta (CHILDCARE). Tutkimuksen mukaan suurin osa vanhemmista kertoi, että syynä lapsen hoitamiseen kotona oli varhaiskasvatuksen laatu, jonka ei koettu vastaavan vanhempien toiveita. Toinen tärkeä syy kotihoidolle oli se, ettei toivottua hoitopaikkaa ollut saatu. (Hietämäki ym., 2017, s. 69)

Mielikuvat varhaiskasvatukseen laadun puutteista kunnallisissa päiväkodeissa sekä toivotun hoitopaikan saaminen olivat myös tässä tutkimuksessa ilmenneitä merkittäviä asioita perhepäivähoitomallin valinnalle. Osa vanhemmista oli huomannut yleisen puheen varhaiskasvatukseen laadusta, ja he olivat tietoisesti valinneet mielestään laadukkaamman palvelun. Osa taas oli valinnut XXXX:n perhepäivähoidon, koska eivät olleet saaneet paikkaa kunnallisesta lähipäiväkodista eivätkä halunneet tai pystyneet viemään lasta hoitoon osoitettuun päiväkotiin pitemmän matkan päähän.

Mikä vanhempien mielestä sitten on laatua ja millainen on se toivottu hoitopaikka? Terävä, Kuukka & Alasuutari (2018, s. 350) kertovat, että kansainvälisten tutkimusten perusteella tiedetään, että lasten hoitopaikan valintaan vaikuttaa vanhempien käsitys siitä, minkä he uskovat olevan parhaaksi omalle lapselleen. Lisäksi valintaan vaikuttavat vanhempiin sekä perheeseen liittyvät tekijät kuten käytännön asiat sekä varhaiskasvatukseen laatuun liittyvät käsitykset. Aikaisempien tutkimusten mukaan tärkeimpiä asioita varhaiskasvatusmuodon valinnassa ovat vanhempien mielestä lapsiryhmän koko, ilmapiiri, monipuolinen kasvatustoiminta, lasten yksilöllinen huomioiminen, kodinomaisuus, hoitopaikan sopiva sijainti sekä hinta (Hietämäki ym., 2017; Terävä, Kuukka & Alasuutari, 2018). Tämän tutkimuksen tulokset tukevat aikaisempien tutkimusten tuloksia. Vanhempien mielestä tärkeimpiä varhaiskasvatusmuodon valintaa ohjaavia tekijöitä ovat pieni ryhmäkoko, hoitajien pysyvyys, lasten yksilöllisten tarpeiden huomioiminen sekä hoitopaikan läheinen sijainti. Mahdollisina esteinä pidetään sijaisjärjestelyjen toimimattomuutta sekä liian korkeaa hintaa.

Hoitopaikan valintaa näyttää ohjaavan ne tekijät, joiden vanhemmat kokevat määrittävän varhaiskasvatukseen laatuun. Tutkimus paljastaa, että tärkeimmät laatutekijät varhaiskasvatuksessa vanhempien mukaan ovat lasten yksilöllinen huomioiminen, pieni ryhmäkoko, ammattitaitoinen hoitaja, hoitajien pysyvyys sekä lasten hyvinvointi ja turvallisuus. Lisäksi vanhemmat pitävät tärkeinä asioina lapsen hoitopaikkaan liittyen myönteistä vuorovaikutusta hoitajan ja lapsen välillä, hoitopaikan sijaintia sekä mo-

nipuolista toimintaa. Myös aikaisempien, vanhempien näkökulmasta tehtyjen tutkimusten mukaan vanhemmat kokevat tärkeiksi asioiksi varhaiskasvatuksessa hoidon turvallisuuden ja joustavuuden, henkilökunnan ammattitaidon sekä herkkyyden lasten ja perheiden tarpeille. Myös ihmissuhteiden pysyvyyttä sekä tilojen toimivuutta pidetään tärkeänä. Suuret ryhmät sekä henkilöstön riittävyys ja suuri vaihtuvuus koetaan laatuheikentävinä asioina. (Hujala & Fonsen, 2017; Kronqvist & Jokimies, 2008; Parrila, 2002)

Vanhempien määritellesä varhaiskasvatuksen laatutekijöitä, voidaan pohtia sitä, ohjaako valintaa vanhemman vai lapsen etu? Tulosten mukaan vanhemmat määrittävät tärkeimmiksi laatutekijöiksi sellaisia asioita, jotka ovat suoraan yhteydessä lapsen kokemuksiin tai jotka mahdollistavat sellaiset puitteet, joissa lapsilla on mahdollisuus laadukkaaseen ja turvalliseen hoitoon ja kasvatukseen. Hoitopaikan sijainti on vanhempien mielestä yksi tärkeä laatukriteeri ja läheisellä sijainnilla koetaan olevan arkea helpottava vaikutus. Tämä voidaan nähdä vanhempien edun lisäksi koko perheen etuna, kun pitkien hoitomatkojen sijaan aikaa jää muuhun. Näyttää siis siltä, että vanhemmat ovat tietoisia siitä, mikä on heidän lapselleen parhaaksi ja näin lapsen etu ohjaa hoitomuodon valintaa.

Tutkimuksen tulosten mukaan vanhemmat pitävät yhtenä tärkeimpänä laatutekijänä pientä ryhmää ja perhepäivähoidon koetaan vastaavan tähän parhaiten. Vanhempien mukaan pieni ryhmä mahdollistaa hoitajalle ajan lasten yksilölliseen huomiointiin ja tarpeisiin vastaamiseen ja näin monipuolisen toiminnan suunnitteluun ja toteutukseen lasten mielenkiinnon kohteet sekä ikä- ja kehitystaso huomioiden. Vanhempien näkemystä tukevat aiemmat tutkimukset, joiden mukaan varhaiskasvatuksessa toteutettavan, varhaiskasvatussuunnitelman mukaisen toiminnan toteutumisen edellytyksinä on nähty olevan ryhmäkoko, aikuisten ja lasten välinen suhdeluku sekä sopivat ja riittävät resurssit. (Kronqvist & Jokimies, 2008; Parrila, 2002; Repo ym., 2019)

Myös tunnettujen lastenpsykiatrian ammattilaisten Jari Sinkkosen, Tuula Tammisen sekä Liisa Keltikangas-Järvisen puheessa koskien alle 3-vuotiaiden varhaiskasvatusta korostuu pienen ryhmäkoon hyödyt. He kaikki perustelevat ryhmäkoon merkitystä muun muassa kiintymyssuhdeteoriaan, lapsen kokemaan stressiin sekä alle 3-vuotiaan lapsen aivojen kehitykseen pohjautuen. Pienellä lapsella ei ole heidän mukaansa vielä kykyä luoda ja ylläpitää useita samanaikaisia kiintymyssuhteita eikä valmiuksia selvittää isosta ryhmästä. Tutkimusten mukaan jo 12 lapsen ryhmässä vuorovaikutustilanteiden määrä nousee liian suureksi alle 3-vuotiaan lapsen kokemukselle ja aivojen kehitystasolle. Tämän takia alle 3-vuotiaat lapset tarvitsevat pienen ryhmän välivaihetta ennen suureen ryhmään siirtymistä. Keltikangas-Järvisen mukaan 1-2-vuotiaan lapsen voi viedä hyvillä mielin hoitoon, jos ryhmäkoko pysyy pienenä. Kotihoidon rinnalla perhepäivähoito nähdään hyvänä vaihtoehtona pienille lapsille. (Kalliala, 2008; Sinkkonen, 2017; Riihola, 2016)

Ryhmäkoon ja aikuinen-lapsi suhdeluvun merkitystä varhaiskasvatuksen laadulle on selvitetty useissa tutkimuksissa. Selkeää yhteyttä ei ole löydetty, vaan tulokset ovat olleet hieman ristiriitaisia. Pienen ryhmäkoon on nähty vaikuttavat myönteisesti lasten kehitykseen sekä laadukkaan pedagogisen toiminnan toteutumiseen. Toisaalta näiden on osoitettu olevan vain yksittäisiä laatuun vaikuttavia tekijöitä ja suoria vaikutuksia tärkeämpinä nähdäänkin yhteisvaikutukset muiden rakenteellisten tekijöiden kanssa. (Vlasov ym., 2018, s. 47) Kehityspsykologian mukaan varhainen vuorovaikutus sekä kiintymys luovat pohjan pienen lapsen oppimiskyvylle. Jos lapsi viedään hoitoon alle kolme vuotiaana, tulisi erityisesti nämä asiat huomioida arjen käytännöissä. Jotta lasten tarpeet voitaisiin huomioida varhaiskasvatuksessa parhaiten, tulee varsinkin hoidon alkuun kiinnittää huomiota yhdessä vanhempien kanssa.

8.2 Ammattitaitoinen, pysyvä henkilöstö laadukkaan toiminnan ja vuorovaikutuksen pohjana

Varhaiskasvatuksen pedagoginen toiminta on prosessilaadun ydintekijä. Laadukkaan pedagogisen toiminnan perustana on suunnitelmallisen kasvatuksen, opetuksen ja hoidon kokonaisuus, jossa huomioidaan varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaisesti monipuoliset toimintatavat sekä lasten yksilölliset tarpeet ja kiinnostuksenkohteet. Toiminnan pedagoginen suunnittelu ja dokumentointi sekä säännöllinen arviointi ja kehittäminen muodostavat lähtökohdat laadukkaan varhaiskasvatuksen toteuttamiselle. (Vlasov, 2018, s. 51, 62) Henkilöstön ammattitaito on avainasemassa laadukkaassa varhaiskasvatustoiminnassa. Hyvä pedagoginen osaaminen vaikuttaa laaja-alaisesti toiminnan laatuun. Se lisää aikuisen ymmärrystä lapsen kehityksestä ja oppimisesta ja auttaa näin näkemään asioita lapsen näkökulmasta, lisää lapsilähtöisyyttä ja tukee lapsen osallisuutta, jotka ovat keskeisiä tekijöitä myönteisen oppimismotivaation rakentumiselle. (Ranta, 2018, s. 20)

Tutkimuksen tulosten mukaan toiminnan perhepäivähoidossa odotetaan olevan monipuolista. Vanhemmat odottavat toiminnassa otettavan huomioon lasten yksilölliset tarpeet sekä ikä- ja kehitystason. Lasten toivotaan pääsevän kokeilemaan monipuolisesti erilaisia toimintoja, mutta samalla tärkeää on turvallinen ja hellä perushoito sekä omatoimisuustaitojen opettelu. Toiminnan viikoittaista suunnittelua pidetään tärkeänä ja yhtenä tärkeimpänä laatutekijänä pidetään ammattitaitoista hoitajaa. Myös Parrilan (2002) tutkimuksessa ilmeni perhepäivähoidon toimintaan lisää virikkeellisuutta ja monipuolisuutta. Hoitajien ammatillisuuden kehittämistarpeen nähtiin olevan yhteydessä toiminnan sisällöllisen kehittämisen kanssa. Vanhempien mukaan hoitajien ammatillisuuden kehittämisen avulla voidaan nostaa yleisesti varhaiskasvatuksen laatua.

Henkilöstön ammattitaito sekä pedagoginen osaaminen vaikuttavat myös aikuinen-lapsi vuorovaikutussuhteeseen, joka on Vlasovin ym. (2018, s. 52) mukaan keskeinen laadun prosessitekijä varhaiskasvatuksessa. Sen merkitystä lapsen myönteiselle kehitykselle korostetaan myös varhaiskasvatuksen arvopohjassa sekä lainsäädännössä. Vuorovaikutussuhteen ytimessä on aikuisen sensitiivinen tapa kohdata lapset sekä lasten yksilöllisten tarpeiden huomiointi. Vuorovaikutuksessa merkittävää laadun kannalta on vuorovaikutussuhteiden pysyvyys.

Myös vanhemmat mainitsivat vuorovaikutussuhteen merkityksen ja tulosten mukaan yksi laatua sekä lasten hyvinvointia lisäävä tekijä on myönteinen ja lämmin vuorovaikutus hoitajan ja lapsen välillä. Myös pysyvyys tuli tuloksissa esiin ja sekä tämän että aikaisempien tutkimusten tulosten perusteella voidaan sanoa, että vanhemmat arvostavat varhaiskasvatuksessa ihmissuhteiden pysyvyyttä, kun taas suuri vaihtuvuus koetaan laatua heikentävänä asiana. (Hujala & Fonsen, 2017; Kronqvist & Jokimies, 2008; Parrila, 2002) Myös erilaisissa hyvinvointia mittaavissa tutkimuksissa on tuotu esille, että jatkuvat muutokset ja ärsykkeet vaikuttavat lapsen kehitykseen negatiivisesti ja vaarantavat lapsen hyvinvointia. Varhaislapsuudessa koettu stressi voi myös jättää pysyvän jäljen lapsen aivoihin. Tärkeää lapsen kehitykselle onkin pysyvyys ja sen luoma turva. Pysyvät ihmissuhteet on todettu lapsen kehitykselle tärkeiksi. (Ranta, 2018, s. 20) Toimivat sijais- ja varahoitojärjestelyt ovatkin avainasemassa pysyvyyden kannalta ja näin ollen yksi laatutekijä. Vanhemmat arvostavat vähäisten hoitajavaihdosten lisäksi pysyvyydessä sitä, että he voivat luottaa siihen, että hoito tapahtuu jokaisena sovittuna päivänä.

Tulosten mukaan XXXX:n perhepäivähoidon sijaisjärjestelyissä on parantamisen varaa. Vanhemmat kokevat, että kautena 2018-2019 sijaisjärjestelyt ovat toimineet huonommin kuin aiemmin. Tähän voi olla syynä se, että ryhmiä muodostettiin tuolloin enemmän, jolloin myös sijaisten tarve on kasvanut. Yksi laadukkaan varhaiskasvatuksen takeena on kuitenkin pysyvyys ja se, että hoito järjestyy jokaisena sovittuna päivänä. On ideaali tilanne, että tällaisessa hoitomuodossa oman perhepäivähoitajan poissa ollessa ryhmään tulee sijainen, jolloin lasten ja vanhempien arki ei muutu, kun lasten ei tarvitse lähteä muualle varahoitoon. On kuitenkin vaikeaa tarjota sijaista, jos sellaista ei yksinkertaisesti ole saatavilla. Pahimassa tapauksessa hoitajia on yhtä aikaa poissa useampi, jolloin sijaisten saanti hankaloituu entisestään. Sijais- ja varahoitojärjestelyitä tulee kehittää ja miettiä erilaisia vaihtoehtoja. Olisiko esimerkiksi mahdollista pitää varalla jotain tilaa, jossa olisi muutama hoitaja ja tänne tuotaisiin sijaista tarvitsevien rinkiin lapset varahoitoon? Tai voisiko palveluntuottaja tehdä yhteistyötä esimerkiksi yksityisten päiväkotien kanssa, jolloin varahoitoa tarvitsevat lapset vietäisiin etukäteen sovittuun päiväkotiin hoitoon, kuten kunnallisessa perhepäivähoidossa toimitaan? Näissä esimerkeissä ei toki toteudu idea perheiden kodeissa tapahtuvasta hoidosta, mutta taloudellisesti lienee mahdotonta pitää varalla omaa sijaista jokaiselle per-

hepäivähoitajalle tai edes puolelle, jos hoitajia alkaa olla lähes kaksikymmentä.

Parrilan (2002) tutkimuksesta ilmeni, että vanhemmat toivovat perhepäivähoitajan ja vanhempien välisiä keskusteluja, jotta pääsisivät enemmän mukaan toiminnan suunnitteluun ja arviointiin. Tämän tutkimuksen perusteella ei ilmennyt tällaisia kehittämistarpeita vaan vanhemmat ovat tulosten perusteella todella tyytyväisiä toimintaan sekä yhteistyöhön perhepäivähoitajan kanssa. Vanhempien toiveita ja tarpeita on kuunneltu ja ne on otettu huomioon toiminnassa ja perhepäivähoitajalta on saatu tarvittaessa tukea ja neuvoja lasten hoitoon ja kasvatukseen liittyen. Tulosten eroavaisuuteen voinee vaikuttaa se, että Parrilan tutkimus on tehty lähes kaksikymmentä vuotta sitten. Varhaiskasvatuksessa on ollut sen jälkeen suuria muutoksia, kuten uusi varhaiskasvatuslaki ja varhaiskasvatussuunnitelman perusteet sekä muutokset perhepäivähoitajan pätevyysvaatimuksissa sekä perhepäivähoidon ohjauksessa. Nykyään vanhempien osallisuus on yksi varhaiskasvatuksen keskeisistä tavoitteista.

8.3 Perhepäivähoidon hyödyt ja haasteet yhteiskunnallisesta näkökulmasta

Suomessa usein ajatellaan, että kattava julkinen varhaiskasvatus sekä siihen tarjottavat taloudelliset tuet antavat kaikille vanhemmille samanlaiset mahdollisuudet valita niin lapsen kuin perheen kannalta parhaat hoitoratkaisut. Tutkimusten mukaan näihin ratkaisuihin vaikuttaa kuitenkin vanhempien yksityisten päätösten lisäksi lastenhoitopolitiikka sekä erot palvelujen saatavuudessa. Yhtäläisiä mahdollisuuksia valita hoitoratkaisua estävät sekä lastenhoidon taloudelliset tuet että palvelujen järjestäminen, joissa on suuria eroja kuntien välillä. Varhaiskasvatuspalvelujen järjestämisen tavat vaihtelevat ja palvelujen tarjonta on lisääntymässä, kun kunnat alkavat tukea yksityisten varhaiskasvatuspalvelujen käyttöä erilaisin tavoin. Kunnat tukevat yksityisiä palveluja yksityisen hoidon tuella tai varhaiskasvatuksen palveluseteleillä. Molempien käytölle on asetettu erilaisia perheen tilanteeseen liittyviä ehtoja. Lisäksi palvelusetelien arvoissa on huomattavia eroja kuntien välillä. Perheille tarjolla olevat lastenhoidon vaihtoehdot ja tuet voivat siis erota toisistaan huomattavasti asuinkunnasta riippuen. (Alasuutari, Hautala, Karila, Lammi-Taskula & Repo, 2015, s.3)

Yhtenä merkittävänä asiana tutkimuksen tuloksista ilmeni perhepäivähoitopalvelun hinta. Vanhemmat eivät varsinaisesti mieltäneet päivähoitomaksun suuruutta laatutekijäksi, mutta se ilmeni monessa eri yhteydessä merkittävänä hoitomuodon valintaan vaikuttavana tekijänä. Tulosten mukaan tällaisen yksityisen perhepäivähoitomuodon hintaa pidetään liian korkeana, jotta hoitomuoto olisi kaikkien perheitten saatavilla. Yhteiskunnallisesta näkökulmasta katsottuna vanhemmat pitävät tukijärjestelmää eriarvoistavana eri hoitomuotoihin nähden, jolloin perheiltä puuttuu aito valinnanvapaus hoitopaikkaa valitessaan. Myös Hietamäen ym. (2017, s. 69) tutkimuksessa ilmeni, että varhaiskasvatuspalveluja käyttä-

vistä vanhemmista neljäsosa on tyytymättömiä päivähoiton hintaan. Vanhemmat kokivat epäoikeudenmukaiseksi sen, että kotihoidon kuntaliisää maksetaan vain osassa kunnista. Myös kuntalisän maksamiseen liittyviä ehtoja pidettiin epäoikeudenmukaisina.

Erilaiset tuet sekä varhaiskasvatuspalvelut asettavat toisaalta ehtoja mutta antavat myös mahdollisuuksia perheille ja lapsen oppimisen alkutaipaleelle. Yksityisten varhaiskasvatuspalvelujen määrä sekä erilaisten tiettyä toimintaa, kuten liikuntaa tai musiikkia, painottavien päiväkotien määrä on viime vuosina kasvanut ja perheiden valinnan mahdollisuudet näin lisääntyneet. Toisaalta samaan aikaan kuntien palvelujen eriytyminen on lisääntynyt. Nämä seikat tuovat lisää tasa-arvon kysymyksiä. On hyvä, että on erilaisia palveluita, joista voi valita lapselleen ja perheelleen sopivimman, mutta todellisuudessa kaikilla ei ole mahdollisuus valita. Kaikilla perheillä ei ole taloudellisesti mahdollisuutta valita yksityistä varhaiskasvatusta, joka saattaisi olla paremmin heidän arvojaan vastaavaa. Yhteiskunnallisesta näkökulmasta voidaankin miettiä, pitäisikö kaikkien varhaiskasvatuspalveluiden olla kaikkien saatavilla vai onko tällaiset kalliimmat palvelut paremmin toimeentulevien etuoikeus? Onko heillä oikeus niin sanotusti parempaan palveluun? Kun kaikilla ei ole mahdollisuutta valita, joko taloudellisista syistä tai siitä syystä, ettei erilaisia varhaiskasvatuspalveluja ole kunnassa tarjolla, ei lasten eikä perheiden välinen tasa-arvo toteudu.

Tärkeä lasten ja perheiden tasa-arvoon liittyvä kysymys on kuitenkin varhaiskasvatuspalvelujen laatu. Erilaisia hoitomuotoja sekä kunnallisen ja yksityisten palvelujen eroja vertailtaessa tulisi aina huomioida palvelun todellinen laatu. Onko kalliimpi aina laadukkaampaa? Onko liikuntaa painottava päiväkotikunnallista lähipäiväkotia laadukkaampi, jos siellä ei ole ammattitaitoista henkilökuntaa? Laadun arviointi on ollut haastavaa suomalaisessa varhaiskasvatuksessa erilaisten toimintamuotojen sekä puuttuvan yhteneväisen laadun arvioinnin takia. Laadun arvioinnilla onkin tärkeä tehtävä ja olisikin erittäin tärkeää saada luotettavaa, yhteneväistä tietoa siitä, eroaako varhaiskasvatuksen laatu huomattavasti erilaisissa varhaiskasvatusympäristöissä, eri päiväkodeissa tai eri kunnissa ja vaarantaa näin mahdollisesti lasten ja perheiden tasa-arvon.

Terävän, Kuukan & Alasuutarin (2018) tutkimuksesta ilmeni, että pienten lasten vanhemmat saattavat kokea syyllisyyden tunteita valitsevat he lapselleen minkä tahansa hoitomuodon. Toisaalta mietitään, tehdäänkö lapselle hallaa viemällä hänet kodin ulkopuolelle hoitoon, toisaalta sitä, jääkö lapsi jostain paitsi, jos hoito järjestetään kotona. Terävän mielestä vanhempien syyllisyys vähentyisi, jos varhaiskasvatuksen laatuun panostettaisiin enemmän. Uutisoinnit suurista ryhmäkoista ja sijaisten puutteesta saattavat hänen mielestään saada vanhemmat kyseenalaistamaan omia valintojaan hoitomuodon suhteen. (Vihavainen, 2018) Tässä tutkimuksessa syyllisyys ei ilmennyt suoranaisesti, mutta tuloksista käy ilmi, että vanhemmat ovat sitä mieltä, että vanhempien ja etenkin äitien on

helpompi palata nopeammin takaisin työelämään, kun tiedossa on hoitopaikka, jossa toteutuu heidän kokemat laatuksiteerit ja jonne lapsen voi näin jättää hyvillä mielin hoitoon.

Vanhempien vastauksissa toistui kokemus siitä, että vanhempien ja etenkin äitien halutaan palaavan nopeasti takaisin työelämään. Tutkimuksesta ei selvinnyt tutkittavien koulutustaustoja tai asemia työelämässä. Ei siis voida tietää, mistä tällainen ajatus kumpuaa. Ovatko vanhemmat korkeasti koulutettuja ja äidit uraäitejä, jotka haluavat nopeasti töihin vai onko taustalla yhteiskunnallinen puhe ja tavoite varhaiskasvatuksen osallistumisasteen korottamisesta? On syy töihin paluulle ja lapsen hoitoon viemiselle mikä tahansa, tulee varhaiskasvatuksen olla laadukasta. Ja jos ajatellaan, että yhä useampi lapsi halutaan varhaiskasvatuksen piiriin, täytyy olla sellaisia hoitopaikkoja, joihin vanhempi voi jättää lapsen hyvillä mielin hoitoon. Vanhemmat eivät halua valita sellaista hoitomuotoa tai paikkaa, joka ei vastaa omia arvoja ja näkemyksiä.

Vanhempien nopeamman töihin paluun lisäksi vanhemmat kokevat tällaisen hoitomuodon tarpeelliseksi yhteiskunnallisesta näkökulmasta myös sen takia, että sen nähdään auttavan purkamaan jonoja sellaisilla alueilla, joissa on pulaa päivähoitopaikoista. Vanhemmat eivät pidä järkevänä eivätkä aina mahdollisenakaan kuljettaa lasta monien kilometrien päähän kunnalliseen päiväkotiin hoitoon ja tällainen hoitomuoto koetaan tällaisessa tapauksessa hyvänä vaihtoehtona.

Samankaltaisia näkemyksiä on havaittavissa myös Parrilan (2002, s. 126) tutkimuksessa, jonka mukaan perhepäivähoidon vahvuutena yhteiskunnan ja kuntien kannalta nähtiin hoitomuodon edullisuus. Perhepäivähoitossa ryhmien määrän muunneltavuus on joustavaa ja nopeaa ja hoitopaikkoja voidaan luoda lisää ilman rakentamista. Toisaalta hoitopaikkoja voidaan myös purkaa tarpeen vähentyessä. Tällaisen hoitomuodon kannattavuutta olisikin hyvä miettiä myös kustannusmielessä. Tuleeko tällainen hoitomuoto kalliimmaksi kuin päiväkotihoito, kun tilat ovat jo valmiina eikä niistä tarvitse erikseen maksaa?

Ongelmana perhepäivähoidossa on ollut uusien perhepäivähoitajien löytäminen. Perhepäivähoitajien määrän vähentymisestä eläköitymisen myötä sekä uusien hoitajien löytymisen vaikeudesta on uutisoitu viime vuosien aikana useasti (esim. Pukkila, 2016; Jompero, 2017; Ojalainen, 2018; Riihola, 2019). Tutkimusten mukaan vanhemmat arvostavat perhepäivähoitoa ja onkin huolestuttavaa, että tällainen hoitomuoto on häviämässä. Uusien perhepäivähoitajien löytymistä vaikeuttanee pienen palkan lisäksi se, että vieraita lapsia ei haluta ottaa omaan kotiin hoitoon tai se ei välttämättä ole edes mahdollista. Tällainen XXXX:n kokeilema hoitorinkimuotoinen, perheiden kodeissa tapahtuva perhepäivähoitomuoto voisi auttaa uusien perhepäivähoitajien rekrytoinnissa. Alalle voitaisiin saada uusia, nuoria perhepäivähoitajia, joilla ei välttämättä ole omia lapsia eikä mahdollisuutta hoitaa muiden lapsia kotonaan. Kun pal-

veluntuottaja huolehtii kaikista käytännön järjestelyistä, on perheilläkin varmasti matalampi kynnyks lähteä tällaiseen mukaan kuin jos he palkkaisivat hoitajan itse.

8.4 Yhteenveto ja jatkotutkimusideat

Näyttää siltä, että hoitoratkaisuja miettiessään vanhemmat tekevät valintoja monin eri perustein. Valintoihin vaikuttavat perheitten tarpeet ja vanhempien ajatukset siitä, mikä heidän mielestään on tärkeää varhaiskasvatuksessa. Vanhemmat ovat tietoisia varhaiskasvatuksen laadusta ja siitä, mikä on tärkeää lapsen hyvinvoinnille ja heidän laatuajatteluaan ohjaa lapsen etu. Lisäksi valintaan vaikuttavat asuinkunnan varhaiskasvatustalvelujen vaihtoehdot sekä tuet.

Yhteenvetona voidaan todeta, että vanhempien pitämät laatutekijät ovat pysyneet melko samoina viimeisen kahdenkymmenen vuoden aikana ja ne heijastelevat varhaiskasvatuksen tavoitteista nousevia laatutekijöitä. Varhaiskasvatuksen rakenteellisista tekijöistä vanhempien mielestä tärkeinä laatutekijöinä korostuvat riittävyys ja saatavuus (sijaiset, hoitopaikan sijainti), henkilöstön ammattitaito sekä lapsiryhmän rakenne ja koko. Prosessitekijöistä korostuvat henkilöstön ja lapsen välinen vuorovaikutus, pedagoginen suunnittelu ja dokumentointi, pedagoginen toiminta sekä henkilöstön ja vanhempien välinen yhteistyö. Varhaiskasvatuksen laatua tarkasteltaessa merkityksellistä on eri tekijöiden kokonaisvaikutus. Rakenteelliset tekijät luovat pohjan pedagogiselle toiminnalle, jonka ammattitaitoinen henkilöstö mahdollistaa. Jos rakenteet eivät ole kunnossa, ei toimintakaan usein ole laadukasta. Toisaalta taas parhaimmatkaan puitteet eivät yksinään takaa laadukasta, pedagogista toimintaa. Mikään laatutekijä ei siis ratkaise laadukkuutta yksinään, vaan laadun rakennetekijät ja prosessitekijät ovat koko ajan vuorovaikutuksessa keskenään.

XXXX:n hoitorinkimuotoinen, perheiden kodeissa tapahtuva perhepäivähoitomuoto koetaan vanhempien kokemien laatutekijöiden toteutumisen perusteella laadukkaaksi ja vanhemmat pitävät perhepäivähoitoa sopivimpana vaihtoehtona alle 3-vuotiaille lapsille. Yhteiskunnallisesta näkökulmasta katsottuna vanhemmat pitävät tällaista hoitomuotoa tarpeellisenä vaihtoehtona muiden hoitomuotojen rinnalla ja toivovat, että tukijärjestelmä olisi tasa-arvoisempi eri hoitomuotoihin nähden, jotta kaikilla olisi todellinen valinnanvapaus hoitomuotoja valitessaan. Lisäksi vanhemmat kokevat tällaisen hoitomuodon auttavan purkamaan jonoja sellaisilla alueilla, joilla on pulaa päivähoitopaikoista sekä helpottavan vanhempien aikaista töihin paluuta. Voidaan siis todeta, että perhepäivähoitomuotoa arvostetaan ja pidetään laadukkaana ja tällaiselle hoitomuodolle on tarvetta.

Opinnäytetyön tekeminen oli haastava, mutta erittäin mielenkiintoinen ja antoisa prosessi. Työn tavoitteet saavutettiin ja tutkimuksesta on varmasti suoraa hyötyä kyseiselle palveluntuottajalle. Lisäksi se antaa yhteiskun-

nallisella tasolla näkyvyyttä perhepäivähoidolle ja kertoo tärkeitä kokemuksia uudistetusta hoitorinkimuotoisesta, perheiden kodeissa tapahtuvasta perhepäivähoidosta sekä varhaiskasvatuksen laadusta vanhempien näkökulmasta. Varhaiskasvatuksen laatu on ollut esillä yhteiskunnallisessa keskustelussa jo pitkään, joten tutkimuksen tuloksia voidaan hyödyntää jatkossa myös varhaiskasvatuksen kehittämisessä sekä varhaiskasvatuksen laatua koskevissa tutkimuksissa.

Tämä tutkimus tuo esille vanhempien kokemuksia hoitorinkimuotoisesta, perheiden kodeissa tapahtuvasta perhepäivähoidosta sekä varhaiskasvatuksen laadusta. XXXX:n perhepäivähoitopalvelu on päättynyt, mutta olisi erittäin mielenkiintoista saada kokemuksia tällaisesta hoitomuodosta myös perhepäivähoitajien näkökulmasta. Tulokset voisivat antaa tärkeää tietoa juuri perhepäivähoitajien rekrytointia ajatellen. Koska varhaiskasvatuksen laadun tutkimus on ollut hyvin kirjavaa, on se edelleen tärkeä tutkimuksen kohde jatkossa. Varhaiskasvatuksen laatua tutkittaessa yksi tärkeä näkökulma kokemuksiin kartoitettaessa on tietysti perhepäivähoitossa olevat lapset. Jatkossa tulisi vanhempien ohella ottaa lapset huomioon heitä koskevassa tutkimuksessa.

LÄHTEET

Alasuutari, M., Hautala, P., Karila, K., Lammi-Taskula, J. & Repo, K. (2015). *Suomalainen lastenhoitopolitiikka ja tasa-arvon kysymykset. CHILDCARE-tutkimuskonsortio. Tilannekuvaraportti 2015*. Suomen akatemia. Haettu 6.11.2019 osoitteesta

<https://www.aka.fi/globalassets/33stn/tilannekuvaraportit/stn2015-hankkeet/equa-alasuutari-suomalainen-lastenhoitopolitiikka-ja-tasa-arvo.pdf>

Alila, K. (2013). *Varhaiskasvatuksen laadun ohjaus ja ohjauksen laatu. Laatupuhe varhaiskasvatuksen valtionhallinnon ohjausasiakirjoissa 1972–2012*. Akateeminen väitöskirja. Tampereen yliopisto. Haettu 14.8.2019 osoitteesta <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/68120/978-951-44-9115-3.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Alila, K., Eskelinen, M., Estola, E., Kahiluoto, T., Kinos, J., Pekuri, H-M., Polvinen, M., Laakosonen, R. & Lamberg, K. (2014). *Varhaiskasvatuksen historia, nykytila ja kehittämisen suuntalinjat*. Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2014:12. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö. Haettu 26.12.2018 osoitteesta <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/75258>

Alila, K. & Parrila, S. (2004). *Laadunhallinnan perusteita ja menetelmiä varhaiskasvatuksessa*. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2004:17. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö. Haettu 15.8.2019 osoitteesta <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/72385/Jul200417.pdf?sequence=1>

Child Care Services Association. (2019). *Child care quality*. Haettu 3.10.2019 osoitteesta <https://www.childcareservices.org/families/fs/finding/child-care-quality/>

Heikkilä, T. 2014. *Tilastollinen tutkimus*. Helsinki: Edita publishing Oy.

Hietämäki, J., Kuusiholma, J., Räikkönen, E., Alasuutari, M., Lammi-Taskula, J., Repo, K., Karila, K., Hautala, P., Kuukka, A., Paananen, M., Ruutiainen, V. & Eerola, P. (2017). *Varhaiskasvatus- ja lastenhoitoratkaisut yksivuotiaiden lasten perheissä. CHILDCARE-kyselytutkimuksen 2016 perustulokset*. Työpaperi 24/2017. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. Haettu 6.11.2019 osoitteesta http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/132438/URN_ISBN_978-952-302-869-2.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. (2008). *Tutki ja kirjoita*. 13.-14., osin uudistettu painos. Helsinki: Tammi.

Hujala, E. & Fonsén, E. (2017). Varhaiskasvatuksen laadunarviointi ja pedagoginen kehittäminen. Teoksessa E. Hujala & L. Turja (toim.) *Varhaiskasvatuksen käsikirja*. 4. uudistettu painos. Jyväskylä: PS-kustannus, s. 312–326.

Hujala, E., Parrila, S., Lindberg, P., Nivala, V., Tauriainen, L. & Vartiainen, P. (1999). *Laadunhallinta varhaiskasvatuksessa*. 2. painos. Oulu: Oulun yliopisto, Varhaiskasvatuskeskus.

Jompero, S. (2017). Perhepäivähoitajien määrä Helsingissä romahtanut - "Nykyiseen elämäntapaan ei enää sovi toisten lasten hoitaminen kotona". *Helsingin uutiset* 26.11.2017. Haettu 11.11.2019 osoitteesta <https://www.helsingin uutiset.fi/artikkeli/583617-perhepaivahoitajien-maara-helsingissa-romahtanut-nykyiseen-elamantapaan-ei-ena>

Jääskeläinen, M. (2006). Pelastuiko perhepäivähoito - katsaus Pelastetaan perhepäivähoito -hankeen tuloksiin. Teoksessa S.Parrila (toim.) *Perhepäivähoidon kehittämishaasteita*. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2006:17. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö, s. 123–135.

Kalliala, M. (2008). *Kato mua! Kohtaako aikuinen lapsen päiväkoissa?* Helsinki: Gaudeamus

Kananen, J. (2012). *Kehittämistutkimus opinnäytetyönä. Kehittämistutkimuksen kirjoittamisen käytännön opas*. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Kansaneläkelaitos. (2019). *Yksityisen hoidon tuki*. Haettu 16.9.2019 osoitteesta <https://www.kela.fi/yksityisen-hoidon-tuki>

Kronqvist, E-L. & Jokimies, J. (2008). *Vanhemmat varhaiskasvatuksen laadun arvioijina. Tuloksia Vaikuta vanhempi -selvityksestä*. Stakesin raportteja 22/2008. Helsinki: Stakes. Haettu 10.12.2018 osoitteesta <http://www.stakes.fi/verkkojulkaisut/raportit/r22-2008-verkko.pdf>

Kuula, A. (2011). *Tutkimusetiikka. Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys*. 2. uudistettu painos. Tampere: Vastapaino.

Kylmä, J. & Juvakka, T. (2012). *Laadullinen terveystutkimus*. Helsinki: Edita.

Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 812/2000. Haettu 10.12.2018. osoitteesta <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2000/20000812>

Martikainen, M. & Raiski, T-L. (2006). Osallisuus perhepäivähoidossa kehittämiprojekti 2005-2007 – Asiakkaan osallisuuden kehittäminen perhepäivähoidon toimintakäytännöissä. Teoksessa S.Parrila (toim.) *Perhepäivähoidon kehittämishaasteita*. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2006:17. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö, s. 142–148.

Moilanen, P. & Rähä, P. (2015). Merkitysrakenteiden tulkinta. Teoksessa Valli, R. & Aaltola, J. (toim.) *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin*. 4. uudistettu painos. Jyväskylä: PS-kustannus, s. 52–73

Ojalainen, J. (2018). Perhepäivähoitajien määrä on eläköitymisen myötä romahtanut koko maassa - Uutta työvoimaa on vaikea saada, kertovat Etelä-Karjalan perhepäivähoidon ohjaajat. *Uutisvuoksi* 22.1.2018. Haettu 11.11.2019 osoitteesta <https://uutisvuoksi.fi/uutiset/lahella/03f69161-0cab-4004-bd30-c5d867e814b9>

Opetushallitus. (2016). *Vaikuttava varhaiskasvatus*. Tiivistelmä. Tilannekatsaus. 2016. Haettu 30.10.2019 osoitteesta https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/176639_vaikuttava_varhaiskasvatus_tiivistelma.pdf

Opetushallitus. (2018). *Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018*. Haettu 30.12.2018 osoitteesta https://www.oph.fi/download/195244_Varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet19.12.2018.pdf

Parrila, S. (2002) *Perhepäivähoito osana suomalaista päivähoitojärjestelmää. Näkökulmia perhepäivähoidon laatuun ja sen kehittämiseen*. Oulu: Oulun yliopisto.

Parrila, S. (2006). Johdanto - ajankohtaista perhepäivähoidossa. Teoksessa S. Parrila (toim.) *Perhepäivähoidon kehittämishaasteita*. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2006:17.Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö, s.13–16.

Pukkila, O. (2016). Perhepäivähoitajien määrä romahtanut - kuoleeko kuntien perhepäivähoito sukupuuttoon? *Yle uutiset* 17.10.2016. Haettu 11.11.2019 osoitteesta <https://yle.fi/uutiset/3-9225841>

Ranta, S. (2018). Henkilöstön vaihtuvuuden vaikutukset. Teoksessa S. Ranta, S. Kettumäki, S. Tilli, H. Kuitunen, E. K. Seppänen & S. Vikeväkorva (toim.) *Suhdelukuselvitys. Käyttöasteajattelun vaikutukset, haasteet ja ongelmat*. S. 19-27. Haettu 6.11.2019 osoitteesta <https://tutkittuavarhaiskasvatuksesta.files.wordpress.com/2018/06/suhdelukuselvitys-2018.pdf>

Repo, L., Paananen, M., Eskelinen, M., Mattila, M., Lerkkanen, M-K., Gammelgård, L., Ulvinen, J., Marjanen, J., Kivistö, A. & Hjelt, H. (2019). *Varhaiskasvatuksen laatu arjessa. Varhaiskasvatussuunnitelmien toteutuminen päiväkodeissa ja perhepäivähoidossa*. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus. Julkaisut 15:2019. Haettu 9.10.2019 osoitteesta https://karvi.fi/app/uploads/2019/09/KARVI_1519.pdf

Riihola, K. (2016). Professori: Kaikki päivähoito ei ole varhaiskasvatusta – ”Pienillä aivoilla joudutaan liian suureen ryhmään”. *Helsingin uutiset* 9.12.2016. Haettu 6.11.2019 osoitteesta <https://www.helsingin uutiset.fi/artikkeli/463735-professori-kaikki-paivahoito-ei-ole-varhaiskasvatusta-pienilla-aivoilla-joudutaan>

Riihola, K. (2019). Perhepäivähoito vähenee ripeästi - ”Perhepäivähoitajana minulla on paljon enemmän aikaa per lapsi kuin päiväkodissa. *Länsiväylä* 10.3.2019. Haettu osoitteesta <https://www.lansivayla.fi/artikkeli/752191-perhepaivahoito-vahenee-ripeasti-perhepaivahoitajana-minulla-on-paljon-enemman>

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. (2006). *Sisällönanalyysi. KvaliMOTV – Menetelmäopetuksen tietovaranto*. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Haettu 28.12.2018 osoitteesta https://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L7_3_2.html

Sinkkonen, J. (2017.) Varhaiskasvatus on täynnä sanahelinää – alle 3-vuotias ei tarvitse kasvatusta vaan tuttujen ja turvallisten ihmisten läheisyyttä. *Helsingin sanomat* 4.3.2017. Haettu 6.11.2019 osoitteesta <https://www.hs.fi/paakirjoitukset/art-2000005112772.html>

Särkelä-Kukko, M. (2014). Osallisuuden eriarvoisuus ja eriarvoistuminen. Mistä puhumme, kun puhumme osallisuudesta? Teoksessa A. Jämsén & A. Pyykönen (toim.) *Osallisuuden jäljillä*. Saarijärvi: Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistys ry, s. 34–50.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. (2018) *Varhaiskasvatus 2017*. Haettu 2.12.2018 osoitteesta <https://thl.fi/fi/tilastot-ja-data/tilastot-aiheittain/lasten-nuorten-ja-perheiden-sosiaalipalvelut/lasten-paivahoito>

Terävä, J., Kuukka, A. & Alasuutari, M. (2018). Miten lastenhoidon ratkaisuja saa perustella? Vanhempien puhetta 1-2-vuotiaan lapsensa hoitoratkaisuista. *Yhteiskuntapolitiikka* 83 4/2018, s. 349–359. Haettu 6.11.2019 osoitteesta http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/136865/YP1804_Teravaym.pdf?sequence=2&isAllowed=y

Toikko, T. (2012). *Sosiaalipalveluiden kehityssuunnat*. Tampere: Tampereen yliopisto. Haettu 29.12.2018 osoitteesta

<https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/103162/978-951-44-8772-9.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. 5., uudistettu laitos. Helsinki: Tammi.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. (2012). *Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa*. Haettu 25.12.2018 osoitteesta https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf

Valli, R. (2018) Aineistonkeruu kyselylomakkeella. Teoksessa Valli, R. (toim.) *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle*. 5. uudistettu painos. Jyväskylä: PS-kustannus, s. 92–116.

Valli, R. & Perkkilä, P. (2018) Sähköinen kyselylomake ja sosiaalinen media aineistonkeruussa. Teoksessa Valli, R. (toim.) *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle*. 5. uudistettu painos. Jyväskylä: PS-kustannus, s. 117–128.

Valtioneuvosto. (2019). *Osallista ja osaava Suomi – sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävä yhteiskunta*. Pääministeri Antti Rinteen hallituksen ohjelma 6.6.2019. Valtioneuvoston julkaisuja 2019:23. Haettu 15.09.2019 osoitteesta http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161662/Osallista_ja_osaava_Suomi_2019_WEB.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Varhaiskasvatuslaki 540/2018. Haettu 10.12.2018. osoitteesta <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/20180540>

Venninen, T., Leinonen, J., Rautavaara-Hämäläinen, M. & Purola, K. (2011). ”Lähes aina haettaessa sanotaan, että ihan ok päivä – mitä se lopulta tarkoittaa?” *Lasten vanhempien ja henkilökunnan osallisuus pääkaupunkiseuden päiväkodeissa*. Socca – Pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskus. Työpapereita 2011:2. Haettu 29.12.2018 osoitteesta http://www.socca.fi/files/1618/Lasten_vanhempien_ja_henkilokunnan_osallisuus_paakaupunkiseudun_paivakodeissa_2011.pdf

Vihavainen, S. (2018) Syyllisyys kalvaa pikkulasten vanhempia, valitsevat he minkä hoitomuodon tahansa, kertoo tuore tutkimus. *Helsingin sanomat* 21.9.2018. Haettu 6.11.2019 osoitteesta <https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000005835356.html>

Vlasov, J., Salminen, J., Repo, L., Karila, K., Kinnunen, S., Mattila, V., Nukarinen, T., Parrila, S. & Sulonen, H. (2018). *Varhaiskasvatuksen laadun arvioinnin perusteet ja suositukset*. Helsinki: Kansallinen koulutuksen

arviointikeskus. Haettu 30.12.2018 osoitteesta
https://karvi.fi/app/uploads/2018/10/KARVI_vaka_laadun-arvioinnin-perusteet-ja-suositukset.pdf

Vuorenmaa, M. (2016). *Äitien ja isien osallisuus perheessä ja lasten palveluissa sekä osallisuuteen yhteydessä olevat tekijät*. Väitöskirja. Acta Universitatis Tamperensis 2134. Tampere: Tampere University Press.
Haettu 29.12.2018 osoitteesta
<http://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/98335/978-952-03-0019-7.pdf?sequence=1>

Zhang, Y. & Wildemuth, B. (2017). Qualitative analysis of content. Teoksessa B. Wildemuth (toim.) *Applications of social research methods to questions in information and library science*. 2.painos. s. 318–329. Haettu 3.10.2019 osoitteesta
https://books.google.fi/books?hl=fi&lr=&id=uv98DQAAQBAJ&oi=fnd&pg=PA318&dq=qualitative+analysis&ots=VUQIAcT0gj&sig=wRXuvBfbZ8-qBoY1gFyRMSBUyns&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false

KYSELYLOMAKE

1. Taustatiedot

Olen*

- isä
 äiti
 muu huoltaja

Lapseni ikä*

- alle 1v
 1-1,5v
 1,5-2v
 2-3v
 yli 3v

Lapseni on ollut [REDACTED] perhepäivähoidossa*

- alle 6 kuukautta
 6-12 kuukautta
 1-2 vuotta
 yli 2 vuotta

Valitse kolme tärkeintä syytä, miksi valitsitte [REDACTED] perhepäivähoidon.*

- Pieni ryhmäkoko
 Kodinomaisuus
 Hoitopaikka lähellä omaa kotia
 Pysyvä hoitaja
 Lasten yksilöllisten tarpeiden huomiointi
 Tuttu, rauhallinen hoitoympäristö
 Arjen helpottuminen, kun ei tarvitse kuljettaa lasta hoitoon
 Mahdollisuus vaikuttaa siihen, mitä lapsi syö päivän aikana
 Vähemmän sairastelua
 Jokin muu, mikä

Mitä seuraavista pohditte valitessanne [REDACTED] perhepäivähoitoa? Voit valita useamman vaihtoehdon.*

- Oppiiko lapseni sosiaalisia taitoja pienessä ryhmässä
- Oman kodin käyttö hoitokotina
- Sijaisjärjestelyt
- Vertaisvalvonnan puuttuminen, kun on vain yksi hoitaja
- Jokin muu, mikä

2. Hoitopaikan haku

Miten seuraavat hoitopaikan hakuun liittyvät asiat mielestäsi toteutuivat?

Valitse sopivin vaihtoehto seuraavien vaihtoehtojen pohjalta:

- 1=Täysin eri mieltä
2=Osittain eri mieltä
3=Ei samaa eikä eri mieltä
4=Melkein samaa mieltä
5=Täysin samaa mieltä

	Täysin eri mieltä				Täysin samaa mieltä	
	1	2	3	4	5	En osaa sanoa
Toiveemme ja tarpeemme otettiin huomioon hoitorinkiä muodostettaessa.*	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Meillä oli mahdollisuus vaikuttaa perhepäivähoitajan valintaan.*	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ennen hoitosuhteen alkua saimme tutustua muihin perheisiin sekä perhepäivähoitajaan.*	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Hoitorinki paikka järjestyi toivomaltamme alueelta.*	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Hoitorinki paikka järjestyi toivomastamme ajankohdasta alkaen.*	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Kerro vielä omin sanoin, miten koit hakuprosessin? Mikä toimi hyvin, olisiko jotain mielestäsi pitänyt tehdä toisin?*

3. Hoitokotijärjestelyt

Jos kotinne ei toimi hoitokotina, voit siirtyä suoraan seuraavaan kohtaan.

Mitkä seuraavista kotiin liittyvistä asioista mietityttivät sinua ennen hoidon aloitusta? Voit valita useamman vaihtoehdon.

- Onko kotimme riittävän suuri
- Talon hissittömyys
- Kodin turvallisuus hoitopaikkana
- Kodin soveltuminen hoitopaikaksi
- Lelujen/virikkeiden riittävyys
- Onko koti tarpeeksi siisti, että kehtaan päästää muita kotini
- Rajoittaako hoitokotina toimiminen liikaa kodin käyttöä (esim.etätöiden tekeminen)
- Lemmikit
- Vieraiden ihmisten päästäminen omaan kotiin
- Kodin siisteys hoitopäivien jälkeen

Miten seuraavat hoitokotiin liittyvät asiat ovat mielestäsi toteutuneet? Valitse sopivin vaihtoehto seuraavien vaihtoehtojen pohjalta:

- 1=Täysin eri mieltä
- 2=Osittain eri mieltä
- 3=Ei samaa eikä eri mieltä
- 4=Melkein samaa mieltä
- 5=Täysin samaa mieltä

	Täysin eri mieltä	1	2	3	4	5	Täysin samaa mieltä
Kotimme tehty turvakartoitus oli kattava.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kodin varustelu [REDACTED] toimesta (syöttötuolit, potat jne.) on ollut riittävä.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Perhepäivähoitajan kanssa on sovittu yhdessä kotimme käyttöön liittyvistä asioista ja hän on noudattanut niitä.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ruokajärjestelyt (ruokapalveluitse valmistetut ruuät) ovat toimineet hyvin.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Tavaroiden kulljetus hoitokotien välillä on onnistunut hyvin.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Kerro vielä omin sanoin, miten olet kokenut oman kodin käytön hoitokotina. Mitä hyviä ja huonoja puolia?

4. Hoitopäivien toiminta

Kuinka hyvin seuraavat hoitopäivien aikana järjestettävään toimintaan liittyvät väittämät ovat mielestäsi toteutuneet? Valitse sopivin vaihtoehto seuraavien vaihtoehtojen pohjalta:

- 1=Täysin eri mieltä
2=Osittain eri mieltä
3=Ei samaa eikä eri mieltä
4=Melkein samaa mieltä
5=Täysin samaa mieltä

	Täysin eri mieltä		Täysin samaa mieltä			En osaa sanoa
	1	2	3	4	5	
Perhepäivähoitajan järjestämä toiminta on ollut riittävän monipuolista. *	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Hoitaja on huomioinut lapsemme yksilölliset tarpeet ja tavat toiminnassa. *	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Hoitaja on suunnitellut toiminnan lasten ikä- ja kehitystaso huomioiden. *	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Perhepäivähoitaja on havainnoinut lapsia ja huomioinut heidän mielenkiinnonkohteensa toiminnassa. *	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Hoitaja on pitänyt kiinni säännöllisestä päivärytmistä. *	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Hoidossa on ulkoiltu kaksi kertaa päivässä. *	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Hoitaja on retkeillyt ja osallistunut erilaisiin tapahtumiin riittävästi. *	☐	☐	☐	☐	☐	☐
On tärkeää, että perhepäivähoitaja laati toiminnalle viikkosuunnitelman. *	☐	☐	☐	☐	☐	☐
On tärkeää, että hoitaja lähettää viikkosuunnitelman meille nähtäväksi. *	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Millaisia odotuksia sinulla on toiminnasta perhepäivähoidossa? *

5. Sijais- ja varahoitokotijärjestelyt

Miten seuraavat sijaisjärjestelyihin liittyvät asiat ovat mielestäsi toteutuneet?

Valitse sopivin vaihtoehto seuraavien vaihtoehtojen pohjalta:

- 1=Täysin eri mieltä
2=Osittain eri mieltä
3=Ei samaa eikä eri mieltä
4=Melkein samaa mieltä
5=Täysin samaa mieltä

	Täysin eri mieltä					Täysin samaa mieltä	
	1	2	3	4	5		En osaa sanoa
Sijaisjärjestelyistä on tiedotettu selkeästi ja riittävästi. *	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
Hoitoryhmämme on saatu sijainen omahoitajan ollessa poissa. *	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
Sijainen on mielestäni saanut riittävät tiedot hoitoryhmämme päivärutiineista ennen sijaistustyövuoroon saapumistaan. *	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
Jos hoitokotivuorossa ollut koti on yllättäen estynyt, on varahoitokoti järjestynyt helposti. *	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
Kommunikointi ringin muiden vanhempien kanssa on toiminut hyvin. *	☐	☐	☐	☐	☐	☐	

Kerro vielä omin sanoin, miten sijaisjärjestelyt ovat kohdallanne toimineet? Missä on onnistuttu, mitä voisi tehdä toisin? *

6. Viestintä

Kuinka hyvin seuraavat väittämät ovat mielestäsi toteutuneet?

Valitse sopivin vaihtoehto seuraavien vaihtoehtojen pohjalta:

- 1=Täysin eri mieltä
2=Osittain eri mieltä
3=EI samaa eikä eri mieltä
4=Melkein samaa mieltä
5=Täysin samaa mieltä

	Täysin eri mieltä			Täysin samaa mieltä			En osaa sanoa
	1	2	3	4	5		
Saan perhepäivähoidajalta päivittäin riittävästi tietoa lapseni hoitopäivästä. *	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
Perhepäivähoidaja dokumentoi lasten arkea säännöllisesti valokuvin/videoin ja välittää ne meille. *	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
Saan tarvittaessa tietoa perhepäivähoidajalta lasten kehitys- ja kasvatusasioista. *	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
Saan tarvittaessa tukea perhepäivähoidajalta mahdollisissa ongelmatilanteissa. *	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
Whatsapp toimii hyvin viestintäkanavana perhepäivähoidajan kanssa viestittäessä. *	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
███ tiimin lähettämä kuukausikirje on ollut hyvä. *	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
Olen ollut tyytyväinen ███ tiimin toimintaan hoitorymän muutostilanteissa. *	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
Olen ollut tyytyväinen ███ tiimin toimintaan ristiriitatilanteissa. *	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
Olen ollut tyytyväinen ███ tiimin toimintaan sijaisjärjestelyissä. *	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
Olen ollut tyytyväinen ███ tiimin toimintaan laskutuksessa. *	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
Olen ollut tyytyväinen ███ tiimin toimintaan hoitosopimukseen liittyvissä asioissa. *	☐	☐	☐	☐	☐	☐	

7. Yleisesti päivähoidosta

Vastaa avoimesti seuraaviin kysymyksiin yleisesti päivähoitoa koskien.

Mikä on mielestäsi laatua päivähoitossa?*

Valitse seuraavista mielestäsi viisi tärkeintä asiaa lapsesi hoitopaikkaan liittyen.*

- Hoitopaikka on lähellä kotia.
- Hoidon aloituksen ajankohdan joustavuus.
- Joustavuus päivittäisissä hoitoajoissa.
- Mahdollisuus varahoitoon loma-aikoina (joulu ja heinäkuu).
- Päivähoitomaksun suuruus.
- Hoitopaikan kodinomaisuus.
- Pieni hoitoryhmä.
- Turvallinen ja rauhallinen tila.
- Hoitajien pysyvyys.
- Hoitajalla on kasvatusalan koulutus.
- Samanikäiset hoitokaverit.
- Monipuolinen toiminta.
- Erilaiset retket.
- Lasten yksilöllinen huomiointi.
- Lasten mielenkiinnonkohteiden huomiointi toiminnassa.
- Myönteinen ja lämmin vuorovaikutus hoitajan ja lapsen välillä.
- Valokuvien/videoiden saaminen lapsesta hoitopäivän aikana.
- Mahdollisuus vaikuttaa ja osallistua itse toiminnan suunnitteluun.
- Mahdollisuus vaikuttaa lapselle päivän aikana tarjottavaan ruokaan.

8. Lopuksi

Kerro omin sanoin mielipiteesi [REDACTED] kaltaisesta, lapsen kotiin tulevasta hoitorinkimuotoisesta hoitomuodosta? Onko tällaiselle hoitomuodolle mielestäsi tarvetta?*

Kiitos kyselyyn vastaamisesta!